

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

EDIȚIE
SPECIALĂ

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA nr. 1 (4), 2013

1 februarie ZIUA AUTONOMIEI LOCALE și A LUCRĂTORULUI DIN APL!

INIMĂ DE PRIMAR: OARE CÂT MAI POȚI REZISTA?

Inima - organ intern muscular central al aparatului circulator, situat în partea stângă a toracelui, care are rolul de a asigura, prin contracțiile sale ritmice, circulația sângelui în organism. Aceasta este definiția cuvântului „inimă”, conform dicționarului explicativ al limbii române.

La prima vedere, pare a fi o descriere succintă, dar totodată amplă a acestui cuvânt. Dar dacă e să trecem peste limitele universului științific, anatomic și material și să ne punem întrebarea „Dar ce de fapt este inima?” Atunci, ne dăm bine seama, că cuvântul „inimă” întrușipează în sine descrieri mult mai ample și diverse. Nu în zadar, deseori, acest cuvânt, îl utilizăm când avem în vedere: suflet, caracter, temperament, atitudine, curaj, dârzenie, ambiție, centru, miez, esență, motor, adânc, comoară..., - am putea continua acest șir de cuvinte la infinit. Nu în zadar, când vorbim la modul figurat despre inimă, spunem că aceasta este: Un focar de sentimente și emoții, Un depozit al iubirii infinite, Centrul spiritual al persoanei, O comoară ascunsă a omului, iar Inima inimii este nu altceva decât sufletul.

Renumitul scriitor francez Onore de Balzac scria: „Inima noastră e un depozit – goliți-l deodată și veți fi lipit pământului”. Și atunci, dacă inima noastră este o comoară, concludem că ea trebuie protejată în modul cel mai serios, de fapt, ca orice comoară la care ținem foarte mult și intenționăm să o păstrăm pe parcursul întregii vieți.

Inimile noastre, ca și comoarele, sunt mult diferite unele de altele. Și atunci, când vorbim despre inimă în acest context, avem în vedere: inimă de mamă, inimă de femeie, inimă de copil, inimă de bărbat, inimă de bătrîn etc. Dar ne-am gândit vreodată că cuvântul inimă îl putem racorda și la sintagma „inimă de primar”? Pe lângă faptul că este un organ muscular care pompează sângele, pe lângă faptul că aceștia i se pot atribui toate caracteristicile metaforice și artistice dintre cele menționate anterior, inima de primar este de fapt un cuib, în care sunt adunate toate grijile și nevoile unui număr impunător de cetățeni, necazurile și bucuriile sătenilor, problemele personale și mai puțin personale ale oamenilor care i-au încredințat votul. Și atunci, unde să mai încapă în acest cuib și problemele **personale** ale primarului?

Pe măsura scurgerii timpului, încetul cu încetul, acele mul-

tiple probleme se rezolvă și acestea părăsesc cuibul... Dar ce se întâmplă? Cuibul nu se golește, ci dimpotrivă, se umple cu alte probleme, noi, la fel de o importanță majoră, dar diferite de cele anterioare: probleme legate de reparația drumurilor din sat (**sătenii** vor să meargă pe drumuri bune și trotuare amenajate), amenajarea zonelor de agrement în localitate (**copiii din sat** vor să se joace în spații verzi și bine amenajate), construcția apeductului și sistemului de canalizare (**gospodinele satului** au nevoie de condiții bune, moderne), ajutor material și social păturilor vulnerabile (**bătrînii** din localitate au nevoie de lemne, produse alimentare, haine, consiliere), încălzirea și întreținerea școlii, grădiniței, bibliotecii, casei de cultură (**elevii** au dreptul la educație de calitate și dezvoltare). Acum să încercăm să observăm unde anume în această listă de dorințe și necesități se regăsește primarul? Sătenii, gospodinele, bătrînii, elevii sus menționați, se întreabă cumva ce vrea și de ce are nevoie el, primarul? Astfel, se întâmplă ceea ce se întâmplă – problemele personale ale primarului se deplasează pe un ultim plan, ori chiar dispar cu desăvârșire din lista priorităților și primarul devine un „ostatic” al problemelor comunitare.

Să vedem care e răsplata pentru efortul depus de acesta pentru a-i face pe consătenii săi fericiți și îndestulați? Salariul de cca 3000 lei, din care deseori primarul achită cheltuielile de telefon, transport, alte cheltuieli, atât mai mici cât și mai mari ce țin de activitatea de zi cu zi a acestuia, activitate îndreptată strict spre soluționarea problemelor comunitare; ziua de lucru ce depășește cu mult norma de 8 ore; serile petrecute în incinta primăriei în fața calculatorului, scriind proiecte pentru localitate și rapoarte pentru a fi prezentate la timp finanțatorilor; zilele de sâmbătă și duminică petrecute în incinta primăriei; membrii familiei lipsiți de atenție din motivul lipsei de timp; neînțelegeri în familie, care apar inevitabil în cazul când primarul se dedică total misiunii sale, dar asta se întâmplă în marea majoritate a cazurilor; suspiciunile și reproșurile parvenite din partea locuitorilor; învinuiri neîntemeiate și probleme legate de neînțelegerea de către autoritățile centrale și nu în ultimul rând, și cred că e cel mai dureros fapt, că primarii devin posesori ai unor probleme de sănătate - probleme cărora aceștia nu le dau importanța cuvenită. Ca rezultat se întâmplă ce se întâmplă...

O inimă de primar, acel cuib în care se adună multiplele probleme ale localității, acel organ muscular al aparatului circulator, acea parte indispensabilă a „primarului-om” care este receptivă la bătăile oricărei alte inimi din preajma sa, acel motor care are menirea să-i întrețină viața... cât poate rezista? V-ați gândit vreodată? Oare chiar pînă la infinit?...

În memoria mult regretatului Ion Neagu, Vicepreședintelui CALM, primar al comunei Manta, raionul Cahul; Nicolai Nigai, primar al comunei Chetrosu, raionul Anenii Noi; Ion Veveriță, președintele raionului Cimișlia, Vasile Balan, Președintele Ligii Naționale a Asociațiilor de Primari și altor colegi buni care și-au dedicat întreaga lor viață administrației publice locale și intereselor comunităților sale locale pe care le-au condus cu mult drag și determinare. Ei vor rămâne pentru totdeauna în memoria noastră și ai tuturor celor care cunosc ce înseamnă munca de primar sau președinte de raion. Dumnezeu să-i odihnească în pace!

Victoria MATVEEV,
președinta Asociației Obștești INTECO

PRIMA ANIVERSARE A ZILEI AUTONOMIEI LOCALE ȘI A LUCRĂTORULUI DIN APL – O SĂRBĂTOARE CU GUST AMAR!

La 8 februarie 2012, Guvernul Republicii Moldova a aprobat demersul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) de a institui la data de 1 februarie Ziua Autonomiei Locale și a Lucrătorului din Administrația Locală. Această dată nu a fost aleasă întâmplător - anume la 1 februarie 1998 a intrat în vigoare Carta Europeană a Autonomiei Locale, semnată și ratificată de țara noastră cu un an mai devreme. Evenimentul dat ar trebui să fie un prilej de bucurie, dar până când are și un gust amar pentru cei, care sunt vizati în mod direct - lucrătorii din Administrația Publică Locală, în calitate de primari, președinți de raioane, aleși locali, funcționari publici etc. Și nu e de mirare, pentru că după atâta timp de la intrarea în vigoare a Cartei, după atâtea declarații solemne, angajamente și politici de descentralizare, gândite de experții în materie ai administrației centrale, parca ar fi trebuit ca tot ceea ce ține de autonomia locală să fie realitate, cotidian, banal chiar. Însă... Ca la noi la nimeni. Una se zice de la tribună, alta apare în lege și alta se realizează în practică. Paradoxal, nu? Cadrul legal care de ani nu se ajustează, reforme importante care se târăgănează, achiziții publice deochiate, presiuni, dosare și controale interminabile și la comandă, funcționari de la centru care habar nu au de ceea ce se întâmplă în teritoriu, atitudine disprețuitoare și defăimătoare față de PRIMARI și alți aleși locali, în sfârșit dar nu în ultimul rând - situația actuală stupidă cu salariile primarilor care au rămas să fie tratați practic ca cea mai inferioară categorie din societate. Acestea și multe altele, care te fac să te cruțești și să te întrebi, cum poți activa normal în așa condiții și dacă e așa de mare diferența dintre cei, care lucrează la centru și cei din teritoriu, dacă ALEȘII LOCALI, cărora populația le-a acordat votul de încredere și în care au cea mai mare încredere după biserică în această țară, sunt atât de nesemnificativi, atunci de ce mai este nevoie de Administrația Publică Locală? De ce se mai face atâta vorbărie?

Totuși credem că Ziua Autonomiei Locale și a Lucrătorului din Administrația locală este și va fi un bun prilej pentru a cere puterii centrale un raport cu privire la realizarea celor promise în materie de descentralizare și autonomie locală.

Dacă cu adevărat dorim să ne îndreptăm spre calea europeană, spre acele seturi de valori, care constituie chintesența democrației și dezvoltării, de fapt, și pe care ni le dorim cu toții înscăunate și la noi acasă. Iar pe această cale, deloc ușoară, a democratizării și reformei, ar trebui să fie clar pentru toată lumea, dar mai ales, pentru clasa politică și puterea centrală, că dacă nu va exista respect reciproc, susținere și corectitudine, dacă nu va exista o PUTERE LOCALĂ ADEVĂRATĂ, nu avem șanse să avansăm. Autoritățile Publice Locale nu sunt de partea opusă a baricadei, nu sunt adversari, ci parteneri, cei care se confruntă direct și nemijlocit cu diverse probleme ale cetățenilor și care văd și cunosc modalitățile optime de soluționare a lor. Această comoară și experiență de neprețuit trebuie utilizate la maximum, mai ales atunci când se elaborează politici, strategii, proiecte de lege sau modificări la proiectele de lege, tocmai pentru ca acestea să fie bine gândite și funcționale, iar respectarea legislației să nu ducă la blocarea întregului sistem.

Congresul Autorităților Locale din Moldova aduce tuturor primarilor cele mai sincere felicitări cu ocazia primei aniversări a Zilei Autonomiei Locale și a Lucrătorului din Administrația Publică Locală, chiar dacă nu prea avem la moment multe motive pentru bucurii. Totuși, nu trebuie să ne pierdem speranța. Iar acest eveniment trebuie tratat ca o recunoaștere a eforturilor enorme, pe care reprezentanții APL le întreprind zilnic și totodată o mică dar importantă victorie a noastră, comună, în bătălia de durată pe calea dobândirii unei descentralizări și autonomii reale a Administrației Publice Locale, pe calea dobândirii DEMINITĂȚII ȘI ONOAREI DE ALES LOCAL.

PS. În prezenta ediție specială a ziarului dedicat cu prilejul zilei Autonomiei Locale și a Lucrătorului din APL, Vă propunem interviuri cu reprezentanții APL și o culegere de materiale publicate anterior dar care în continuare sunt relevante, reflectând situația actuală din APL și activitate CALM pe parcursul ultimei perioade de timp.

CALM

Comunicat Informativ

cu privire la Ședința Biroului Executiv al CALM din 18 ianuarie 2013

CU OCAZIA ZILEI AUTONOMIEI LOCALE ȘI A LUCRĂTORULUI DIN APL (1 FEBRUARIE) SE PROPUNE SĂ FIE ORGANIZAT UN MITING ȘI MARȘ DE PROTEST ÎMPOTRIVA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL APL ȘI ATITUDINII FAȚĂ DE ALEȘII LOCALI!

La 18 ianuarie 2013 a avut loc ședința Biroului Executiv al CALM, compus din președintele, vicepreședinții și directorul executiv al CALM. De asemenea, la ședință au participat mai mulți președinți ai asociațiilor raionale a primarilor și aleșilor locali.

Principalul subiect al ședinței Biroului Executiv a constituit situația nefirească și confuză creată în domeniul remunerației muncii a conducătorilor autorităților locale, salariile cărora la momentul actual sunt considerabil mai mici decât cele ale subalternilor săi și nu acoperă de departe, minimul de existență și cerințele elementare față de conducătorii comunităților locale și persoanelor cu demnitate publică.

Participanții la ședință au fost informați, de către Președintele și Directorul executiv al CALM, despre acțiunile întreprinse și reacțiile la ele din partea factorilor de decizie și a instituțiilor guvernamentale. Astfel, potrivit răspunsurilor primite din partea Cancelariei de Stat și a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSF), solicitarea CALM de a reveni la proiectul de lege cu majorările negociate și agreeate anterior (circa 50% din salariul actual), nu au fost acceptate și datorită lipsei resurselor și restricțiilor impuse din partea FMI, mărirea va constitui doar 7%. Totodată, unii reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale, întrebați de ce ultimul proiect de lege cu aceste măriri ne semnificative nu a fost consultat cu CALM, au răspuns că el nici nu trebuia să fie consultat și că este suficientă doar consultarea partenerilor internaționali.

Tema salarizării conducătorilor APL, alături de alte subiecte, a fost discutată și în cadrul întrunirii cu Dl. Marian Lupu, Președintele Parlamentului, care a recunoscut că așa numita mărire de salariu este ne semnificativă și a informat delegația din partea CALM, asupra faptului că proiectul respectiv de lege a fost respins de către toate fracțiunile parlamentare. Iar la moment se caută soluții pentru ca creșterea salarială să fie mai importantă. Una din propunerile care se studiază, fiind concentrarea în favoarea reprezentanților APL a tuturor măririlor salariale prevăzute pentru persoanele cu funcții de demnitate publică de la nivel central. Însă, chiar și în acest caz, după unele calcule, mărirea nu va depăși 20%. Iar referitor la termene, s-a menționat că cel mai realist este ca aceste modificări legislative și măriri, vor avea loc începând cu luna martie.

CALM a expediat o solicitare privind organizarea unei întâlniri biroului executiv cu Dl. Vladimir Filat, Prim-ministru, la care să fie discutată inclusiv situația actuală în domeniul salarizării și posibilele soluții. Sperăm că în scurt timp va avea loc această întâlnire.

De asemenea, membrii Biroului Executiv au fost informați despre faptul, că unii reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale, în mod absolut neprietenesc și contrar declarațiilor sale privind cooperarea cu APL, încearcă să inducă în eroare pe diferite căi opinia publică și reprezentanții APL din teritoriu și să discrediteze, precum că majorările de salarii pentru conducătorii APL nu au avut loc din cauza CALM ! Lucru absolut fals, absurd, lipsit de logică și regretabil în cadrul unor relații cu adevărat civilizate și de parteneriat. Deoarece, în primul rând, subiectul salarizării persoanelor cu funcții de demnitate

publică niciodată nu a fost nici odată discutat cu CALM până la retragerea proiectului respectiv de pe agenda parlamentului în luna iunie 2012. În al doilea rând, CALM dimpotrivă, la una din primele ședințe și întruniri cu conducerea MMPSF și reprezentanții Ministerului Finanțelor (luna octombrie 2012), a căzut de acord cu necesitatea urgentă la momentul actual de a fi adoptată legea în formă actuală, fiind agreeate de comun acord chiar și unele formule prin care se stabileau unele facilități pentru persoanele cu funcții de demnitate publică din cadrul APL. Totodată, este foarte bine cunoscut, că cauza principală a retragerii proiectului respectiv de lege în luna iunie a constituit faptul că opinia publică a fost deranjată în principal de mărirea salariilor deputaților și reprezentanților instituțiilor guvernamentale centrale.

Argumentele principale aduse de sursele oficiale și neoficiale guvernamentale sunt legate de o poziție dură în domeniul cheltuielilor publice din partea Fondului Monetar Internațional și/sau ineficacitatea negocierilor cu această instituție. Nu putem să ne pronunțăm referitor la acest fapt cu siguranță, deoarece până în prezent, CALM nu a fost invitat și nu a participat la aceste negocieri. Deși mai multe subiecte discutate în cadrul negocierilor cu organizațiile internaționale (în special FMI), vizează direct interesele APL. Iar în condiții normale, reprezentanții lor trebuie să participe și să poată expună opinia sa. În acest context, CALM a pregătit o adresare către FMI în care sunt descrise problemele principale cu care se confruntă sistemul APL și enunțate argumente bazate pe principiile și angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, în favoarea descentralizării și consolidării autonomiei locale, inclusiv în domeniul remunerației muncii conducătorilor APL.

După prezentarea informației date, s-au expus membrii biroului și invitații la ședință care au menționat în special următoarele:

1. În ajunul sărbătorii profesionale "Ziua Autonomiei Locale și a Lucrătorului din APL", situația în cadrul APL rămâne gravă și foarte complicată. Atât din punct de vedere a lipsei unor acțiuni și fapte reale în domeniul consolidării autonomiei locale, cât și în ceea ce privește statutul alesului local și a conducătorului APL. În acest context, se constată cu regret, că în anul 2013, la prima aniversare a acestei sărbători profesionale, APL nu are motive serioase de a sărbători din punct de vedere al progreselor reale în domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale. De asemenea, se atestă mai multe tendințe spre centralizare.
2. Au fost aduse în evidență și trecute în revistă multiplele cazuri de dispreț total față de APL din partea reprezentanților autorităților centrale și exprimată dezamăgirea totală care există în prezent în rândurile APL și atmosfera tensionată care s-a creat pe parcursul ultimei perioade de timp în cadrul APL. În special fiind menționate condițiile în care activează conducătorii APL și care creează impresia, dacă nu a ignoranței totale, atunci a necunoașterii și neînțelegerii absolute

a situației din partea celor de la centru: lumea părăsește APL și nu este posibil de angajat specialiști în funcții vacante și salarii mizere; primarii sunt obligați să îndeplinească o sumedenie de obligații din diferite domenii, iar uneori chiar să cumuleze și funcția de secretar, contabil, perceptor etc.; ei trebuie să umble sute de kilometri pe drumuri pentru a sta în rânduri și a avea o întrevedere cu un birocraț dintr-o agenție guvernamentală; o umilință totală și permanentă din partea organelor de control, confruntare permanentă cu birocrație, superficialitate, aroganță și incompetență din partea diverselor structuri de stat, care în afară de toate, mai sunt și extrem de politizate; barierele instituționale, confuziile legale și lipsa cronică de resurse financiare; punerea în situație de umilință, înjosire și cerșit în permanență de resurse pentru a face măcar ceva pentru comunitatea pe care o conduc etc., etc., etc.;

3. S-a constatat că ultima și cea mai dureroasă picătura în tot șirul acesta de acțiuni și fapte care caracterizează situația și atitudinea reală față de APL, l-a constituit refuzul de a crește remunerația conducătorilor din cadrul APL în mărimile promise de mai mult timp și crearea unei situații de discriminare și umilință socială totală a persoanelor cu funcții de demnitate publică în raport cu alte categorii de angajați, inclusiv în raport cu subalternii săi. Dar cel mai garv este că reprezentanții administrației centrale absolut nu sesizează aceste lucruri și în continuare tratează APL cu ignoranță și dispreț.
4. Potrivit legislației în vigoare, salariul de funcție este unicul mijloc de existență pentru marea majoritate a conducătorilor din APL și familiile lor. Însă, în condițiile actuale, el nu numai că nu permite acoperirea cheltuielilor minime necesare menținerii statutului de demnitar public local, dar nici nu asigură acoperirea minimumului de cheltuieli necesare pentru existență. În acest sens, au fost aduse drept exemple, facturile pentru servicii și întreținerea locuințelor unor primari care depășesc considerabil salariile. Aceasta, fără a lua în considerație alte necesități personale și ale altor membri ai familiei aflați la întreținere (copii, părinți etc.). Plus la aceasta, se adaugă cheltuielile legate de telefon mobil, benzină, deplasări etc. care de regulă sunt achitate din cont propriu, deși sunt realizate în interes de serviciu.
5. Se creează impresia că toate semnalele transmise pe căi oficiale și neoficiale către factorii guvernamentali privind gravitatea deosebită și fără precedent a situației, că majoritatea conducătorilor APL sunt aduși la limita răbdării și sunt gata chiar de a participa la acțiuni de protest față de astfel de situație și atitudine din partea APL, nu sunt luate în serios. Probabil se consideră că conducătorii APL vor putea fi supuși presiunilor de ordin administrativ și financiar, dispresați după criterii politice și interese personale, manipulați și controlați pe diferite căi etc. Adică fo-

losit tot instrumentariul care nu a permis consolidarea APL într-o forță reală și respectată. În acest context, majoritatea membrilor biroului executiv și președinți de asociații raionale, au atenționat conducerea CALM și au adus din numele tuturor celor pe care-i reprezintă, un mesaj univoc și ferm - în cazul dacă situația nu se ameliorează și nu vor fi întreprinse măsuri concrete și urgente, ei cu adevărat sunt gata pentru acțiuni mai radicale.

6. Una din concluziile de bază este că, din păcate, după epuizarea practic a tuturor posibilităților de negociere, unicul mijloc de a trezi guvernarea centrală, de a atrage atenția asupra importanței reale a descentralizării și autonomiei locale și de a recăștiga respectul instituțiilor statului față de problemele administrației publice locale, reprezintă - recurgerea la acțiuni de protest față de situația actuală în domeniul APL, statutul social al aleșilor/conducătorilor locali și atitudinea față de ei din partea autorităților centrale.

În consecință, luând în considerație cele menționate mai sus și lipsa oricărui semnal clar privind înțelegerea și luarea în considerație a opiniei APL, Biroul Executiv al CALM a decis de a organiza cu ocazia Zilei Autonomiei Locale și lucrătorilor din cadrul APL, un șir de acțiuni, precum:

- un miting/marș de protest împotriva situației actuale din domeniul APL și atitudinii discriminatorii față de persoanele cu funcții de demnitate publică din cadrul APL;
- elaborarea și dezbateră publică a unui raport privind situația în domeniul APL
- organizarea unor conferințe de presă și emisiuni radio și tv în care să fie dezbătută situația actuală în domeniul descentralizării și autonomiei locale, precum și problemele actuale a persoanelor cu funcții de demnitate publică din cadrul APL.

S-a decis ca, până pe data de 31 ianuarie, în fiecare raion să aibă loc întrunirile primarilor în care să fie discutată situația actuală, decisă participarea la miting și să fie delegate persoane care vor participa la miting.

S-a propus ca mitingul de protest să aibă loc pe data de 1 februarie, care este zi lucrătoare..

S-a decis și atenționat asupra faptului, că pornind de la caracterul apolitic și reprezentativ al CALM, mitingul de protest va fi o acțiune strict profesională a reprezentanților APL care va fi orientată în exclusivitate spre atenționarea opiniei publice și a factorilor decizionali din Republica Moldova, asupra situației grave existente în domeniul APL, necesității unor acțiuni concrete în domeniul descentralizării și statutului actual discriminatoriu al reprezentanților APL.

În același timp, CALM face apel către toate formațiunile politice să se abțină de la participarea la acest eveniment și de la orice acțiuni care ar putea periclitiza caracterul strict profesional și apolitic al acțiunilor sale.

Biroul executiv al CALM
18.01.2013

ADRESARE

CU PRIVIRE LA ANULAREA REPETATĂ A MĂRIRII SALARIILOR ÎN MĂRIMILE PREVĂZUTE DE CĂTRE PROIECTUL DE LEGE PREVĂZUT PRIN MODIFICAREA LEGII NR. 355-XVI CU PRIVIRE LA SISTEMUL DE SALARIZARE ÎN SECTORUL BUGETAR DIN 23.12.2005.

Prin prezenta intenționăm a vă aduce la cunoștință situația discriminatorie, de umilință și desconsiderare totală și fără precedent față de persoanele cu funcții de demnitate publică din cadrul APL, care se creează în prezent în legătură cu decizia Guvernului de a anula, deja repetat, mărirea salariilor în mărimile prevăzute de către proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 355-XVI cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar din 23.12.2005..

Sporul de 7% sau 10% care se acceptă în prezent din partea autorităților statului reprezintă pur și simplu o batjocură față de însuși esența și statutul de persoană cu DEMNITATE publică a primarilor, care denotă, de fapt, atitudinea reală față de reprezentanții autorităților publice locale. Ce ar fi însemnat 7% raportate la un salariu mediu de aproximativ 3000 lei al unui primar? O atitudine completamente inadecvată și o batjocoritoare în sensul direct al cuvântului.

Mai mult ca atât, în prezent s-a ajuns la o situație cu totul penibilă și absurdă – conducătorul autorității publice locale, persoană cu demnitate publică, rămâne a fi remunerat net inferior subalternilor săi, o situație ieșită din comun, care nu se supune nici unui raționament și care deja duce mai mult de jumătate de an.

Motivul oficial invocat rămâne a fi deja unul banal pentru Republica Moldova - interdicția din partea Fondului Monetar, lipsa de fonduri și creșterea economică scăzută. Nu se încadrează în nici un cadru logic o astfel de situație și este lipsită de orice credibilitate. Cum se întâmplă că doar câteva săptămâni în urmă,

pertinent și lipsit de sens, chiar mai degrabă o executare incontestabilă a anumitor indicații. Cum și în c măsură este informat Fondul Monetar despre situația reală în domeniul APL și cine reprezintă/apără interesele Autorităților Locale în negocierile cu Fondul Monetar, dacă însuși reprezentanții administrației centrale nu-și dau seama de gravitatea problemei, admitând astfel de situații? De ce funcționarii Fondului Monetar nu au binevenit să se întâlnească și cu reprezentanții APL, pe care să-i întrebe cum poate un primar, o persoană cu funcții de DEMNITATE publică să existe și să-și întrețină familia cu astfel de salarii, neschimbate de zeci de ani, în situația când prețurile la toate produsele și serviciile au crescut în progresie geometrică? Cum poate fi, în genere, realizată reforma în domeniul descentralizării și autonomiei locale despre care se trâmbitează atât de mult, dacă cei mai buni primari și funcționari sunt gata să abandoneze APL, grație condițiilor de muncă existente? Cine și de ce nu admite APL la întrunirile respective? Poate că am

Ce nu s-ar spune de la cele mai înalte tribune ale statului în privința **APL și descentralizării**, ceea ce se întâmplă astăzi în domeniul salarizării persoanelor cu funcții de demnitate publică din APL, reprezintă un fapt real și **dovadă elocventă și directă cum sunt tratați în realitate APL**, în speță conducătorii acestora: cu superficialitate, desconsiderare, lipsă de respect și neglijență absolută.

O dovadă suplimentară în acest sens și pentru a se vedea până unde ajunge această desconsiderare, neîncredere și umilință a APL, poate fi adus și faptul că până în prezent sunt în vigoare și nu au fost anulate acte prin care, autoritățile locale din localități rurale sunt lipsite de dreptul de a avea chiar și telefon mobil, limitându-se de ex. numărul de telefoane staționare și **stabilindu-se de la centru** de câtă benzină are nevoie un primar pentru deplasări. (A se vedea în acest sens HG nr 1362 din 22.12.2005 și HG nr. 1404 din 30.12.2005). Despre ce fel de autonomie locală și descentralizare poate fi vorba în aceste cazuri, decât de un control total asupra APL. Cu toate acestea, în pofida adresărilor din partea CALM și APL privind anularea acestor acte și în pofida declarațiilor și angajamentelor Republicii Moldova în domeniul autonomiei locale, la moment descifrăm pe potrivă sensul și originea unor astfel de sintagme și "argumente" auzite cu diferite ocazii și adresate reprezentanților APL de către demnitarii de cel mai înalt nivel: "voi a-ți știut unde veniți...", "...nu vă plângeți...", „la locul DVS este rând și vor veni alții ”, "...vouă, ce, și salarii vă trebuie?", "... ce nu știți cum să vă faceți salarii.....?" etc. Oare cum pot fi înțelese și apreciate astfel de abordări și îndemnuri indirecte? Cum putem reforma și moderniza țara cu astfel de abordări și atitudini față de cei unici aleși direct de popor și la care în curând vor începe să sosească alaiuri de cerșetori de voturi? Ce le veți spune stimați conducători de țară și lideri de partide?

Nu putem înțelege cui îi este convenabilă o astfel de situație și o astfel de atitudine în relație cu APL, în relație cu cei care sunt cel mai aproape de cetățeni, unicii care beneficiază de votul lor direct și cei care se bucură, practic, de cea mai înaltă încredere din partea populației conform tuturor sondajelor? Nu sesizăm aici nici un raționament politic, social, juridic etc. Cu ce drept Autorităților Locale li se îngreșează dreptul la condiții decente de muncă și statut social corespunzător. În orice țară europeană **spre care tindem, primarul**, conducătorul APL se bucură de un respect deosebit și un statut social și juridic cel mai înalt, inclusiv în ceea ce privește salarizarea. **În Republica Moldova, de noi i-și amintesc doar în timpul alegerilor.**

Dacă cineva consideră că conducătorii APL nu sunt în drept să abordeze astfel de probleme precum condițiile de muncă și salarizarea greșite amarnic, deoarece anume statutul de conducător al APL impune o atitudine corespunzătoare, inclusiv din punct de vedere al remunerării, iar în al doilea rând trebuie de luat în considerare că majoritatea covârșitoare a primarilor, vice primarilor și altor conducători ai APL realizează cu cinstă, dăruire totală și demnitate obligațiile asumate față de cetățeni, venind din domeniul învățământului, social, agricol și alte sfere bugetare, salariul actual fiind sursa lor de bază pentru existență. Să afirmi altceva în acest sens și să faci trimiteri la unele cazuri excepționale înseamnă să jignești practic pe toți cei care mistuie glodul și de fapt, aduc voturi tuturor partidelor etc.

De asemenea considerăm o rușine pentru conducerea țării care admite astfel de situații, când cei mai respectați reprezentanți ai comunităților locale, desemnați în calitate de conducători ai APL, sunt puși în astfel de situații de umilință și determinare de a căuta surse de venit pentru a-și asigura minimum de existență! Oare este normal ca primarii cu mai multe mandate și cu realizări pe potrivă să decidă să plece din funcție sau să-și ia concediu ca să muncească la "negru" pe meleaguri străine pentru a putea asigura un trai normal copiilor săi, de altfel un fenomen care deja ia amploare în societatea noastră.

În rezultatul situației create actualmente în cadrul APL se formează în acest sens o atmosferă foarte tensionată, plină de dezamăgire și cu consecințe imprevizibile, când una din cele mai active și responsabile categorii de administratori locali, conducători ai APL, sunt descurajați definitiv. Iar declarațiile și promisiunile, deja generează lipsă totală de credibilitate și repulsie.

CALM nu odată a atenționat factorii de decizie asupra mai multor probleme actuale și stringente la care urmează a fi atrasă atenția factorilor de decizie actuali. Am negociat constructiv și am acceptat soluții de compromis finale. Însă, după câte vedem, clișeele de mentalitate și lipsa totală a respectului față de reprezentanții APL au ajuns la cote maxime. Iar înțelegerile și soluțiile de compromis la care s-a ajuns cu ministerele respective, nu mai înseamnă nimic și sunt lipsite de credibilitate pe viitor.

Prin urmare, Congresul Autorităților Locale din Moldova cere revenirea la varianta proiectului de modificare a Legii nr. 355-XVI cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar din 23.12.2005, discutată și agreată între CALM, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, și Ministerul Finanțelor. Sperăm, în acest sens, să fim înțeleși și auziți, în caz contrar și cu regret, unicul mijloc care mai rămâne să-l aplice persoanele cu funcții de demnitate publică din cadrul APL, este să-și apere dreptul său la condiții decente de viață, prin toate mijloacele posibile, inclusiv proteste.

Consiliul de administrare al CALM

Adoptată, susținută și semnată la ședința Consiliului de Administrare al CALM, prin votul unanim al celor prezenți: 59 membri ai Consiliului de administrare al CALM, întruniți pe data de 06.12.2012, mun. Chișinău, or. Vadul lui Vodă

până la venirea reprezentanților Fondului Monetar, totul a fost agreat, existind și acoperire financiară, iar peste noapte totul s-a schimbat. De ce la noi în țară cu orice ocazie se dă vina pe Fondul Monetar? Cum și cine negociază cu această instituție, fiindcă îți creezi impresia că termenul de negociere este absolut im-

fi chiar de ajutor Guvernului și am fi adus argumente importante pentru a schimba părerea reprezentanților fondului, așa cum se face în țările europene, unde acest lucru rămâne a fi o normalitate firească, mai ales în cazurile de astfel de gen, când subiectele discutate vizează direct interesele și drepturile APL..

DECLARAȚIA CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

(ADOPTATĂ LA 02.06.2012 ÎN CADRUL ADUNĂRII GENERALE ȘI CARE RĂMÂNE ÎN TOTALITATE ÎN VIGOARE)

Pornind de la faptul că autoritățile administrației publice locale reprezintă un fundament esențial pentru funcționarea oricărui regim democratic, deoarece doar la nivel local poate fi exercitat în modul cel mai direct dreptul cetățenilor de a participa la rezolvarea treburilor publice;

Conștienți de răspunderea pe care o purtăm față de cetățenii Republicii Moldova, care așteaptă ca autoritățile pe care le aleg să-și îndeplinească în mod corespunzător obligațiile funcționale;

Fiind convinși că numai printr-o participare organizată, activă și eficientă a autorităților locale poate avea loc modernizarea, dezvoltarea și europenizarea reală a statului și societății din Republica Moldova;

Recunoscând că problemele administrației publice locale sunt comune pentru toate autoritățile locale indiferent de opțiunile și viziunile politice și dorind să contribuie într-un mod mai eficient și adecvat la soluționarea problemelor comune ale autorităților locale prin descentralizarea continuă a responsabilităților și dezvoltării autonomiei financiare a unităților administrative-teritoriale;

Stabilind numai printr-un dialog instituțional permanent, egal și efectiv între autoritățile locale și cele centrale pot fi realizate obiectivele de guvernare și asigurat fundamentul dezvoltării naționale;

Convinși că fără o descentralizare și consolidare a autonomiei locale, Republica Moldova nu va putea să asigure obiectivele centrale de modernizare și europenizare pe care le anunță, pe plan politic;

Luând în considerație: Avizul Comitetului Regiunilor al Uniunii Europene privind situația din Republica Moldova din 5-6 Octombrie 2010, Raportul „Democrația locală și regională în Republica Moldova” și Recomandările Congresului Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului Europei din 22.03.2012, Legea privind Descentralizarea Administrativă și Legea privind administrația publică locală, precum și declarația CALM de la prima Adunare Generală din 21.03.2010, prevederile căreia în

marea parte rămân în vigoare și astăzi:

Noi, reprezentanții colectivităților locale, întruniți în cadrul Adunării Generale a Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova (CALM) din 2 iunie 2012 declarăm următoarele:

1 Situația în domeniul administrației publice locale rămâne a fi foarte gravă și alarmantă, în pofida multiplelor promisiuni și declarații de a schimba situația dată, care s-au făcut pe parcursul ultimilor ani. În acest sens, sistemul de administrație publică locală actual din Republica Moldova se confruntă cu aceleași grave probleme de ordin legal, organizațional, funcțional și financiar care erau atestate încă cu 10 ani în urmă, fără a fi întreprinse careva acțiuni concrete pentru depășirea situației date. Sistemul administrației publice locale din Republica Moldova rămâne a fi instabil și dezechilibrat, construit pe instrumente normative contradictorii și adeseori inaplicabile. Iar absența unui sistem de finanțe publice locale adecvat anulează competențele atribuite autorităților locale și descurajează inițiativa locală. În aceste condiții, autoritățile publice locale rămân lipsite de capacități organizatorice și funcționale pentru a-și exercita atribuțiile legale și a soluționa problemele de zi cu zi ale colectivităților locale.

2 Constatăm o neglijare și subestimare a importanței și locului administrației locale în cadrul procesului decizional din Republica Moldova, în calitate de factor crucial din cadrul procesului de modernizare a Republicii Moldova. Din marea majoritate a discursurilor politice și guvernamentale actuale - descentralizarea și autonomia locală lipsind cu desăvârșire sau în cel mai bun caz fiind menționată printre altele. În acest sens, atragem atenția asupra faptului că lipsa unui sistem de administrație publică modern și eficient cu autorități publice locale înzestrate cu capacități corespunzătoare, constituie una din cauzele principale a eșecului în realizarea tuturor reformelor guvernamentale pe parcursul ultimilor 20 de ani. Neînțelegerea acestui fapt din partea clasei politice și guvernamentale, până în prezent constituie o piedică importantă în realizarea reformelor actuale anunțate.

autorităților centrale în cadrul procesului de elaborare și adoptare a cadrului legislativ(normativ). Practic fiecare minister aplicând abordări strict sectoriale și înguste, fără a lua în considerație statutul, competențele, capacitățile și principiile de funcționare a administrației publice locale, pe umerii căreia de regulă se pune realizarea actelor respective. Ceea ce generează în continuare confuzii, contradicții și incompatibilități legislative noi practic în toate domeniile de activitate ale APL.

4 Lipsa de acțiuni concrete și consecvente privind realizarea unei politici de descentralizare și consolidare a autonomiei locale afectează dramatic imaginea și credibilitatea oricărei guvernări centrale, atât pe plan intern cât și pe plan extern. În acest sens, pe plan intern, se constată o dezamăgire totală în rândurile APL care de ani de zile așteaptă

Credem că a venit timpul ca întreaga clasă politică și societate să realizeze că nici o reformă și obiectiv guvernamental, nici un progres economic și social, nici o modernizare și europenizare adevărată anunțată, nu vor fi posibile fără o administrație publică locală înzestrată cu capacități instituționale și financiare suficiente ca să participe activ și să-și asume efectiv o parte considerabilă (daca nu și cea mai mare) din responsabilitățile respective.

3 Cadrul legal național și internațional al descentralizării și administrației publice locale este totalmente neglijat și desconsiderat de către majoritatea

fără succes schimbarea situației promise în repetate rânduri. Mai mult ca atât, recențele acțiuni guvernamentale în domeniul finanțelor locale și salarizării personalului din APL, sporesc și mai mult gradul de indignare și decepție în cadrul APL. În același timp, pe plan extern, imaginea Republicii Moldova care este monitorizată deja o perioadă îndelungată, este afectată de lipsa progreselor reale și concrete în domeniul democrației locale, dar în special în domeniul descentralizării financiare, care reprezintă o restanță deja de mai mulți ani.

5 Tărăgănarea elaborării și adoptării unui sistem adecvat de finanțe publice locale – este una din cele mai grave și actuale probleme ale administrației publice locale. Sistemul actual fiind excesiv de centralizat, politizat și inhibitor pentru inițiativa locală. Deși se promite neîncetat instalarea unui sistem de finanțe publice locale, corelat cu legislația cu privire la descentralizare, totuși constatăm că aceste promisiuni nu se traduc în fapte reale. Iar următoarea rundă de promisiuni și declarații de a pune în aplicare un nou sistem de finanțe locale începând cu anul 2014 sau 2015 sunt lipsite de orice încredere și trezesc o dezamăgire profundă în rândurile APL, dat fiind faptul că anume în această perioadă vor avea loc alegeri parlamentare și locale, probabili-

tatea oricărei reformă, mai ales de o astfel de importanță și amploare, fiind în această situație foarte redusă.

6 Lipsa de progres real în domeniul finanțelor locale precum și neincluizarea descentralizării și reformei APL în mai multe documente de ordin strategic și financiar al țării (de exemplu: strategia națională de dezvoltare, Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu etc.), demonstrează lipsa de voință politică și constituie o dovadă în plus că în realitate, descentralizarea și consolidarea autonomiei locale NU ESTE CU ADEVĂRAT O PRIORITATE! Deoarece, un sistem adecvat și modern al finanțelor publice locale este pilonul implementării strategiei de descentralizare, iar lipsa lui reduce la zero efectul reformei, transformând acest document într-un act declarativ și fără relevanță practică. Astfel stimulând în continuare dezamăgirea profundă în rândurile APL și asigurându-i soarta multor altor documente similare adoptate pe parcursul anilor care așa și au rămas doar la nivel de intenții și declarații.

7 Statutul actual nedefinit, lipsa unei delimitări corespunzătoare și reglementările normative confuze în domeniul patrimoniului local, lipsesc comunitățile locale de surse importante de venituri și de perspectivele dezvoltării urbanistice corespunzătoare. Resursele naturale, carierele, obiectivele acvatice, pădurile și alte resurse care se găsesc pe teritoriul comunităților locale și alte obiecte deși sunt amplasate în limitele teritoriale ale comunităților locale respective și produc venituri enorme, totuși sunt în afara competențelor APL, ocolind bugetele locale și nefiind folosite pentru dezvoltarea locală, ajungând în alte destinații.

8 Dezvoltarea locală urbană, economică și socială a comunităților locale este împiedicată de lipsa unor programe guvernamentale complexe și efective, după modelul majorității țărilor din UE, care ar sprijini APL în elaborarea planurilor urbanistice ale localităților și ar stimula participarea mai largă a APL în cadrul proiectelor de infrastructură prin crearea unor fonduri speciale din care să fie acoperite cel puțin o parte din contribuțiile cerute pentru astfel de proiecte.

9 În Republica Moldova lipsește o viziune clară asupra orașelor în calitate de poli de creștere economico-socială și stimularea cooperării intercomunitare. În acest sens, nu poate fi înțeleasă târăgănarea adoptării proiectului de lege privind acordarea statutului de municipiu mai multor orașe care corespund tuturor criteriilor necesare.

10 Situația în domeniul structurii și statelor de personal demonstrează că autoritățile publice locale sunt private și transformate în niște anexe neputincioase ale autorităților centrale, care în 80-90% din activitatea lor se ocupă cu lucrul de secretariat și soluționarea problemelor delegate abuziv lor de către autoritățile centrale. Totodată, autoritățile publice locale au puține mijloace financiare și funcționale pentru a se ocupa nemijlocit de problemele concrete de interes local: drumuri, apă, canalizare etc.

11 Autoritățile publice locale din Republica Moldova sunt extrem de îngrijorate și indignate în legătură cu anunțarea suspendării creșterii salariilor funcționarilor publici locali și a persoanelor cu funcții de demnitate publică la nivel local. Situația devenind tot mai tensionată din cauză mulțimii de sarcini/responsabilități puse pe umerii APL, în condițiile impunerii de la centru a unui sistem de salarizare discriminatoriu, rupt de realități, nestimulatoriu, contrar normelor și sensului principiilor autonomiei locale. Datorită sistemului actual excesiv de centralizat de remunerare al funcționarilor locali, autoritățile publice

locale sunt lipsite de orice posibilitate de a realiza o politică proprie de cadre și de a atrage persoane calificate conform necesităților specifice a comunităților pe care le administrează. Ceea ce contravine flagrant Cartei Europene a Autonomiei Locale și altor garanții juridice internaționale și naționale supreme. În consecință, în majoritatea APL numărul de specialiști calificați scade, fiind atestat un deficit crescând de contabili, secretari ai consiliilor, ingineri cadastrali etc. Totodată într-o situație confuză și mai complicată se găsesc actualmente persoanele cu funcții de demnitate publică din cadrul APL. Care sunt discriminați evident și fără careva logică în domeniul garanțiilor sociale și remunerării, nu numai în raport cu

reprezentanții administrației centrale sau conducătorii unor instituții din subordine, dar chiar și în raport cu propriii angajați.

12 Considerăm contrare principiilor autonomiei locale, discriminării și depășite totalmente prevederile actelor normative prin care se stabilesc numărul de linii de telefoane în APL, norme de benzină și chiar interzicerea primarilor de sate(comune) de a deține telefoane mobile. Ceea ce reprezintă încă un exemplu concret privind gradul de autonomie reală al APL din Republica Moldova.

13 Caracterul formal al consultărilor și lipsa unui dialog instituțional permanent între APL și APC, precum și continuarea practicii de adoptare a actelor importante pentru APL fără o consultare prealabilă a lor, generează tensiuni și conduce la apariția unor acte discutabile din punct de vedere a conformității lor principiilor autonomiei locale și descentralizării. Fără o consultare prealabilă a guvernării locale în toate aspectele care privesc viața și funcționarea acestora, nu poate exista guvernare democratică, ceea ce menține o profundă instabilitate administrativă și politică în Republica Moldova.

Prin urmare, în conformitate cu cele menționate mai sus:

1 Ne adresăm către Parlamentul, Președintele, Guvernul RM și alte autorități centrale, de la care așteptăm începutul unei colaborări deschise și eficiente, bazată pe egalitate și respect în interesul întregii țări și majorității comunităților locale pe care le reprezentăm. În acest sens, fiind asigurată reprezentarea și participarea efectivă a APL prin reprezentanții săi în toate structurile de la nivel de Guvern și Parlament, în toate problemele ce le vizează drepturile și

compromisă totalmente. Orice târăgănare în acest sens, anulând orice speranță de progres în domeniul descentralizării în general.

3 Cerem să fie adoptat în regim de urgență pachetul de legi înaintat în Parlament și care visează consolidarea autonomiei patrimoniale locale și delimitarea sistemului de achiziții publice de la nivel central de cele de la nivel local.

4 Cerem să fie asigurat accesul autorităților locale și reprezentanților săi la justiția constituțională în conformitate cu art. 11 al Cartei Europene a Autonomiei locale și recomandările recente ale Congresului Puterilor Locale și Regionale al CoE.

5 În scopul impulsivării dezvoltării echilibrate a diferitor regiuni ale Republicii Moldova și stimulării cooperării intercomunitare, cerem adoptarea în prima etapă a proiectului privind acordarea statutului de municipii orașelor Ungheni, Orhei, Soroca, Cahul, Edineț și Hîncești. Iar la etapa următoare, examinarea posibilității de acordare a statutului de municipii și altor orașe.

6 Cerem eliminarea tuturor bariere-lor și presiunilor administrative în domeniul organizării și funcționării autonome ale APL (structura și statele de personal) din partea organelor financiare ale statului. Astfel fiind asigurată autonomia reală a APL în domeniul dat.

7 Cerem adoptarea și/sau punerea în aplicare a legilor privind salarizarea funcționarilor publici și persoanelor cu statut de demnitate publică din cadrul APL, precum și eliminarea abordărilor discriminatorii legislative existente în acest domeniul între funcționarii locali și cei de la nivel central.

8 Cerem elaborarea unui program guvernamental de susținere a APL în elaborarea planurilor de dezvoltare urbană și coparticipării în finanțarea proiectelor de infrastructură.

9 Ne adresăm către liderii tuturor partidelor politice democratice din RM să se abțină de la acțiuni, care ar conduce la dispersarea forțelor pe plan local și național, susținând doar acțiunile de consolidare și unificare a puterilor locale, în scopul dezvoltării unui sistem care să sprijine autonomia locală și nu s-o limiteze, să protejeze drepturile și libertățile cetățenilor și nu să-i aservească.

10 Suntem deschiși și dorim să instituim un dialog real și efectiv cu autoritățile centrale, bazat pe principiile de egalitate și respectului reciproc. Considerăm că a venit timpul ca faptele și nu vorbele să arate angajamentul tuturor autorităților publice, locale și centrale, de a urma spiritul și principiile, stabilite prin Carta Europeană a Autonomiei Locale, demonstrând opiniei publice că, în Republica Moldova, democrația locală și comunitatea de interese pot fi atinse prin mijloace consensuale, în temeiul respectului reciproc, și în interesul binelui public.

Adoptată la Adunarea Generală al Congresului Autorităților Locale din Moldova,
Mun. Chișinău, 02.06.2012

**ÎN PREZENTA RUBRICĂ SUNT PUBLICATE CELE MAI RELEVANTE ȘI POPULARE ARTICOLE ALE
EXPERTILOR CALM CARE AU FOST PUBLICATE ANTERIOR, DAR CARE RĂMÂN ACTUALE ȘI ÎN PREZENT.**

PE CINE INTERESEAZĂ ȘI CUI ÎI PASĂ DE OPINIA AUTORITĂȚILOR LOCALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA?

CE SE ÎNTÂMPLĂ ȘI ÎNCOTRO MERGEM CU ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ, STIMAȚI FOȘTI ȘI ACTUALI GUVERNANȚI?

În ultima perioadă suntem martorii unei activizări pe direcția administrației publice locale. Politicieni, membri ai Guvernului, experți, jurnaliști etc., toți și-au amintit brusc de administrația publică locală, de problemele ei și se plimbă prin țară, pe la televiziuni și la alte mass-media făcând promisiuni și afișând un nețărmarit respect față de autoritățile locale. În același timp, primarii, președinții de raion, liderii de opinie din teritoriu, brusc, au devenit foarte întrebați și sunt vânați de toate forțele politice. În acest scop, partidele folosesc toate mijloacele de care dispun, deja acceptate drept „normale” în Republica Moldova și „testate” cu succes pe parcursul anilor precedenți de toate guvernarile anterioare: administrative, financiare, economice, politice, mediatică etc. Astfel, bieții primari nici nu știu ce să facă, ce partid să aleagă, fiind șantajați și presați din toate părțile ca să accepte ofertele generoase (doar la prima vedere) ale politicienilor, dar, care, după alegeri, se dovedesc a fi doar vorbe goale. Chiar dacă li s-a promis marea cu sarea, îndată ce au trecut alegerile locale, interesul mai-marilor zilei față de APL scade brusc, chiar dispare cu desăvârșire și primarii rămân singuri cu problemele lor. Există și excepții. Unii primari, care au candidat din partea partidelor guvernamentale, obțin totuși niște pomeni electorale, dar care oricum nu sunt suficiente pentru a soluționa problemele respectivei localități.

FĂRĂ BANI ȘI FĂRĂ ÎMPUTERNICIRI, MULȚI PRIMARI REGRETĂ CĂ AU FOST ALEȘI ÎN FUNCȚII

În mod normal, alegerile locale, spre deosebire de cele parlamentare, trebuie să fie mult mai puțin politizate, iar rolul factorului politic – mult mai mic. Asta pentru că

membrii unei comunități locale apreciază și votează candidații nu după apartenența la un partid politic sau altul, ci după calitățile morale, intelectuale, modul de viață, autoritatea de care dispune respectivul candidat la funcția de primar. Acum însă ce se întâmplă? Dată fiind situația deplorabilă în care se află reprezentările administrației publice locale de primul nivel, o bună parte dintre primari și funcționari din cadrul primăriilor, care deja dispun de o înaltă calificare și o bogată experiență, nu mai doresc să-și continue activitatea în cadrul administrației locale.

În primul rând, cadrul legal este imperfect, competențele aleșilor și funcționarilor locali fiind insuficiente, ceea ce constituie o mare piedică în activitatea APL.

O problemă gravă o constituie finanțarea insuficientă a administrației publice locale. Și nu în ultimul rând, remunerarea și motivarea primarilor și funcționarilor din primării. Deja există foarte multă lume din domeniul APL care regretă că a părăsit funcțiile de directori de școli, profesori, conducători și lucrători la diferite instituții publice și private. În funcțiile vechi aceștia erau mult mai bine remunerați și aveau și un regim de muncă normal, spre deosebire de un primar, care nu are nici zile de odihnă și este în exercitarea funcției 24 de ore pe zi. Ce fel de autoritate publică locală și șef al administrației publice locale mai este primarul sau președintele de raion dacă aceștia sunt remunerați cu mult mai rău decât conducătorii și lucrătorii subdiviziunilor din subordine?

SĂ FII PRIMAR ÎNSEAMNĂ SĂ FII ȘI MĂTURĂTOR, ȘI MEDIC, ȘI POLIȚIST, ȘI POMPIER, ȘI ASISTENT SOCIAL, ȘI DACTILOGRAF, ȘI CHIAR CERȘETOR

Cu toate acestea, în mod cu totul surprinzător, când au loc alegerile locale, în cursa pentru funcția de primar se înscriu o mulțime de pretendenți. Chestia asta chiar îți trezește o anumită stare de compasiune pentru unii candidați la funcția de primar care habar nu au ce înseamnă să fii primar în condițiile Republicii Moldova. Însă să fii primar înseamnă să fii, fără exagerare, în același timp, administrator la școală, măturător, polițist, pompier, asistent social, medic, scriitor (autor) de proiecte, dactilograf și chiar traducător. Dar asta nu e tot. Dacă ești primar, atunci ești obligat să fii și cerșetor, să umbli cu mâna întinsă pe la raion, la ministerul Finanțelor, la agențiile de achiziții publice, la partidele politice, la tot felul de donatori. Și drept recompensă pentru tot ce faci, te trezești că devii și obiect al controalelor și presiunilor venite din partea nenumăratelor organe de control pe care le avem în Republica Moldova, te trezești cu câteva dosare penale sau administrative, în condițiile unui cadru legal imperfect și confuz, în care hotarul dintre legal și ilegal este greu de definit. În plan personal, iarăși este foarte complicat să

că se fac vinovați mai că nu de toate relele: de starea proastă a drumurilor naționale, de calamitățile naturale, de nivelul scăzut al asistenței sociale, de problemele din educație, de cele legate de recruți, de pompieri etc. Aceste acuzații li se aduc primarilor, deși, potrivit legii, administrația locală nu are nici în clin și nici în mână cu aceste chestiuni, ea nu are nici capacități funcționale și nici financiare pentru a soluționa respectivele probleme, de care, de fapt, sunt responsabile autoritățile centrale. Ba mai mult, administrația centrală se face vinovată de cadrul legal imperfect, de subfinanțarea administrației locale și capacitățile administrative limitate ale administrației locale.

Un alt lucru, pe de o parte amuzant, dar pe de altă parte foarte trist, este că în prezent foarte multă lume vorbește despre administrație locală și problemele ei, dar fără ca să le ceară opinia și celor care activează în cadrul APL. Sunt organizate un șir de emisiuni radio și TV la care participă guvernanți, foști și actuali lideri politici, politologi, sociologi care se dau cu părerea privind problemele APL. Însă nu sunt invitați, cu mici excepții, primari, președinți de raioane, consilieri locali și raionali, care cu adevărat cunosc problemele și situația din APL, ci nu doar din auzite.

DE 20 DE ANI, ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ ESTE CENUȘĂREASA REPUBLICII MOLDOVA

De fapt, nu trebuie să ne mire această abordare în presă a problemei administrației publice locale pentru că timp de aproape 20 de ani, de când există Republica Moldova, toate reformele și legile s-au adoptat fără consultarea autorităților locale. Totul s-a decis pe bine cunoscuta verticală: de sus în jos. În țara noastră, întotdeauna cei de la Parlament, Guvern și ministere au știut și știu mult mai bine decât cei din primăriile și consiliile locale de ce au nevoie comunitățile locale. Poate de aceea am avut atâtea reforme fără succes și poate de aceea avem o grămadă de strategii, legi, programe de guvernare care au rămas doar pe hârtie. Poate de aceea autoritățile publice locale sunt tratate de cele centrale cu superioritate și aroganță. Din păcate, până în prezent la noi în țară factorii decizionali nu au înțeles un lucru devenit mai mult decât evident: **guvernarea locală și cea centrală sunt două părți indispensabile și interdependente ale guvernării publice naționale și nu poate o parte să fie mai bună și să funcționeze bine dacă cealaltă este în incapacitate de a-și îndeplini îndatoririle. Guvernanții noștri nu au înțeles că nici un program de guvernare, nici o strategie, lege, oricât de bune și perfecte ar fi,**

fii primar. Familia primarului rămâne fără un membru, pentru că acesta se însoară cu primăria (dacă primarul e o doamnă, atunci se mărită cu respectiva instituție).

TOATE OALELE SE SPARG DE CAPETELE DIN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ

Și știți care este răsplata? Atitudinea superficială și arogantă a multor reprezentanți ai administrației centrale față de autoritățile locale, care cu orice ocazie încearcă să pună responsabilitatea pentru nereușitele lor pe umerii aleșilor locali. De foarte multe ori auzim din partea demnitarilor de stat că primarii sunt responsabili,

nu pot fi implementate fără o administrație publică locală funcțională și fără implicarea ei reală și efectivă în procesul decizional din țară. Iar fără aceasta este practic imposibilă și dezvoltarea socială și economică reală a țării în întregime. Drept exemplu ne servește și experiența de aproape 20 de ani a Republicii Moldova și lipsa de progrese reale în domeniul dezvoltării social-economice.

O NOUĂ PUTERE, DAR ACEEAȘI VERTICALĂ A PUTERII

O speranță mare pentru administrația publică locală a reprezentat venirea la putere a unei noi guvernări, care a promis și chiar a inclus în programul ei de guvernare, ca prioritate, consolidarea autonomiei locale și descentralizarea puterii. Mai mult ca atât, de la cele mai înalte tribune (parlamentare și guvernamentale) autorităților locale li s-au promis că va fi demontată așa-numita verticală a puterii instaurată pe parcursul perioadei anterioare, care a distrus de fapt administrația publică locală, transformând-o într-o anexă dependentă în totalitate de puterea centrală.

AU TRECUT MAI BINE DE 2 ANI DE LA SCHIMBAREA PUTERII, DAR GUVERNAREA NICI MĂCAR NU A ÎNȚELES REFORMA APL

Însă, cum ne-am convins, în Republica Moldova una este să promiți și cu totul alta este să îțiții promisiunile, să faci ceva concret. Deja au trecut aproape 2 ani de la schimbarea puterii, dar guvernarea nu a făcut nimic, nu a realizat, cel puțin, o acțiune concretă pentru îmbunătățirea situației administrației publice locale. Administrația locală activează în continuare într-un cadru legal și instituțional confuz, absolut depășit și contrar reglementărilor internaționale din domeniul APL.

Aceasta, în pofida faptului că printre actualii deputați se numără un număr destul de mare de experți independenți, primari, președinți de raioane și alți reprezentanți de vază ai administrației locale care cunosc bine starea dezastruoasă a lucrurilor din domeniul administrației locale și înainte de a deveni aleși ai poporului promiteau marea cu sarea, făceau spume la gură tot povestind cum vor schimba situația din primării. Ce s-a întâmplat, domnilor deputați și președinți de comisii? Dacă voi nu aveți puterea de a le explica

colegilor dumneavoastră importanța reformelor din domeniul administrației locale, atunci cine poate să o facă?

SITUAȚIA ÎN APL CHIAȚ S-A ÎNRĂUTĂȚIT

Astfel, în loc ca situația să se îmbunătățească, dimpotrivă, autoritățile locale au avut parte doar de surprize negative: li s-a impus reducerea personalului, li s-a redus finanțarea, au fost reduse salariile funcționarilor din domeniu, nu au fost consultate niciodată la adoptarea legilor importante, care le vizează în mod direct, și chiar s-a purces la o centralizare și mai accentuată într-un șir de domenii, de exemplu, la achiziții publice, în asistența socială, la eliberarea autorizațiilor de funcționare, dezvoltare regională.

Mai mult ca atât, nimic nu s-a schimbat nici în atitudinea autorităților centrale față de cele locale, formalismul și superficialitatea fiind principalele caracteristici ale relației între guvernarea centrală și cea locală. Practicile regimului anterior sunt păstrate și aplicate în continuare. În acest sens, să ne amintim, de exemplu, de procesul de elaborare a bugetelor locale și a celui de stat pentru anul 2011, caracterizat prin netransparență, lipsă de reglementări clare, cifre (normative) care nu corespund realităților, nu sunt aprobate prin norme legale și vădesc o desconsiderare totală a opiniei auto-

administrației publice locale nu sunt consultați atunci când, la nivel central, se iau decizii ce vizează APL? De ce se acționează în mod unilateral? De ce odată cu măsurile administrative și reducerile de finanțări pentru autoritățile locale nu se prevăd și niște măsuri compensatorii și reforme consecutive care ar diminua efectul negativ al acțiunilor guvernamentale respective? De ce, atunci când trebuie reduse cheltuielile bugetului public, atenția Ministerului Finanțelor se orientează, în primul rând, la sursele de finanțare ale autorităților locale, dar nu și asupra celor destinate activității administrației centrale? De ce, la urma urmei, continuă practica, stabilită de zeci de ani de către guvernările anterioare, de a nu respecta LEGEA: Carta Europeană a Autonomiei Locale (art. 4 și 9), Constituția (art.109), Legea administrației publice locale (art.6 și 81), Legea descentralizării (art.1), Legea finanțelor publice locale (art. 3), care prevăd expres obligația de a implica și consulta efectiv autoritățile locale și asociațiile sale în toate problemele ce le vizează?

Astfel, în prezent, situația în domeniul administrației locale este gravă la toate capitolele fiind caracterizată prin următoarele particularități:

- Cadru legal, instituțional și financiar, care nu este corelat și ajustat cu anii de către administrația centrală;
- Un sistem administrativ depășit de

rităților locale. În această situație, bugetele mai multor autorități locale, comparativ cu anii precedenți, au fost reduse și urmează a mai fi reduse, în pofida creșterii cheltuielilor într-un șir de capitole, cum ar fi, spre exemplu, încheierea contractelor cu furnizori. Dar cui îi pasă de aceasta? Autoritățile centrale știu una și bună: descurcați-vă singuri cum vă taie capul!

În acest context, avem un șir de întrebări către guvernanți: De ce reprezentații

politic al aleșilor locali de la un partid la altul și în care politicienii și guvernanții își amintesc de primari și administrația locală doar în preajma alegerilor locale, pentru ca ulterior să uite de ei și de nevoile lor;

- Un sistem care nu stimulează competența și inițiativa celor ce activează în cadrul APL ci, dimpotrivă, face tot posibilul ca persoanele competente să nu ajungă sau să abandoneze APL;

- APL este controlată și supravegheată de o mulțime de organe. În același timp, administrația centrală, de facto, este în afara oricărui control real;

- Ministerele trăiesc după regulile proprii, fără a ține cont că există legi. Scrisorile și circularele sunt mai presus decât orice prevedere legală;

- Demnitarii de stat și funcționarii din cadrul ministerelor habar nu au de nevoile APL și de modul cum este organizată și funcționează administrația locală.

În acest context, ne miră discuțiile inițiate de autorități privind excluderea Republicii Moldova de sub monitorizarea Consiliului European, în situația în care la capitolul democrație și guvernare locală încă nu avem înregistrate progrese palpabile. Acesta fiind unul din domeniile restante importante, care, începând cu anul 2001, a fost criticat sistematic de către Consiliul European. Dacă pe dimensiunea drepturilor omului, Justiție și libertatea presei pot fi văzute anumite progrese, pe cel al consolidării autonomiei locale există doar declarații de intenții și nimic concret.

Mai mult ca atât, nu putem înțelege de ce problematica descentralizării și consolidării autonomiei locale lipsește, cu unele mici excepții, din sfera interesului factorilor decizionali naționali și internaționali? De ce reprezentanții administrației locale nu sunt incluși în grupurile de lucru relevante în cadrul procesului de negociere a Acordului de asociere la Uniunea Europeană, ale programelor de asistență, precum și ale altor acorduri și programe internaționale? Doar reforma administrației publice, inclusiv a celei locale, creșterea capacității administrative, dezvoltarea regională, atragerea de fonduri, dezvoltarea economică, socială etc., includ în mod indispensabil și dimensiunea locală, fiind domenii de interes și de aplicabilitate deosebită și pentru autoritățile locale?

Prin urmare, în prezent, autoritățile locale din Republica Moldova, deopotrivă cu anumite acțiuni de ordin strategic, au nevoie și așteaptă, în regim de urgență (până la alegerile locale), nu promisiuni, ci acțiuni și fapte concrete din partea autorităților centrale orientate spre perfecționarea cadrului legal și creșterea capacităților lor instituționale și financiare. În acest sens, Congresul Autorităților Locale din Moldova și alte organizații au venit cu un pachet întreg de recomandări și propuneri legislative concrete care au fost făcute publice și expediate tuturor factorilor decizionali. Oare vor fi înțelese și auzite autoritățile locale în sfârșit de către guvernanți? Sau iarăși, domnilor foști și actuali guvernanți, vom intra în alegerile locale doar cu promisiuni și speranțe într-un viitor frumos?

Viorel FURDUI,
director executiv al CALM
24 martie 2010

RUBICONUL DESCENTRALIZĂRII ȘI AL AUTONOMIEI LOCALE

SAU DÉJÀ VU - O NOUĂ RUNDĂ DE DECLARAȚII ȘI PROMISIUNI DEȘARTE?

Rubicon (latină: Rubicō, italiană: Rubicone) este un râu de mică adâncime din nord-estul Italiei, având aproximativ 80 de kilometri lungime. Expresia „Trecerea Rubiconului” înseamnă a depăși un punct fără întoarcere și se referă la traversarea râului de către Iulius Cezar în anul 49 î.Hr., lucru care a fost considerat o declarație de război.

LA ÎNCEPUT A FOST CUVÂNTUL..., CHIAI FOARTE MULTE CUVINTE, DECLARAȚII ȘI PROMISIUNI!

La prima vedere, guvernarea și clasa politică actuală din Republica Moldova a ajuns la situația, când deja nu mai poate târâgăna sau da înapoi fiind nevoită să întreprindă acțiuni concrete în ceea ce privește reformele și modernizarea țării în toate domeniile, inclusiv pe direcția descentralizării administrative și consolidării autonomiei locale. În acest sens, ar părea că în sfârșit, factorii decizionali actuali au început să realizeze cu adevărat importanța și locul unei guvernări locale puternice într-un stat cu un regim într-adevăr democratic și că fără o administrație locală puternică, orice obiective și programe guvernamentale, oricât de ambițioase nu ar fi ele, nu vor avea sorți de izbândă și vor rămâne doar pe hârtie.

Iar drept dovadă în acest sens ne apar: programul de guvernare în care descentralizarea puterii este menționată în calitate de prioritate, elaborarea și adoptarea unei strategii de descentralizare, crearea unor structuri (grupuri de lucru), rapoarte, analize și alte acțiuni de acest gen care ar trebuie să miște lucrurile în direcția corectă.

MAI APOI AU RĂMAS... TOT CUVINTE, DECLARAȚII ȘI PROMISIUNI!

Însă toate acestea sunt doar la prima vedere. În realitate, atunci când începem să analizăm mai atent starea lucrurilor, încep să apară tot mai multe semne de îngrijorare că toate aceste "progrese" și "realizări" sunt efemere și se limitează doar la nivelul unor acțiuni formale și declarative, fără relevanță practică și fără să existe cu adevărat o dorință și voință politică reală generală de a modifica esențial și pozitiv situația în domeniul descentralizării și autonomiei locale. Mai mult ca atât, dacă analizăm în cunoștință de cauză situația de astăzi cu ceea ce s-a întâmplat acum 5 și mai mulți ani în urmă, putem observa că suntem în fața unui **déjà vu, doar cu alte fețe și puțin alte decoruri: aceleași declarații, promisiuni, o mulțime de acte etc., însă fără finalitate și efecte practice. Ceea ce ne face să constatăm cu regret că în realitate, nici guvernanți de astăzi nu au tras învățămintele necesare și nu văd în administrația locală un partener real**, care să poată pune umărul la soluționarea problemelor actuale fundamentale. Ci tratează în continuare APL ca pe o anexă fără capacități, cuminte, tacită, supusă în totalitate și fără drept la replică – altfel, vine pedeapsa: nu primești osciorul sau îți vin controalele.

Trebuie de menționat că practic toate guvernările anterioare din Republica Moldova au încercat să intervină/reformeze într-un fel sau altul administrația locală, adoptând în acest sens pe parcursul a mai mult de 20 de ani o

sumedenie de legi, programe, strategii, planuri etc. care într-o formă sau alta menționau problemele descentralizării și autonomiei locale, fiind prevăzute chiar și anumite măsuri. Nu a fost nici un parlament care să nu adopte acte în acest sens. De aceea, astfel de "realizări" cu caracter declarativ și formal nu sunt deloc o noutate pentru Republica Moldova și la acest capitol stăm foarte bine - putem spune că chiar suntem campioni mondiali la adoptatul de legi, programe și strategii.

CEEA CE AU ÎNVĂȚAT FOARTE BINE TOȚI GUVERNANȚII NOȘTRI, ESTE SĂ FACĂ DECLARAȚII ȘI PROMISIUNI, SĂ MIMAZE REFORME ȘI SĂ PĂCĂLEASCĂ PARTENERII STRĂINI!

Ceea ce a lipsit întotdeauna în Republica Moldova sunt acțiunile, finalitatea și rezultatele concrete, continuitatea și determinarea reală a guvernanților de a realiza prevederile acestor acte declarative.

În acest sens, credem că **una dintre cele mai mari probleme ale modernizării țării și administrației publice din Republica Moldova constă în faptul că majoritatea reformelor din Republica Moldova au fost și sunt făcute nu pornind de la înțelegerea și inițiativa internă proprie a guvernanților, ci datorită presiunilor și "recomandărilor" venite din exterior.** În această situație, nu trebuie să ne mire faptul că majoritatea reformelor eșuează. Altfel nici nu poate fi, dacă, pe de o parte sunt importante mecanisme de pe alte meleaguri și pregătite (plămădite) de străini, iar pe de altă parte, cei care le implementează, nu înțeleg esența și rostul acestor reforme sau chiar nu le doresc în realitate.

În general, dacă aruncăm o privire asupra celor întâmplate pe parcursul a peste 20 de ani în Republica Moldova în domeniul reformei administrației publice locale, constatăm că, cu foarte mici excepții, **ceea ce au învățat foarte bine toți guvernanții noștri, este să facă declarații și promisiuni, să mimeze reforme și să păcălească partenerii străini.** Care de fapt, uneori se dau păcăliți cam ușor.

Strategii și documente de politici nu pentru a aduce schimbări reale, ci pentru a târâgăna acțiuni concrete și/sau a ascunde lipsa de voință pentru reforme adevărate!

În acest sens, la început am fost surprins de declarația unui bun expert și cunoscător al domeniului dat din străinătate, atunci când l-am informat cu mândrie că a fost adoptată strategia descentralizării; el s-a uitat mirat la mine și a spus: **"Dar pentru ce? Voi nu aveți nevoie de DESCENTRALIZARE ȘI CONSOLIDARE A AUTONOMIEI LOCALE" !!!**

Deși surprins la început de o astfel de lipsă de "abordare strategică", totuși mai apoi am fost pătruns de simplitatea și profunzimea acestei idei. Într-adevăr, mulțimea de strategii, programe și chiar legi, care au fost adoptate pe parcursul anilor în toate domeniile, dar în special în cel al APL, nu au îmbunătățit deloc situația în acest domeniu. Mai mult ca atât, se poate spune că dimpotrivă, numărul mare al acestor documente de politici, care nu au fost niciodată corelate corespunzător între ele, au generat în permanență confuzii și incertitudini, complicând și mai mult activitatea APL: toate acestea, în loc de acțiuni concrete și cu finalitate foarte clară.

Apare o întrebare foarte simplă și de esență: de ce în loc de aceste documente voluminoase și foarte complexe nu a fost elaborată și adoptată pur și simplu o Lege a finanțelor publice locale, prin care să se elibereze mâinile APL și să i se ofere mai multă libertate și posibilități de a gestiona efectiv treburile locale? Oare nu se cunoștea, că cea mai importantă problemă a APL este cea a finanțelor locale și a sistemului actual absolut depășit? De ce nu au fost adoptate până acum alte legi importante (de ex., în domeniul proprietății municipale) și întreprinse alte acțiuni concrete în direcția dată?

De fapt, în această situație ajungi la o concluzie paradoxală și la prima vedere contrară logicii – **în Republica Moldova, strategiile și documentele de politici s-au elaborat și se elaborează nu pentru a aduce schimbări reale, ci pentru a ascunde lipsa de voință pentru reforme adevărate și cu impact pozitiv direct asupra stării**

lucrurilor. Câte strategii, programe și planuri au fost adoptate pe parcursul ultimilor 20 de ani? Ce denumiri pompoase și ambițioase: "Satul Moldovenesc", "Renașterea economiei-Renașterea Țării", "Bunăstarea și Modernizarea Țării", "Creșterea Economică și Reducerea Sărăciei", "Integrare Europeană: Libertate, Democrație și Bunăstare" etc. Care este rezultatul și efectul lor pentru comunitățile locale și reprezentanții acestora? Nu pentru străini, la insistența și pe banii cărora au fost elaborate majoritatea dintre ele, ci anume pentru comunitățile noastre locale? Au devenit ele mai libere, mai prospere, mai autonome și mai puternice?

HAOSUL LEGISLATIV, INSTITUȚIONAL ȘI FUNCȚIONAL CARE DUREAZĂ DE ANI DE ZILE ÎN TOATE DOMENIILE DE ACTIVITATEA ALE APL, ÎNCĂȘTE EVIDENT DESPRE ÎNCAPACITĂȚI MAJORE ANUME LA NIVEL DE GUVERNARE CENTRALĂ!

În pofida tuturor acestor "reforme" actualmente practic în orice domeniu de activitate al administrației publice locale constatăm grave probleme de ordin legal, organizațional, funcțional și financiar, care împiedică dezvoltarea unui sistem de APL modern și efektiv. Am putea spune chiar - un haos legislativ și abuz administrativ. Organigrama și statele de personal, finanțele locale, educația, asistența socială, patrimoniul local, protecția socială și salarizarea în cadrul APL etc. sunt pline de confuzii de competență, legi necorelate, sute de atribuții și responsabilități fără

acoperire cu resurse financiare și umane etc. Pe de altă parte, constatăm o avalanșă de controale și presiuni (politice, administrative, financiare, economice) de la toate nivelele asupra APL și desconsiderarea totală a opiniei lor. Cine este de fapt responsabil pentru acest haos legislativ, instituțional și administrativ din domeniul APL? Să fie oare guvernarea locală, care nu are nici o competență în acest domeniu și pe care nimeni nu o ascultă cu adevărat?

Această situație este o consecință evidentă a incapacității tuturor guvernanților de a asigura un cadru legal și condiții corespunzătoare de dezvoltare/activitate a administrației publice locale și implicit a comunităților locale. De asemenea, trebuie de menționat ca această situație este rezultatul unor "abordări strategice", a desconsiderării totale a rolului APL într-un stat și atitudinii discriminatorii față de APL, care domnește până în prezent în mentalitatea guvernanților și clasei politice din Republica Moldova.

DAU VINA PE APL, DAR SUNT CEI CARE ÎNCALCĂ LEGILE ȘI NU-ȘI EXECUTĂ OBLIGAȚIILE!

Se poate constata un fapt paradoxal - autoritățile locale sunt deseori învinuite de către autoritățile centrale de lipsă de competență și capacitate administrativă. Însă la cum arată starea de fapte din administrația locală (dar și din alte domenii) în realitate, ne putem convinge fără nici un dubiu, că însăși autoritățile centrale sunt cele, cărora le lipsește capacitatea și competența necesare pentru a face față provocărilor timpului. În acest caz, oare nu Guvernul și ministerele sunt responsabile de adoptarea unor strategii inaplicabile și a unui cadru legal confuz și necorelat de ani de zile? De exemplu, cine este responsabil și trebuie să răspundă pentru faptul că deja de 6 ani, de când a fost adoptată Legea privind administrația publică locală și cea a descentralizării administrative, încă nu a fost adoptată o lege potrivită a finanțelor locale și nu a fost corelat cadrul legal sectorial cu acestea și alte legi din domeniul descentralizării și APL? Pe de altă parte, oare nu Guvernul și parlamentul sunt responsabili pentru controlul și monitorizarea modului de implementare a legilor? Din ce motive și cauze cele mai importante instituții ale statului nu-și îndeplinesc funcțiile și atribuțiile legale? Lipsa capacităților instituționale, profesionale, umane, materiale din cadrul acestor instituții? Atunci poate că nu căutam acolo unde trebuie și este necesar să privim în oglindă și să facem ordine la noi acasă, adică în administrația publică centrală? Că tot de ani de zile se vorbește de reformă acesteia, dar fără să se vadă careva rezultate. Altfel, de ce avem atâtea legi, strategii, programe etc. care fie sunt modificate (anulate) a doua zi după aprobare, fie rămân cu anii pe hârtie.

O simplă logică umană nu este suficientă pentru a înțelege cum pot să se descurce în aceste condiții autoritățile locale APL, realizând totuși lucruri frumoase și păstrându-și demnitatea și încrederea oamenilor care le-au încredințat gestiunea treburilor din comu-

nitățile respective. Nu în zadar, potrivit tuturor sondajelor făcute în ultimii ani – APL se bucură de cea mai înaltă încredere din partea cetățenilor după biserică. De câtă încredere se bucură autoritățile centrale, sarcina principală a cărora vizează asigurarea unui cadru legal și instituțional corespunzător pentru APL, credem că nu are rost de menționat.

DÉJÀ VU SAU EXEMPLU PENTRU GUVERNAREA ACTUALĂ? DECLARĂM UNA DAR FACEM CU TOTUL ALTCEVA?

Revenind la subiect, pentru o mai bună ilustrare, se impune chiar o analogie și comparație între situația de acum și ceea ce se întâmplă în perioada anilor 2005-2007. În perioada respectivă, după adoptarea raportului și recomandărilor CPLRCE (nr. 179 din 2005), în care Republica Moldova a fost criticată foarte dur pentru situația democrației locale și încălcarea principiilor autonomiei locale, guvernarea de atunci a fost nevoită să întreprindă o serie de acțiuni pentru a preveni sancțiunile din partea Consiliului Europei și pentru a-și îmbunătăți imaginea pe plan internațional.

În special, atunci a fost elaborat Programul calendaristic al acțiunilor legislative în vederea respectării obligațiilor și angajamentelor asumate în fața Consiliului Europei (Hotărârea Parlamentului nr. 284/11.11.2005), a fost creată Comisia specială pentru elaborarea proiectelor de acte legislative cu privire la consolidarea autonomiei locale; a fost adoptat un pachet de legi noi în scopul consolidării autonomiei locale (cu privire la descentralizarea administrativă, administrația publică locală, dezvoltarea regională), a fost creat un minister special, responsabil de impulsivitatea procesului de descentralizare și consolidare a autonomiei locale, iar conducătorul acestui minister a devenit chiar viceprim-ministru cu împuterniciri destul de importante în ceea ce privește coordonarea/conducerea procesului dat. Ceea ce însemna că, la acel moment și cel puțin la nivel formal, acest domeniu era considerat într-adevăr o prioritate, iar consolidarea autonomiei locale era tratată cu seriozitate de către autorități. Mai mult ca atât, descentralizarea și consolidarea autonomiei locale au fost menționate expres drept domenii și direcții de activitate în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare pentru anii 2008-2011, fiind prevăzute și o serie de acțiuni ce urmau a fi realizate.

Astfel, aparent, au fost create condițiile instituționale și legale necesare pentru realizarea unui progres în domeniul consolidării autonomiei locale. Multe din acțiunile respective ar putea fi luate în considerație și în prezent de actuala guvernare, în vederea completării cadrului instituțional al descentralizării și recunoașterii reale a importanței domeniului dat.

Însă în pofida acțiunilor respective de ordin legal și instituțional, se constată că acest proces așa și n-au fost dus până la capăt de guvernarea de atunci, care în scurt timp a renunțat la consolidarea autonomiei locale, stopând/tărăgănând orice activitate în privința adoptării unei noi legi a finanțelor locale și neimplementând în modul corespunzător legile adoptate în 2006. În rezultat, situația în domeniul APL nu s-a îmbunătățit deloc, procesul de centralizare și limitare a autonomiei locale

fiind continuat, iar majoritatea acțiunilor întreprinse au rămas doar la nivel de declarații, promisiuni și intenții.

Dacă e să face o comparație a ceea ce se întâmplă în prezent, vom constata că situația de astăzi este similară cu cea din perioada anilor 2005-2007 și asta în mai multe privințe.

Pe de o parte, constatăm o serie de acțiuni ce poartă caracter declarativ și instituțional: descentralizarea puterii este anunțată drept una din prioritățile guvernării actuale, în acest sens a fost adoptată strategia națională de descentralizare; a fost creată o comisie parlamentară specială, create alte structuri și întreprinse o serie de acțiuni, care aparent sunt îndreptate spre asigurarea progresului în domeniul descentralizării și autonomiei locale.

Pe de altă parte, constatăm o discrepanță foarte serioasă între cele declarate și acțiunile concrete, care se întreprind în direcția dată și care generează întrebări serioase cu privire la atitudinea reală a guvernării față de descentralizare și consolidarea autonomiei locale.

REFORMĂ FĂRĂ STĂPÂN SAU CINE RĂSPUNDE PENTRU PROCESUL DE DESCENTRALIZARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA?

Primul lucru care se aruncă în ochi este cadrul instituțional inadecvat amplitudinii și importanței unei astfel de reforme, care printre altele, este declarată și una din prioritățile de bază a guvernului actual. Aceasta spre deosebire de alte priorități guvernamentale, care au fost asigurate cu un cadru instituțional necesar (ministere, agenții, funcții de viceprim-ministru etc.).

Un astfel de proces complex, cum este descentralizarea puterii, a fost pus pe umerii Cancelariei de Stat, dar mai precis a unei direcții, lipsite de capacități instituționale și autoritatea necesară și obligatorie. Trebuie de menționat că lipsa acestui element a fost sesizată și de către Congresul Puterilor Locale și Regionale al Consiliului Europei, care în ultima sa Recomandare din martie 2012, expres recomandă Republicii Moldova să reconsidere crearea unui minister/autorități centrale, care să coordoneze întregul proces de descentralizare și consolidare a autonomiei locale. Subliniem că pe parcursul ultimilor 2 ani CALM a menționat acest lucru de mai multe ori, venind cu propuneri concrete către guvern. Numai că, din păcate, guvernul nostru (din toate timpurile) mai degrabă ascultă străinii, decât propriul popor.

LIPSĂ DE CONSECVENȚĂ ȘI CONTINUITATE SAU DESCENTRALIZARE PRINTRE ALTELE!

Un alt motiv de îngrijorare este lipsa de consecvență în acțiuni din partea factorilor decizionali. Un exemplu recent și bun este următoarea constatare: **descentralizarea, consolidarea autonomiei locale și, în general, reforma administrației publice (locale și centrale) lipsesc cu desăvârșire în unele dintre cele mai importante documente de planificare strategică pe termen mediu și lung: proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare, CCTM și CBTM.** Aceasta chiar dacă formal, descentralizarea este una din priorități guvernamentale.

Ne întrebăm, pe cât de "priorita-

ră" este în realitate descentralizarea și reforma administrației publice, dacă nu se menționează deloc **într-un astfel de document important precum este strategia națională de dezvoltare Moldova 2020? De asemenea, cum poate fi explicată lipsa expresă a acestei "priorități" din astfel de documente de planificare strategică precum sunt Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu (CCTM) și Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (CBTM)?** Oare domeniul dat, care este unul deficitar și la care Republica Moldova are restanțe mari, din cauza lipsei unor progrese reale (conform ultimelor rapoarte ale Consiliului Europei), nu trebuie să-și găsească reflectare și în astfel de documente strategice? Oare cu o administrație publică centrală și locală nereformată și nemodernizată, poate fi realizat vreun obiectiv guvernamental, inclusiv din cele menționate în strategia respectivă? Greu de crezut. Iar experiența Republicii Moldova demonstrează aceasta cu lux de amănunte, prin zecile de programe (strategii, planuri, legi etc.) una mai ambițioasă și răsunătoare decât alta, care așa și au rămas pe hârtie și fără aplicare în practică din cauza unor astfel de abordări unilaterale, înguste, rupte de realitate și neconectate la ceea ce se întâmplă la nivel local.

În acest context, este semnificativ răspunsul unui demnitar de stat care fiind întrebat despre aceste contradicții între programul de guvernare și documentele de politici ale țării, a spus că descentralizarea se poate deduce din unele prevederi ale documentelor respective. Adică, ea este undeva, printre altele! Iar un alt reprezentant al autorităților centrale și autor al acestor documente geniale, întrebat de ce nu au fost implicate și consultate APL în cadrul elaborării lor, a spus o frază genială – "Păi, voi o să aveți posibilitatea să participați la discuții în cadrul parlamentului!" Și!!! Că de genial! Cum de nu ne-am dat seama! Fiind naivi, credeam că ar fi firesc și normal (pentru o țară pretins europeană), ca reprezentanții APL să fie implicați din etapele inițiale a elaborării acestor documente strategice și care-i vizează; Credeam că legea, care spune că consultarea APL este obligatorie în toate cazurile care vizează interesele și drepturile lor! Dar se vede că am greșit amarnic, iar legile în Republica Moldova sunt o noțiune relativă. Adică, pentru unii (APL) – obligatorie, iar pentru alții (APC) – nu.

CINE BLOCHEAZĂ DESCENTRALIZAREA ÎN GENERAL ȘI CEA FINANCIARĂ, ÎN SPECIAL? ORICINE NUMAI NU NOI – MOTOUL MINISTERULUI FINANTELOR!

Mai gravă este lipsa oricărui progres real în domeniul descentralizării financiare, care este unul dintre cele mai importante domenii. Fără progrese în această sferă orice discuții despre descentralizare și consolidare a autonomiei locale sunt irelevante.

În acest sens, se vorbește (promite) că abia în primul trimestru al anului 2013 să fie elaborat un proiect de lege al finanțelor locale, care probabil, va intra în vigoare în anul 2014 (an electoral!), lucru puțin probabil și incredibil. În afară de faptul credibilității scăzute privind realitatea acestor termene, mai înseamnă că nici în 2013 (și foarte probabil nici în 2014), autoritățile publice locale nu vor beneficia de un sistem adecvat de finanțe

publice locale și că în continuare se va păstra situația de incompatibilitate totală a legislației noi privind APL, elaborată în 2006, cu legea finanțelor locale din 2003 și dependență totală financiară a APL, care deja durează de 6 ani, ridicând astfel întrebări foarte serioase în privința capacității și responsabilității autorităților centrale din domeniul respectiv. Amintim, că încă din 2006, autorităților locale li s-a promis sistematic, cu diferite ocazii și de la cel mai înalt nivel (parlamentar și guvernamental), adoptarea unei nou sistem al finanțelor locale, inclusiv începând cu luna aprilie a anului 2009. Plus la aceasta, trebuie de menționat că adoptarea noii legi a finanțelor locale nici nu este prevăzută **măcar în astfel de documente precum CCTM și CBTM pentru următoarele perioade. În această situație, iarăși ne întrebăm: Cât de serioase și adevărate sunt declarațiile cu privire la prioritatea descentralizării și consolidării autonomiei locale, dacă adoptarea unuia dintre cele mai importante elemente ale descentralizării (legea finanțelor locale) este amânată și trăgănată la nesfârșit?** Când Ministerul Finanțelor, în calitate de autoritate importantă a administrației publice centrale, evident trăgănează și blochează orice încercare de reformare și descentralizare a finanțelor locale, fără a duce careva responsabilitate pentru neajustarea de ani de zile a cadrului legal din domeniul dat și pentru faptul că administrația locală este nevoită să activeze în afara unui cadru legal corelat și corespunzător?

CU O MÂNĂ DĂ, IAR CU ALTA IA !

În calitate de exemplu recent și în derulare, ar putea fi adusă situația de incertitudine și confuzie totală, care s-a creat în domeniul salarizării funcționarilor publici și a persoanelor cu statut de demnitate publică (primari, președinți de raioane etc.). Situație care devine tot mai tensionată, afectând și mai mult credibilitatea autorităților centrale, care după atâtea promisiuni și declarații privind creșterea salariilor în cadrul APL, adoptând chiar și acte normative corespunzătoare (lege și hotărâre de guvern), acum declară că aceste măriri nu mai sunt posibile și administrația locală va trebui să se mulțumească în continuare cu salarii mizerabile. Cât de serioase și credibile pot fi instituțiile statului în aceste condiții?

Aceasta în situația în care problema cadrelor din APL este una extrem de gravă, iar pentru a stopa exodul masiv al specialiștilor din APL și a corela salariul conducătorilor APL cu cel al conducătorilor diferitor instituții din subordine, sunt necesare măsuri urgente.

Apropo, în acest context, în rândurile APL se zvonește că tot ce s-a făcut în ultimul timp în domeniul salarizării funcționarilor publici a avut drept scop creșterea salariilor funcționarilor din autoritățile centrale și în special, celor din sfera financiară. În același timp, funcționarilor din cadrul APL le-au fost puse diverse bariere și limitări. Dacă într-adevăr este așa, pe lângă unele aspecte de etică și moralitate (îmi cer scuze pentru naivitate și folosirea acestor cuvinte probabil nepotrivite aici) care pot fi invocate, chiar suntem în fața zicalei – "Cine împarte, parte-și face!". Cum este clar de ce Ministerul Finanțelor nu vrea descentralizarea și o trăgănează în continuu.

DIALOGUL ÎNTRE APC ȘI APL - ÎȚI PERMITE SĂ VORBEȘTI, CÂTE ODATĂ EȘTI ASCULTAT, ÎNSĂ FOARTE RAR AUZIT!

În sfârșit, nu putem să nu menționăm alt element fundamental și deficitar - dialogul și comunicarea între guvernarea centrală și cea locală. Deși în ultimii ani s-au produs anumite schimbări la acest capitol, totuși caracterul declarativ și formal persistă și în acest domeniu. De fapt, situația poate fi caracterizată succint prin următoarea frază – Îți permite să vorbești, câte odată ești ascultat, însă foarte rar auzit! La această caracteristică se poate adăuga și faptul că guvernul nostru sunt foarte receptivi și ascultători față de organizațiile și experții străini (cel puțin aparent, la nivel de promisiuni). **Însă nu acceptă un dialog real și efectiv cu reprezentanții APL și societatea civilă autohtonă, chiar dacă deseori aprecierile și recomandările din partea actorilor naționali sunt similare sau chiar mult mai consistente și gratuite.**

DE UNDE AM PORNIT ȘI UNDE AM AJUNS?

Ce avem astăzi în realitate la capitolul descentralizare și autonomie locală? Care este deosebirea dintre situația existentă la ora actuală de cea din perioada anilor 2005-2007? Aceleași declarații și promisiuni cu caracter formal, dar fără relevanță practică; aceleași acțiuni grăbite de adoptare a unor acte legislative sub presiunea instituțiilor europene, dar fără înțelegerea internă a necesității lor și de aceea, fără implementarea lor în practică; aceeași tactică de realizare a multor acțiuni mărunte și nesemnificative, în timp ce problemele fundamentale nu sunt atinse nici într-un fel, aceeași lipsă de dialog instituțional efectiv și real, neglijare și desconsiderare a APL în procesul decizional.

Și atunci ne întrebăm, oare într-adevăr suntem în prezența unor schimbări importante în domeniul APL sau mai așteptăm încă vreo 20 de ani, până când declarațiile și promisiunile guvernărilor vor începe să coincidă cu fapte și acțiuni concrete?

**Viorel FURDUI
CALM**

PS. Se spune că speranța moare ultima, de aceea am dori să-i asigurăm pe toți reprezentanții APL: CALM nu va sta cu mâinile încrucișate și va face tot ce-i stă în puteri ca lucrurile să se miște în direcția corectă, iar speranța într-o administrație locală puternică și respectată, să se transforme într-o realitate. Rubiconul înseamnă pe lângă toate și o declarație de război – în cazul nostru, război împotriva promisiunilor deșarte și lipsei de acțiuni concrete din partea guvernărilor. Numai că în această luptă trebuie să fim împreună, uniți și să punem umărul fiecare din noi, la locul său. Și să nu stăm într-o parte așteptând ca altcineva să lupte pentru noi. **Autonomia locală nu se dăruiește, ea se câștigă!**

CONCEPTUL DE PROMOVARE A GUVERNĂRII LOCALE (ADVOCACY) DE CE AVEM NEVOIE DE GUVERNARE LOCALA!

ESENȚA ȘI NECESITATEA PROMOVĂRII GUVERNĂRII LOCALE (ADVOCACY)

Un sistem de administrație publică locală modern și eficient, cu o guvernare locală puternică și capabilă să contribuie efectiv și în mod autonom la dezvoltarea social-economică a comunităților și a țării, reprezintă unul din elementele principale a unei societăți democratice, europene și prospere. Nici o reformă și nici o strategie, nici un program național de dezvoltarea a țării, nici un program de guvernare cât de bun nu ar fi ele, nu va putea fi implementat efectiv fără ca să existe capacități administrative, umane și financiare suficiente la nivel de administrație publică locală. Iar, experiența de mai bine de 20 de ani a Republicii Moldova și lipsa de progrese importante în domeniul dezvoltării social-economice a comunităților locale și a țării în întregime, o demonstrează foarte clar acest fapt.

Din păcate, constatăm că acest dezechilibrat în Republica Moldova nu a fost și nu este încă înțeles în deplină măsură până în prezent, atât de către toți factorii decizionali, cât și de către mulți reprezentanți ai APL. În acest sens, se constată că autoritățile publice locale, problemele, drepturile și interesele lor, niciodată nu au constituit un subiect de atenție sporită din partea factorilor de decizie din Republica Moldova. Iar soluționarea graverelor probleme ale administrației locale de ordin legal, instituțional, funcțional, financiar etc., în totdeauna a fost lăsată în afara agendei factorilor decizionali fiind amânată permanent cu folosirea oricăror motive posibile sau chiar fără vre-o motivare.

Astfel, în prezent, fiecare autoritatea publică locală luptă pentru a supraviețui în condițiile unui cadru legal contradictoriu, mulțimii de atribuții delegate fără acoperire financiară, sistem de finanțe publice locale total depășit, presiunilor politice și administrative exagerate din parte diferitor factori guvernamentali și politici care sistematic neglijează și desconsideră opinia APL.

Trebuie de menționat că toate aceste probleme cu care se confruntă administrația locală pe parcursul anilor vizează absolut toate autoritățile locale indiferent de dimensiunea lor, situația geografică, preferințele politice și ideologice etc. Problemele sunt aceleași pentru toți. Chiar dacă, uneori, datorită spiritului activ de inițiativă, afilierii politice, sprijinului din partea donatorilor etc., unii reprezentanți ai autorităților locale caută și găsesc soluții temporare la problemele sale în mod individual, totuși în general aceste soluții nu sunt decât temporare și nesigure, fără schimbarea situației la ni-

vel de sistem. În acest sens, guvernele și partidele vin și se duc, iar administrația locală rămâne cu problemele sale care se agravează pe zi ce trece.

Această situație se va păstra și în continuare dacă nu va fi schimbat sistemul de finanțe publice locale, nu vor fi clarificate competențele administrației locale, nu va fi o descentralizare reală și asigurare a autorităților locale cu resurse necesare umane și materiale, nu vor fi realizate alte schimbări.

Însă, cea mai mare problemă și poate principala cauză a situației actuale dezastruoase din domeniul administrației publice locale la toate capitolele reprezintă faptul că rolul și importanța implicării autorităților locale în cadrul procesului decizional din Republica Moldova a fost diminuat și practic redus la zero prin diferite metode mai mult sau mai puțin sofisticate: dezbinarea autorităților locale pe diferite criterii în diferite asociații slabe și fără capacități; transformarea unor asociații în asociații afiliate guvernului, neconsultare sau consultare formală a administrației locale și asociațiilor sale, încercarea de a înlocui asociațiile APL prin crearea unor instituții de stat (de ex. cum a fost Ministerul Administrației Locale), care ar reprezenta interesele autorităților locale dar care, de fapt, au fost transformate în niște "băte" și unelte de presiune asupra APL etc. În rezultat, s-a ajuns la o situație în care autoritățile locale din Republica Moldova, fiind dezbinare prin diferite părți și înglodate în mulțimea problemelor curente s-au trezit că nu are cine cu adevărat să le apere și promoveze drepturile și interesele sale legitime la nivel național și internațional.

Astfel, atunci când acționăm individual problemele și obstacolele rămân și chiar se multiplică, iar guvernul, donatorii și alți actori nu sunt interesați sau capabili de a le rezolva, deoarece aceasta nici nu este funcția lor. De aceea, pentru a schimba situația în fond, sunt necesare alte instrumente decât proiecte sau acțiuni izolate implementate de fiecare autoritatea locală în parte. Avem nevoie de ceva în comun și de ceva la nivel național – de o platformă și poziție comună a administrației publice locale în toate problemele ce vizează administrația locală, de abordări comune, de promovarea intereselor comune, care reies din starea actuală gravă a guvernării locale. Avem nevoie de promovare a intereselor și poziției administrației locale (guvernării locale) în raport cu administrația centrală (guvernarea centrală) și alți actori relevanți. O astfel de activitate de promovare este numită în prezent cu un termen din limba engleză – advocacy. Aceasta activitate fiind una din activitățile de bază a unei asociații autorităților locale, inclusiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM).

CE ÎNSEAMNĂ ADVOCACY?

Advocacy este promovarea drepturilor și intereselor guvernării locale la nivel național și internațional în scopul creșterii autorității, rolului și influenței în societate, autonomiei și capacității lor, toate acestea în scopul ridicării calității serviciilor prestate populației de toate instituțiile publice (cat locale, atât si centrale) si diminuării tendințelor autoritare in societatea.

Pentru promovarea efectivă a intereselor guvernării locale (advocacy) sunt necesare mai multe elemente esențiale:

- Viziune și poziție bine documentată și argumentată prin intermediul studiilor, analizelor, concluziilor, recomandărilor, propunerilor, avize, etc.
- Mijloace de comunicare (mass-media, radio, tv, pagini web etc.)
- Capacități instituționale, organizaționale și umane ale organizației care reprezintă APL;
- Mesaje sistematice adresate factorilor de decizie și grupurilor țintă;
- Auditoriu sau grupuri țintă bine determinat și structurat.

DE CE AVEM NEVOIE DE PROMOVARE (ADVOCACY)?

Nicăieri în lume puterea nu se cedează ușor și fără luptă. În special atunci când este vorba de influență, competențe și resurse. În acest sens, democrația și autonomia locală reală trebuie să fie promovate, cucerite/căștigate de către autoritățile locale cu sprijinul populației, societății civile, businessului local și alți actori interesați în avansarea proceselor de descentralizare, consolidării autonomiei locale, dezvoltării locale și creșterii calității serviciilor publice la nivelul comunităților locale și la nivel național.

În calitatea de instrumente ale unui proces de promovare a drepturilor și intereselor APL (advocacy) pot fi utilizate:

- Dialogul instituționalizat cu instituțiile de stat și alți actori relevanți;
- Consolidarea capacităților autorităților locale;
- Implicarea normelor, expertizei și organizațiilor internaționale;
- Comunicarea cu factorii de decizie și populație;
- Elaborare de poziții și avize critice față de acte și acțiuni contrare drepturilor și intereselor APL;
- Contestarea actelor normative contrare drepturilor și intereselor APL;
- Diferite forme de dezacord și protest.

Aceste instrumente sunt niște exemple de practici care au fost aplicate de către autoritățile locale prin intermediul asociațiilor în toate țările care în prezent reprezintă modele în domeniul descentralizării și autonomiei locale.

Însă, un element și o condiție fundamentală în procesul de aplicare a tuturor instrumentelor date, reprezintă faptul că toate autoritățile locale trebuie să se unifice și să constituie un front comun în vederea apărării și promovării intereselor sale. În acest sens, o singură primară sau o autoritate publică poate fi ușor „pedepsită” (administrativ, financiar, politic etc.) pentru dezașul manifestat față de actele și acțiunile autorităților centrale care afectează autonomia locală și contravin intereselor sale. Însă, să pedepsești o sută sau cinci sute de APL, care sunt bine organizate și uniți în cadrul unei organizații, este deja foarte greu și chiar imposibil de pedepsit, deoarece astfel de cazuri pot avea rezonanță și consecințe nefaste pentru inițiatori, atât pe plan intern, cât și extern.

ARGUMENTE DE BAZĂ ÎN FAVOAREA UNEI GUVERNĂRII LOCALE REALE ȘI PUTERNICE

Ce înseamnă interesele autorităților locale și de ce ele sunt importante?

Abordarea integrată față de guvernarea locală se determină și în același timp este influențată pozitiv de următoarele realități în construcția societății a țărilor în curs de dezvoltare:

1. O guvernare locală puternică, independentă și democratică, este capabilă de a schimba în mod semnificativ balanța de putere în societate în favoarea populației și serviciilor de calitate;
2. Guvernarea locală, cu toate neajunsurile sale, este în mod normal, mai aproape de oameni, decât guvernul central, atât în calitate de reprezentant ales al comunității locale, cât și în calitate de mecanism mai eficient de prestare a serviciilor. Prin urmare, guvernarea locală este mult mai vizibilă, transparentă, mai simplă (aproape) controlată de cetățeni și în mod normal mai puțin birocratizată;
3. Guvernarea locală este adesea mai aproape de populație chiar decât societatea civilă, deoarece societatea civilă în țările în curs de dezvoltare are o legătură slabă cu populația și mai degrabă este legată de fondurile donatorilor. Prin urmare, societatea civilă în țările în curs de dezvoltare de regulă nu reprezintă contra-balanța a guvernului central în măsura în care ea trebuie să fie și este în țările dezvoltate;
4. Guvernarea locală adițional la instrumentele democrației reprezentative indirecte, ne furnizează instrumentele democrației

- directe provenind din participarea oamenilor în luarea deciziilor la nivel de comunitate;
5. Autoritățile locale sunt în mod normal mai puțin corupte din punct de vedere al punctelor de vedere, decât administrația publică centrală. Deoarece, în primul rând APL dispun de resurse mult mai puține, sunt lăsate fără nici o autonomie și finanțe. În al doilea rând, guvernarea locală este mult mai transparentă și responsabilă față de cetățeni, fiind mult mai aproape de ei și mai ușor controlabilă din parte lor;
 6. Administrație publică centrală la prima vedere pare că are resurse mai multe și mai bune, inclusiv resursele umane. Însă de fapt, această teză este discutabilă, deoarece calitatea serviciilor furnizate de către administrația centrală este foarte joasă și în calitate de sistem este extrem de slab organizată și sub-dezvoltată în Moldova;
 7. La nivel local sunt cu mult mai multe persoane alese, decât la nivel central. Prin urmare administrația locală este mult mai aproape de oameni decât cea de la nivel central. Vorbind despre Moldova, aceasta vine la 898 comunități/localități cu primari și consilieri locali aleși, consilii raionale în 32 de raioane și UTA Găgăuzia. Totalizând un număr cu mult mai mare decât 101 de aleși în Parlament. De aici rezultă, ca în această situație cu un număr atât de mare de guverne locale, descentralizate este o cale sigură de dezvoltare și excludere a oricărui regim autoritar și hipercentralizat. Guvernarea locală cu un număr atât de mare de persoane alese este o parte foarte importantă a unui proces democratic general din țară. În acest mod fiind contracarată așa numita „verticală a puterii” - o construcție obișnuită pentru multe țări în curs de dezvoltare și cu regim autoritar de guvernare, unde autoritățile locale sunt considerate doar o anexă dependentă și subordonată în totalitate administrației publice centrale. În același timp, o astfel de construcție este absolut dar anormală pentru societăți moderne dezvoltate sau cu aspirații democratice și europene;
 8. Autonomia locală, descentralizarea și democrația locală sunt trei factori extrem de importanți pentru aderarea Republicii Moldova la UE și pentru procesul de negocieri legate de aderarea la UE. Acest fapt fiind confirmat prin adresările diferitor organizații europene, inclusiv cum ar fi aviz recent al Comitetului Regiunilor din UE referitor la Moldova sau multiplele rezoluții și recomandări ale Consiliului European;
 9. Lipsa unei abordări integrate față de guvernarea locală din partea guvernării centrale și a relațiilor civilizate între administrația locală și centrală, generează încălcarea permanentă a democrației, a drepturilor omului, subdezvoltarea economică și socială, calitatea joasă a serviciilor (inclusiv a celor sociale - educație, sănătate, protecție socială), justiție coruptă, drept și ordine publică inadecvate, etc., etc. De fapt lipsa abordării integrate, desconsiderarea și nerecunoașterea importanței guvernării locale, constituie principalele cauze ale lipsei de progrese și însusescelor majorității reformelor din toate sectoarele și domeniile. Dar în special, în domeniul reformei administrației publice centrale și locale, ceea ce până acum creează probleme și impedimente serioase pentru dezvoltarea națională în toate domeniile.

10. Guvernarea locală, ca parte a mecanismului general de guvernare națională nu reprezintă, în sine, numai un anumit sector, ci mai degrabă îmbrățișează în orbita sa toate sectoarele și domeniile vieții economice și sociale - lege și ordine, drepturile omului, cultură, educație, îngrijirea sănătății, dezvoltarea economică, mediul de afaceri, etc., etc. Prin urmare, și politicile care vizează îmbunătățirea administrației locale, inclusiv consolidarea autonomiei locale și descentralizarea trebuie să fie prezente și trebuie să pătrundă cât mai departe în interiorul societății și în fiecare domeniu. Aici se află natura abordării integrate față de guvernarea locală - care este cel puțin la fel de complexă și cuprinzătoare ca și administrația publică centrală. În același timp, de obicei, guvernarea locală pătrunde chiar și mai profund în viață, necesitățile și interacțiunea oamenilor.
11. Eficiența administrației publice centrale în Moldova este și mai joasă decât cea locală. Sistemul administrației publice creat de-a lungul anilor în mod vertical, autoritar și absolut ineficient cu o calitate joasă a tuturor serviciilor publice prestate populației, diminuează administrația publică centrală în același mod în care distruge guvernarea și autonomia locală. În acest sens, sunt necesare eforturi semnificative pentru a înlătura neînțelegerile și stereotipurile existente privind superioritatea administrației centrale asupra celei locale, precum și pentru a demonstra interdependența strânsă dintre guvernarea centrală și locală din Moldova.

O problemă majoră o constituie faptul că de-a lungul deceniilor, administrația publică centrală, nu doar a creat o verticală de putere autoritară, care diminuează semnificativ democrația națională și locală, dar în același timp direct și indirect proiectează imaginea guvernării locale ca a unei instituții oricum incapabile de a soluționa problemele relevante. O asemenea abordare este absolut confuză și contrară esenței lucrurilor, pentru o țară unde de facto există o centralizare destul de mare a administrației publice, cu concentrarea tuturor resurselor la nivel central și aproape o lipsă totală a capacității administrative și financiare la nivelul autorităților locale.

CE DORIM ȘI TREBUIE SĂ PROMOVAM?

1. Consolidarea efectivă a autonomiei locale și descentralizarea administrativă cât mai largă

Consolidarea autonomiei locale ca măsură prioritară include următoarele elemente (direcții):

- Descentralizarea și creșterea în primul rând a funcțiilor/competențelor realizate la nivel local;
- Transferul către APL de capacități și resurse suficiente pentru realizarea funcțiilor și competențelor alocate;
- Stabilirea și delimitarea clară a funcțiilor proprii și celor delegate ale APL;
- Libertatea totală în domeniul politici organizării și funcționării APL, inclusive în politica de cadre, salarizarea, stabilirea structurii și statelor de personal;

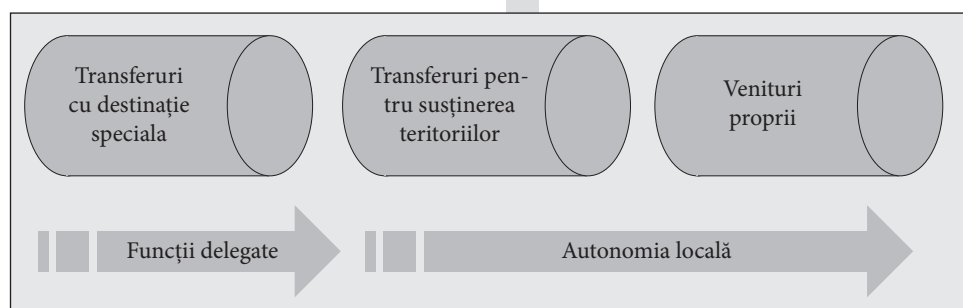
- Eliminarea tuturor restricțiilor în realizarea funcțiilor (competențelor) proprii ale APL;
- Aplicarea integral a principiului subsidiarității;
- Asigurarea unui dialog instituțional real și permanent între administrația publică centrală și locală.

2. Autonomie financiară reală

Autonomia locală este foarte strâns legată și corelată cu autonomia financiară. Consolidarea autonomiei locale este complementată de consolidarea autonomiei financiare și în special:

1. Sistem de finanțe publice stimulatoriu care să asigure administrația locală cu resurse și capacități financiare suficiente pentru realizare competențele proprii;
2. Asigurarea strictă și necondiționată a competențelor delegate cu fonduri și resurse corespunzătoare din partea guvernului central (transferuri cu destinație specială);
3. Mecanism transparent, imparțial și previzibil a transferurilor de nivelarea disparităților teritoriale pentru utilizarea acestora la discreția autorităților locale;
4. Creșterea numărului impozitelor locale și acordarea libertății APL în stabilirea, colectarea și administrarea taxelor locale;
5. Planificare bugetară multianuală și asigurarea componentei de dezvoltare a bugetelor locale;
6. Eliminarea dependenței financiare între diferite nivele de administrație publică și bugete prin elaborarea unui cadru legal explicit, stabilirea relațiilor directe și eliminarea sistemului de intermediere în cadrul procesului bugetar.

De fapt ultimele astfel de elemente ale instrumentelor financiare precum sunt transferurile de nivelare teritorială și veniturile proprii constituie esența autonomiei locale în conformitate cu diagrama de mai jos.

3. Stabilirea și acoperirea totală a competențelor delegate prin transferuri cu destinație specială

- ✓ Autonomia locală este semnificativ diminuată, în cazul în care competențele statului delegate administrației locale sunt acoperite financiar din transferurile de nivelare teritorială sau din veniturile proprii. Situație care există în prezent.
- ✓ În afara de aceasta toate funcțiile delegate trebuie să fie acordate/consultate cu autoritățile locale pentru ca acestea să nu împiedice îndeplinirea funcțiilor proprii și primordiale ale autorităților locale.
- ✓ Delimitarea și separarea strictă dintre transferurile cu destinație specială (pentru exercitarea competențelor delegate) și transferuri generale - pentru susținerea teritoriilor și exercitarea competențelor proprii. Astfel fiind asigurată separarea între autonomia locală și implicarea în guvernarea locală a autorităților centrale

gurată separarea între autonomia locală și implicarea în guvernarea locală a autorităților centrale

4. Cadrul instituțional adecvat

Pentru a ajunge la obiectivele enumerate mai sus și pornind de la durata lungă a procesului de reformare este important de a stabili un cadru instituțional corespunzător care ar asigura interacțiunea eficientă și coeziunea administrației centrale, locale și a populației. Cu cât mai mare este reprezentarea locală la nivel național - cu atât mai mari sunt beneficiile potențiale pentru populație de la descentralizare și de la consolidarea autonomiei locale, iar în consecință prin servicii publice de calitate mai bună și prin consolidarea democrației în țară.

În calitate de primă etapă de promovare a doleanțelor și necesităților stricte ale autorităților locale pentru atingerea obiectivelor menționate mai sus sunt necesare:

- Acordarea CALM-ului, în calitate de reprezentant al autorităților locale, a dreptului la inițiativă legislativă și a dreptului de a contesta la Curtea Constituțională a actelor normative adoptate cu încălcarea principiilor autonomiei locale;
- Acordarea dreptului reprezentantului APL (CALM) de a participa la ședințele Guvernului cu vot consultativ;
- Stabilirea unui dialog instituțional și sistematic între CALM și Guvern, precum și elaborarea unui mecanism efectiv de implicare și consultare a administrației locale în procesul de elaborare și adoptarea a politicilor și actelor normative;
- Implicarea CALM la negocierile Acordului de asociere la UE și la elaborarea programelor de asistență internațională;
- Implicarea CALM la elaborarea tratatelor internaționale, ce țin de interes direct sau indirect pentru autoritățile locale (investiții, asistență, export, comert, impozitarea, facilități, dezvoltare economică locală etc.);

- Întâlniri sistematice ale reprezentanților CALM cu președintele RM, prim-ministru și alți factorii de decizie la nivel de guvern și Parlament pentru schimbul sistematic de informații și opinii în domeniul APL, reformei administrației publice, descentralizării, problemelor curente, monitorizarea și optimizarea procesului de consolidare a autonomiei locale;
- Implicarea efectivă a reprezentanților APL (CALM) în grupurile de lucru create la nivel de ministere și agenții guvernamentale care vizează descentralizarea sectorială.

Alexandru OSADCI
Viorel FURDUI

Dorin Chirtoacă, Primar General al municipiului Chișinău

(Discursul în cadrul Adunării Generale a CALM, 2 iunie 2012)

"La etapa actuală nu mai avem scuze, ca stat, în fața forurilor europene, pentru neîndeplinirea tuturor angajamentelor pe care Moldova și le-a asumat la nivel internațional."

Trebuie să pornim de la ceea, ce vrea omul de rând. Iar omul de rând vrea să trăiască mai bine și să perceapă că trăiește mai bine.

Doamnă președinte, Domnule președinte al Parlamentului, Domnule Prim-ministru, Excelențele voastre, Domnilor ambasadori, doamnelor și domnilor primari, consilieri locali, aleși locali. Voi încerca să vă aduc la cunoștință într-un timp cât mai scurt posibil punctul meu de vedere vis-a-vis de situația în care se află autoritățile locale din Republica Moldova, în așa fel, încât această reuniune să fie rezultativă și să reușim în perioada următoare să ne aducem la îndeplinire angajamentele.

"La baza CALM-ului sunt principii și reguli sănătoase – de aici și recunoașterea pe plan național și internațional!"

Așadar, putem constata în primul rând, că forul pe care l-am constituit, Congresul Autorităților Locale din Moldova, începe să culeagă roade. După înființarea sa acum doi ani și pe parcursul perioadei care a trecut, iată că există o anumită recunoaștere internațională, există un proces de lucru cu autoritățile naționale de la nivel central, există o cooperare la nivel local. Lucrurile au pornit. Acesta este un semn bun, mai ales că la baza CALM sunt principii sănătoase, reguli de joc sănatoase. Și cred că are o perspectivă foarte bună. Referitor la angajamentele noastre. Evident că por-

nim de la ce vrea omul. Ce vrea omul de rând. **Omul de rând vrea să scape de sărăcie. Omul de rând vrea să trăiască mai bine și omul de rând vrea să perceapă că trăiește mai bine.** Este o distanță, o diferență de la momentul când începe să trăiască bine și când începe să perceapă acest lucru. Pentru că îl enervează alte lucruri – din partea politică, din partea tarifelor, din partea locurilor de muncă, chiar dacă sunt anumite mișcări pozitive. Noi trebuie să tindem să ajungem să obținem aceste rezultate. Ca omul de rând să perceapă că trăiește mai bine. Mai ales că el așteaptă, așteaptă de 20 de ani de la independență, de 200 de ani de la ocupație sau de 2000 de ani de când avem începuturile noastre de la Isus Hristos încoace.

ÎNAINTE SPRE VIITOR ȘI STANDARDE EUROPENE!

Cum au reușit alții? Ne uităm la țările vecine, în special din vest. Nu ca noi, ci mai repede, au reușit să se apropie de Uniunea Europeană, au devenit state asociate, state – candidate, chiar membre și au început să aibă acces la fondurile europene – nivelul central și nivelul local al administrației. Și au reușit să implementeze pe parcursul anilor o paletă foarte largă de proiecte de infrastructură, care au adus schimbări calitative în viața omului. Aceasta este formula, pe care au mers statele din vest. Statele din Est în mare parte nu au reușit acest lucru, vorbesc de cele aflate la est de Republica Moldova. De multe ori acestea sunt prinse în anumite jocuri.

Noi acum avem de ales: **ori mergem mai departe, pe calea europeană, complicată, cu austeritate, criză, tot ce este, dar cu un viitor sigur, cu perspectivă, fie optăm pentru calea spre Est și primim o reducere la gaz cum a primit Belarus sau Kazahstan sau altele, dar cu un viitor neclar pentru fiecare dintre noi și mai ales pentru copiii noștri.** Cred că opțiunea

noastră este cât se poate de cunoscută și împărtășită de către toți cei prezenți în sală – este vorba despre orientarea europeană. Însă unde suntem noi astăzi? De vreme ce vedem, ce s-a întâmplat la alții, unde suntem noi?

Lipsa de progrese în domeniul democrației locale și aflarea în continuare sub monitorizarea Consiliului Europei - este un statut rușinos pentru Republica Moldova!

Din păcate suntem la etapa în care suntem încă monitorizați de Consiliul Europei sub aspectul funcționalității democrației în Republica Moldova. Există un șir de rezoluții, de recomandări și alte documente, aprobate de forurile europene, care ne sunt date nouă spre implementare și se așteaptă evident, ca Republica Moldova să scape de acest statut rușinos de țară monitorizată, în care nu există, nu este recunoscută o economie de piață funcțională și respectiv, democrație funcțională în conformitate cu principiile Consiliului Europei. La fel este și poziția Uniunii Europene, cu toate încurajările, care ne sunt adresate în special în ultimii trei ani și pentru care mulțumim foarte mult.

"Astăzi un primar din Republica Moldova nu poate aplica măcar o amendă cuiva, care aruncă cel puțin un chiștoc, nu mai vorbesc de construcțiile neautorizate sau alte abateri, pe care le comit unii sau alții."

De asemenea, **în ultimii zece ani autorităților locale le-au fost luate o serie de competențe.** Să ne amintim de anul 2003, când au fost luate competențe cu privire la domeniul construcțiilor, ecologiei și altele, de la primării și de atunci autoritățile locale sunt văduvite de aceste posibilități minime pentru a impune ordinea publică, pentru a disciplina situația. Astăzi un primar din Republica Moldova nu poate aplica măcar o amendă cuiva, care aruncă cel puțin un chiștoc, nu mai vorbesc de construcțiile neautorizate sau alte abateri, pe care le comit unii sau alții. Cu alte cuvinte, la etapa actuală noi nu mai avem scuze, ca stat, în fața forurilor europene, pentru neîndeplinirea tuturor angajamentelor pe care Moldova și le-a asumat la nivel internațional.

"Avem cel mult doi ani la dispoziție când va trebui să venim deja în fața oamenilor și în fața forurilor europene!"

Iar ca termen, eu nu aș spune că avem trei ani. În cel mai bun caz avem un termen de doi ani plus un an, pentru că primele alegeri sunt cele parlamentare în 2014. De acolo până în 2015 nu va mai fi decât o vacanță și o campanie electorală. De aceea, cred că în primul rând trebuie să conștientizăm cu toții: nivelul local plus nivelul central că de fapt avem foarte puțin timp la dispoziție - cel mult doi ani – până în 2013. Știm foarte bine că cel puțin cu jumătate de an mai devreme va începe campania din 2014, adică în vara lui 2014, dacă nu chiar la începutul acestui an. Timpul este la limită. **Propunerea este ca până la sfârșitul anului 2012 să fie aprobat tot pachetul legislativ necesar pen-**

tru reforma autorității publice locale, pentru descentralizare, reîntoarcerea competențelor cu privire la aplicarea pedepselor, transferarea competențelor legate de inspecția de stat în construcții, inspecția ecologică, cele ce țin de poliția municipală și de tot ceea ce înseamnă treburi comunitare. Asta ar trebui să fie până la 31 decembrie 2012.

Anul 2013 ar trebui să fie anul implementării, anul de început, pe parcursul căruia fiecare se va adapta și va purcede la realizarea noilor cerințe. Iar în 2014 – să avem deja funcționarea autorităților locale, a nivelului local din Republica Moldova conform tuturor acestor reguli. Care ar putea fi rezultatul? Evident, rezultatul va fi descentralizarea și începerea funcționării primăriilor și consiliilor raionale conform așteptărilor pe care populația le are de la noi și așa cum știți dumneavoastră, stimați colegi, că trebuie să funcționeze o primărie. Evident, în etapa următoare ar trebui să primim mai multe investiții capitale de la nivelul de stat, așa cum se întâmplă și în alte țări. Până atunci însă, vă pot spune cu toată sinceritatea, bazându-mă pe experiența de cinci ani la primărie, ne putem baza în primul rând pe forțele proprii. Aici sunt două lucruri, care pot fi puse la temelie: austeritatea și dezvoltarea. Adică micșorarea cheltuielilor cât este posibil în continuare și promovarea proiectelor necesare pentru dezvoltare.

"NU SUNTEM ÎMPOTRIVA IMPOZITĂRII LA DOMICILIU - CHIAR DACA AM AVEA DE PIERDUT!"

Referitor la impozitare – să fie la locul de domiciliu și nu la locul de muncă. Este o reformă și aceasta. Noi în principiu nu avem nimic împotrivă, chiar dacă am avea de pierdut. Noi în general am fost obișnuiți să fie luate fonduri de la municipiul Chișinău. Trebuie să spunem și următorul lucru: în cazul acesta fiecare va trebui să-și asume competențele. Pentru că astăzi noi avem mai multă finanțare în suburbii, decât în sectoarele orașului.

Referitor la descentralizarea masivă. Nu cred că este un pericol. Noi din păcate, funcționăm încă în mare parte după cadrul legislativ sovietic, care este unul confuz, contradictoriu și depășit în totalitate.

Și în ceea ce privește afirmația că Moldova nu este doar orașul Chișinău, as vrea să menționez că din 100% de taxe și impozite colectate în municipiul Chișinău doar 10% rămân pentru administrarea treburilor municipale. 90% merg pentru subvenționarea administrației centrale și subvenționarea altor administrații teritoriale, la nivel de raion sau la nivel de primării.

Sunt o serie de lucruri de făcut. Cel mai important este că avem la dispoziție doi plus unu ani. Doi până la următoarele alegeri parlamentare, când va trebui să venim deja în fața oamenilor și în fața forurilor europene, față de care noi nu avem scuze, mai ales că termenul este pentru ei. Doar până în 2014 pot fi prezentate rezultatele Consiliului Europei și Uniunii Europene. Și de aici vor decurge toate lucrurile necesare pentru noi. Vă mulțumesc mult.

Constantin Cojocaru, primarul oraşului Edineţ, vicepreşedinte al CALM

(Discursul în cadrul Adunării Generale a CALM, 2 iunie 2012)

Importanţa unui dialog interinstituţional real şi adevărat între administraţia publică locală şi cea centrală trebuie să fie una din priorităţile, pe care să le stabilim astăzi pentru viitor.

La sigur că o astfel de întrunire rămâne a fi una specială pentru toţi noi – cei care încercăm să ducem nu numai mesajul, dar şi povara comunităţilor pe care le reprezentăm. **O întrebare mai specifică – ce se întâmplă cu noi, cu administraţia publică locală. Un răspuns: confuzii, confuzii, confuzii. Odată la patru, la doi ani, vânaţi de partide, vânaţi de centru, vânaţi de nu ştiu cine, în rest – suspans, suspans, suspans.** Nu încercăm să ne plângem astăzi aici, ci încercăm să adunăm anumite roade, încercăm să găsim intercolaborarea în tot ceea ce ne priveşte, întrucât atât guvernarea la nivel central, cât şi cel local reprezintă în ultimă instanţă un tot întreg – guvernarea în Republica Moldova – indiferent din care partid venim.

"Implicarea noastră trebuie să fie plenară, de prim rang şi de primă necesitate."

Doamna Preşedinte cu foarte multă modestie nu a vorbit despre unul **dintre cele mai mari succese ale CALM-ului, realizat pe parcursul acestui timp. O să spun eu. Este anume acela că nu a fost împăturit nici de stânga, nici de dreapta, nici de centru-stânga, nici de centru-dreapta.** Iar acest lucru cred că merită cele mai mari aplauze. La sigur că suntem nespuse de onoraţi astăzi cu prezenţa în sală atât a Domnului Preşedinte al Parlamentului, cât şi a Domnului Prim-ministru, a multor miniştri prezenţi astăzi aici. Acest lucru ne onorează nespuse de mult, dar probabil **am fi mai mult onoraţi, atunci când interrelaţia dintre administraţia publică locală şi administraţia centrală va rămâne să fie unul dintre pilonii de bază ai guvernării din Republica Moldova.** Spun lucrul acesta conştientizând că importanţa unui dialog instituţional între administraţia centrală şi cea locală rămâne a fi punctul forte în toate şi în tot. Iar noi, cei care suntem astăzi aici – primarii, preşedinţii de raioane, prin CALM, considerăm că **implicarea noastră trebuie să fie plenară, de prim rang şi de primă necesitate.** Şi asta deoa-

rece orice reformă, care s-ar face la nivel de centru nu are sorţi de izbândă, dacă nu sunt implicate teritoriile. Pentru că orice reformă care se face, se face pentru şi în numele teritoriilor. Spun acest lucru întru conştientizarea atât a noastră, a reprezentanţilor administraţiei publice locale, cât şi pentru toate structurile, care ne-au onorat astăzi cu prezenţa, şi cărora le mulţumim că tind să fie alături de noi.

"Lipsa sau formalitatea dialogului dintre administraţia publică centrală şi administraţia publică locală se vede practic în majoritatea structurilor, care ne vizează nemijlocit pe noi – cei din administraţia locală. Când există dialog, lucrurile se mişcă mai bine!"

Importanţa unui dialog interinstituţional real şi adevărat între administraţia publică locală şi cea centrală, între guvern, parlament pe de o parte şi CALM pe de altă parte, trebuie să fie una din priorităţile, pe care să le stabilim astăzi pentru viitor. Spun acest lucru, întrucât până astăzi nu prea am simţit acest lucru. Se guvernează la nivel de centru, se guvernează la nivel de teritorii, dar până la urmă, parcă suntem fiecare cu guvernarea noastră. Experienţa internaţională spune că **atunci când există un dialog între aceste două tipuri de administraţie lucrurile se mişcă altfel şi se mişcă înainte.** Înainte în sensul de mai departe, nu în sensul că înainte a fost bine. Lipsa sau formalitatea dialogului dintre administraţia publică centrală şi administraţia publică locală se vede practic în majoritatea structurilor, care ne vizează nemijlocit pe noi – cei din administraţia locală.

CALM TREBUIE SĂ FIE PARTE ÎN CADRUL DIALOGULUI SOCIAL ŞI SĂ FIE IMPLICAT EFECTIV ÎN DIALOGUL CU PARTENERII STRĂINI AI REPUBLICII MOLDOVA!

Administraţia locală, reprezentată prin CALM, după părerile tuturor colegilor practic, nu participă nici la negocierile cu Fondul Monetar Internaţional, deşi tot ceea ce se face acolo ne vizează în mod direct anume pe noi. CALM-ul, care reprezintă marea majoritatea APL-urilor, nu participă nici la procesul de negociere al Acordului de Asociere la Uniunea Europeană, unde de asemenea sunt diverse şi multiple aspecte care ne vizează. CALM-ul, care ne reprezintă pe noi toţi, nu este parte a dialogului social – nu l-am văzut şi nu-l vedem nici până în prezent: sindicate, patronate, guvern. La fel, ţin să menţionez, că la elaborarea Strategiei Naţionale de Descentralizare, CALM-ul, adică noi, cei care ne numim APL, nu am fost implicaţi. Din Strategie a lipsit orice menţiune despre reforma ad-

ministraţiei publice locale şi descentralizare şi nici nu le simţim a fi declarate ca şi priorităţi ale guvernului.

CALM TREBUIE CONSULTAT ŞI IMPLICAT EFECTIV ŞI REAL ÎN PROCESUL DECIZIONAL

Domnule Prim-ministru, consultaţi-ne, măcar atunci, când problemele Guvernului vizează direct administraţia publică locală !

Un aspect important în acest dialog este lipsa dreptului administraţiei publice locale de a veni cu iniţiative legislative directe şi nu prin cineva, chiar dacă avem de cele mai multe ori culori politice sau anumiţi reprezentanţi în parlament. La fel, consider că este destul de inadvertent atunci când un anumit coleg din cadrul administraţiei publice locale face parte din guvern, iar capitala noastră, care reprezintă practic jumătate de ţară sau cel puţin o treime, nici pe departe. Totodată, **vocea administraţiei publice locale – prin CALM – niciodată nu este auzită în cadrul şedinţilor Guvernului în aceşti doi ani.** Cred că este o scăpare în acest context şi indirect, este şi o adresare din partea noastră, a celor care reprezentăm APL şi, Domnule Prim-ministru, este chiar o adresare către dumneavoastră, - dacă nu de fiecare dată, măcar atunci când problemele guvernului vizează direct administraţia publică locală să ne întrebaţi opinia prin intermediul CALM. Eu sper că va fi un pas înainte şi în această direcţie.

În acest sens, vreau să vă spun că **CALM a înaintat Cămarilor de Stat cu mai multe luni în urmă un proiect de acord de cooperare cu guvernul, în care se expune şi un mecanism clar de comunicare, de dialog, însă nici acesta nu a fost până în prezent examinat şi nu se ştie care este soarta lui.** Ultima recomandare a Congresului Puterilor Locale al Consiliului Europei, din 22 martie 2012, recomandă expres îmbunătăţirea dialogului instituţional şi asigurarea accesului direct al administraţiei publice locale, prin reprezentanţii săi, la justiţie, inclusiv la cea constituţională. Deocamdată paşii sunt prea mici. Astfel, concluzionez: am avea **următoarele propuneri: implicarea CALM cu drept de vot consultativ în calitate de reprezentant al tuturor administraţiilor publice locale de nivelul unu şi doi, în toate structurile guvernamentale. Doi: Acordarea CALM-ului unui statut de membru al dialogului social alături de sindicate, patronate, guvern, ca şi parte componentă. Trei: Acordarea CALM-ului dreptul la iniţiative legislative şi normative şi măcar atunci când problemele ne vizează direct, să fim consultaţi prin CALM – parte componentă a guvernului. Patru: asigurarea accesului APL la Curtea Constituţională, prin intermediul reprezentanţilor săi, în cazurile de încălcare a principiilor constituţionale ale autonomiei locale şi descentralizării.**

Vă mulţumesc. Aşa să ne ajute Dumnezeu.

Nicolae Gotişan, Primar de Beşghioz, UTĂ Găgăuzia

"Модернизация страны должна начинаться именно с модернизации местных органов власти !"

Stimaţi colegi, bună ziua. Eu sunt bucuros să vă salut din partea colegilor mei, primarilor din Găgăuzia. Cu permisiunea dumneavoastră voi prezenta discursul meu în limba rusă. Vă mulţumesc.

Уважаемый президиум, уважаемые коллеги, разрешите в начале выразить искреннюю благодарность организаторам данной встречи, что пригласили нас на этот форум. **Оттого, что мы рядом с вами, мы чувствуем, что страна едина и мы идём правильным курсом.** Буквально кратко о нас. Возможно, если вы будете у нас на юге, увидите, что мы

создали ассоциацию. Из 26-и населённых пунктов, 22 примара входят, трое вошли, но молчат, двое ещё думают. У нас создан административный совет, самому старшему примару 59 лет, самому молодому – 26. В наших рядах есть генералы полиции, все примары являются мощным органом в Гагаузии. Надеемся, что в ближайшее время мы своими силами наведём порядок, как в законодательном, так и в исполнительном органе нешего юга. У нас планы грандиозные. Когда коллеги направляли меня

сюда, они просили поделиться с вами несколькими идеями.

“Примарский корпус это исполнительная сила и с нами надо считаться. Будущее страны именно за примарами, за сильными местными органами власти. Ибо вся исполнительная, вся законодательная власть и все решения в конце концов проходят через нас, через примаров, через населённые пункты.” По нашему глубокому убеждению, модернизация страны должна начинаться именно с модернизации местных органов власти. По моему глубокому убеждению, будущее страны именно за примарами, за сильными местными органами власти. Ибо вся исполнительная, вся законодательная власть и все решения в конце концов проходят через нас, через примаров, через населённые пункты. В подтверждение тому могу вам предложить следующее. Мы недавно стали свидетелями как страна жила два года без президента. А что будет, если мы хотя бы на неделю сложим все вместе наши полномочия? Думаю, что **примарский корпус это исполнительная сила и с нами надо считаться.** Очень надеюсь, что мы должны это расти, организоваться до такого уровня, чтобы с нами считался и президент страны, и парламент в принятии основных стратегий развития страны, будь-то в области налогообложения, будь-то в области выплаты социальной политики. У нас говорят, что неважно с какого огорода ты сорвал виноград, самое главное, чтобы он был полезен. Мысли, которые у нас на юге возникают в нашей среде – мне бы хотелось очень кратко с ними поделиться -, возможно потом они где-то приобретут более практический и прагматический смысл. Мы работаем над тем, чтобы принять единые требования при формировании местных бюджетов. Перекачка финансов в населённые пункты, поддерживающие власть или в населённые пункты по национальному фактору, унижительно, на наш взгляд оскорбительно для страны, считающей себя европейской. Мы задумывались и думаем о том, чтобы при регионе, **при исполнительном комитете Гагаузии создать так-называемый стабилизационный финансовый фонд, который позволял бы нам выравнивать бюджеты малых сёл,** которым безусловно, еди-

ный подход не позволит финансироваться до конца. Или помогать тем населённым пунктам, которые по той или иной причине попали в очень сложное финансовое положение в тот или иной год. Хотелось поделиться с вами идеей которая у нас возникла, чтобы вы его обсудили и может быть мы вместе с вами придём к какому-то логическому концу. Нам кажется, что **начисление и выплата подоходного налога государству должно производиться не по месту работы, а по месту проживания плательщика этого налога.** Посудите сами. Многие пригородные населённые пункты, а также населённые пункты, где многие работают в других местах, формируют бюджеты других населённых пунктов и имдж других старн. Услугами, как освещение, содержание детей в садике, или в школу пользуются все. Может быть для тех, кто не имеет работы стоит подумать о фиксированных, но нам кажется, что данный налог должен оплачиваться именно по месту проживания, по опыту нескольких европейских стран. Мы на юге немного недовольны той системой социальных выплат, которая существует в стране. Мы бы хотели, чтобы все выплаты, положенные примарии, поступали прямо на счета, а местная комиссия по определению материальной помощи могла бы лучше и быстрее ориентировать выплату этих пособий. Нам кажется что сумма не должна превышать сумму минимальной заработной платы.

Мы активно поддерживаем перевод учреждений бюджетного образования на самофинансирование на новую формулу финансирования. Мы считаем, что директор лицея должен нести полностью ответственность за финансовую безопасность предприятия, в противном случае, мы говорим, что будем и дальше содержать лицей, но не будем платить зарплату директору лицея.

“Модернизация страны без модернизации заработной платы работников местной публичной власти просто невозможна.”

Перехожу к самому последнему. Я долго думал, говорить или не говорить эту фразу, которую я сейчас скажу. Я сидел в зале, понимаю молдавский язык, но возможно что-то и

мог упустить. По этому, я всё же скажу. Вы знаете, модернизация страны без модернизации заработной платы работников местной публичной власти просто невозможна. Сегодня примар населённого пункта должен думать не о том, как заработать дополнительные средства на содержание своей семьи, сегодня примар должен думать о том, как получая хорошую зарплату, как эту работу не потерять. У нас говорят, что сильная власть, как яблоневое дерево, его иногда надо трясти, чтобы

на дереве остались хорошие яблоки. Я хочу вам сказать, что у нас скоро трясти будет некого, ибо на местах тотальная нехватка профессиональных рабочих кадров. Сто или сто двадцать долларов секретарю, землестроителю или бухгалтеру – это смешно. **Я понимаю, что в государстве кризис и не хватает финансовых ресурсов, но проработав три срока примаром, я почему-то уверен, что в стране самым главными является примар.**

Спасибо.

Nicolae Tudoreanu, Primar de Feștelița, r-nul Ștefan-Vodă

“Fără progrese și acțiuni concrete și urgente în domeniul finanțelor publice locale, orice discuții privind descentralizarea și consolidarea autonomiei locale sunt inutile, iar strategia va rămâne doar pe hârtie!”

Sunt aici nu numai în calitate de primar, dar și de membru al Grupului pentru descentralizare financiară și fiscală. Acest grup a activat mai bine de doi ani, pentru ca astăzi să ieșim cu un model nou al sistemului de finanțe publice locale, care poate că nu asigură totalmente necesitățile și nevoile locale, dar va pune la bază o regulă în care să se perceapă, care sunt veniturile proprii și care sunt veniturile bugetului public național, cum se vor calcula transferurile după o formulă unică.

Sistemul nou de finanțe publice locale va duce la îmbunătățirea serviciilor publice și va asigura cadre competente în acest domeniu.

În acest context, am rămas plăcut surprins de promisiunea D-lui Prim-ministru Vlad Filat că legea cu privire la finanțele publice locale în noua redacție va fi totuși promovată pentru anul 2013, dar cei din Grupul de descentralizare fiscală și financiară consideră că nu numai legea va putea să salveze situația în anul 2013, dar și implementarea noului sistem de finanțe publice locale, care a fost analizat deja în ultima ședință, la Ministerul Finanțelor.

Pentru toți primarii, vreau să vă asigur că la prima vedere noul sistem de finanțe publice locale pare a fi unul defavorizator. Din calcule se vede că unele primării vor avea de pierdut, dar vă asigur, fiind în cunoștință de cauză, că am făcut calcule pentru următorii trei ani, - și noi suntem una dintre primăriile care au de pierdut, la început. Însă, noul sistem are la bază majorarea și încurajarea efortului fiscal, majorarea bazei fiscale și majorarea veni-

turilor pe proprietate, ceea ce va acoperi acele pierderi, care sunt reflectate în noul sistem de finanțe publice.

În încheiere vreau să vă spun că și procesul de reformă în domeniul educației a stârnit multă zădărnici, ca astăzi, când discut cu părinții copiilor care merg la alte școli, să constat că aceștia sunt mândri de faptul că odraslele lor au alte opțiuni la învățătură și alte condiții, de aceea eu consider că și sistemul nou de finanțe publice locale, care într-un fel va urmări și amalgamarea unităților administrativ-teritoriale prin cooperare inter-municipală, va duce la îmbunătățirea serviciilor publice și va asigura cadre competente în acest domeniu pentru că, resursele umane sunt cele care hotărăsc totul până la urmă. De aceea avem nevoie de susținere și avem nevoie ca acest sistem să fie implementat cât mai curând.

DEGETUL PE RANĂ

După Adunarea Generală a Congresului Autorităților Locale din Moldova, mai mulți reprezentanți ai autorităților publice locale au decis să-și împărtășească impresiile. Încă o dată au pus degetul pe rană și au vorbit despre căile de impulsione a reformelor promise de guvernare și așteptate de atâta timp de către toți, astfel demonstrând că degetul pe rană rămâne mereu actual.

Doar vorbe și nimic mai mult!

Am dori ca astfel de întâlniri să fie organizate mai des, pentru a ne putea spune toate păsurile, problemele, doleanțele. De asemenea, organizarea unor seminare ne va ajuta să reacționăm mai operativ și să soluționăm problemele de interes local.

Referitor la promisiunile din cadrul Adunării, cred că acestea sunt doar vorbe și nimic mai mult. Nu ne aude nimeni și chiar dacă suntem auziți, atunci nu suntem înțeleși. De aceea, nouă tuturor ne revine rolul să impulsioneăm lucrurile, să le facem să meargă înainte, iar pentru aceasta, trebuie organizate mai multe întâlniri cu reprezentanții Guvernului și ai Parlamentului, în cadrul cărora să expunem și să insistăm asupra opiniilor noastre. Numai așa vom ajunge să obținem rezultate pozitive.

Valentin SÎTNIC,
Primar de Stăuceni, mun. Chișinău

APL îi revine rolul să facă pașii următori!

Am rămas cu impresii pozitive în urma Adunării Generale, dar acele angajamente, promisiuni și asigurări pe care le-am auzit, nu prea cred că vor fi realizate, cel puțin reieșind din situația reală de azi. Administrației publice locale îi revine rolul să facă pașii următori pentru a găsi soluții și surse financiare ca să se poată descurca în teritoriu. Dată fiind situația actuală, ne-am bucura foarte mult, dacă ar fi posibilă organizarea de către CALM a unor astfel de întruniri ale APL de nivelul I și II pentru schimb de experiență.

Iulian BOGDAN,
Primar de Glodeni

Doar împreună putem schimba lucrurile spre bine!

La Adunarea Generală CALM primarii au trecut în revistă problemele stringente care astăzi cer rezolvare. Au răsunat mai puține „Of-uri”, din partea primarilor, decât promisiuni din partea conducătorilor de nivel central. Cu părere de rău, mai persistă nedorința de a se împărți cu puterea, frica de a pierde parțial influența asupra teritoriilor. De aici pornește și lipsa curajului politic de a promova reformele. Însă, unele dintre promisiunile făcute în cadrul Adunării deja au început să fie realizate și

acest lucru îmi dă o doză de optimism. Fără reformele promise, noi niciodată nu vom putea dezvolta localitățile rurale, dar politica unui stat bogat nu poate fi promovată cu sate sărace. Cât de repede vor fi promovate aceste reforme depinde de dorința actualii guvernări de a mai rămâne la cârma statului ori de a oferi locul altor forțe politice. Electoratul este taxatorul nostru principal. Timpul jonglului cu promisiuni, pare-mi-se deja trece.

CALM a devenit acea forță prin intermediul căreia trebuie să construim și în continuare puntea de legătură între administrațiile de toate nivelurile, în vederea implementării reformelor la nivel local, reforme care demult bat la ușă. Cred în forțele CALM. Sper și cred în promisiunile făcute de către actuala guvernare centrală, pentru că doar împreună, pas cu pas, putem schimba lucrurile spre bine. Vom fi apreciați ca niște buni conducători doar atunci când cetățenii se vor simți mult mai confortabil ca rezultat al guvernării noastre, spre deosebire de cele anterioare.

Ștefan VLAS,
Primar de Sărata-Galbenă, Hâncești

Când culoarea politică nu contează!

Sunt bucuroasă că în sfârșit avem și noi un organ al nostru, care ne protejează și ne ajută în activități. Suntem promovați. Grație CALM am avut posibilitatea să merg într-o vizită de studiu în România. Sunt la primul mandat. Abia am început să lucrez, dar sunt convinsă că am timp să cunosc mai bine CALM și activitățile sale. Adunarea Generală a fost și o bună ocazie de a ne întâlni cu toți primarii, de a face schimb de opinii, experiență. Mă bucur din suflet că aceasta nu este o structură politizată. Dacă în alte locuri se atrage atenție la culoarea politică, la CALM, acest lucru nu este valabil. Contează profesionalismul oamenilor și dorința de a face bine. Agenda Adunării a fost destul de mare și s-a văzut că s-a muncit intens la pregătirea evenimentului.

Noi suntem întotdeauna cu speranțe și așteptăm rezultate. Cred că mai avem nevoie de vreo doi sau trei ani până când vom vedea realmente descentralizarea și autonomia locală în capul mesei și în țara noastră. Faptul că ne întrunim în cadrul unei organizații care nu depinde de factorul politic este deja un lucru foarte mare. Putem să ne spunem opinia, nimeni nu ne cenzurează. Nimeni nu s-a gândit până acum la noi, primarii, să ne organizeze vizite de studiu, să vedem și alte primării din alte țări. Am revenit plină de entuziasm, cu noi idei, noi cunoștințe și cu o convingere că totul este posibil.

Muntean NINA,
Primar de Pelinei, Cahul

Stimați colegi, în această rubrică publicăm opiniile, sesizările, constatările pe care le fac primarii din toată țara și pe care ni le împărtășesc. Vă îndemnăm, în cazul în care identificați cazuri asemănătoare în activitatea dumneavoastră, sau aveți opinii similare ori diferite la un subiect sau altul, să nu ezitați să ne scrieți. Ziarul vă aparține și ne dorim ca el să devină o platformă reală de dezbateri.

În acest număr publicăm o serie de interviuri realizate de către jurnalista Valentina Ursu, de la postul de radio Europa Liberă. Toate aceste interviuri au vizat problemele autorităților publice locale și au fost realizate cu reprezentan-

ții APL. Am considerat că ideile, opiniile, părerile, precum și reacțiile expuse de colegii noștri sunt importante și că ar fi bine să fie aduse la cunoștința tuturor.

Totodată CALM aduce mulțumiri Dnei Valentina Ursu pentru faptul că ridică sistematic cu atâta iscusință și profesionalism problematica descentralizării, autonomiei locale și nevoilor cu care se confruntă comunitățile locale. Pentru democrația locală din Republica Moldova acesta este un suport important, care nu poate fi contestat, lucru demonstrat de altfel și de comentariile lăsate de cei, care au lecturat interviurile date.

Europa Liberă la week-end

„DIALOG ESTE. DAR REZULTATUL E ZERO..”

La sfârșit de săptămână cu Valentina Ursu și invitații ei despre o descentralizare încă ineficientă și doleanțele oamenilor

VALENTINA URSU

15.12.2012

Odată transferată puterea decizională autorităților locale, primarii devin mici guvernatori ai localităților. Ei vor gestiona și finanțele necesare bunului mers al serviciilor deconcentrate. Dar când va începe marea descentralizare, ca primarii să aibă puterea de decizie mult mai mare decât în prezent? E o întrebare la care mai așteaptă răspuns chiar ei, șefii administrațiilor locale.

Vorbim și la acest sfârșit de săptămână despre descentralizare, nu pentru că este un subiect politic la modă, ci pentru că viața oamenilor este afectată în mod direct de felul în care sunt gestionate problemele concrete ale comunităților, în care trăiesc, de către cei pe care i-au ales în acest scop. Este evident că, pentru viața de zi cu zi a cetățenilor, au mai puțină importanță dezbaterile politice din Parlament sau lupta sterilă pentru putere dintre cele două tabere, guvernare și opoziție. Pentru oameni contează, în primul rând, să trăiască într-o localitate bine administrată, cu servicii publice de calitate, în care să fie asigurată curățenia, iluminarea stradală, să aibă școli bune, să fie drumurile

de calitate și multe alte elemente de acest fel, care determină, în mod direct, calitatea vieții într-o comunitate. Despre cum e să fii primar la Ialoveni, ne vorbește edilul localității, Gheorghe Caracuian.

Gheorghe Caracuian: „Este luptă politică. Și administrația publică locală, autoritățile locale nu au nicio putere în timpul de față. Este o vorbă: dacă nu poți ajuta, măcar nu încurca. Cineva ne încurcă să rezolvăm problemele autorității publice locale pe loc. De aceea, guvernul și președintele țării, chiar și partidele toate trebuie să se întoarcă cu fața spre autoritățile publice locale, chiar spre alegători, pentru că alegătorii ne-au ales pe noi să rezolvăm niște probleme. Dar problemele acestea fără centru nu le putem rezolva. Se pune întrebarea: care descentralizare?”

Europa Liberă: Ce problemă n-o puteți rezolva fără susținerea centrului?

Gheorghe Caracuian: „Bugetul pe 2013. Dintâi s-a întărit în Parlament, pe urmă s-a întărit în raion și pe urmă se întărește în primării. De aici se vede deodată ce putem noi rezolva, dacă puterea

trebuie să fie de jos în sus, îmi pare că. Eu înțeleg că nu sunt finanțe, dar ceva-ceva, la mintea lor de cucoș, să mai ia și niște propuneri, și niște cerințe ale populației, nu ce vor ei să împartă acolo... Pe urmă ce trece printre degete: „Na-vă vouă și rugați dumneavoastră” osul acela care ni-l aruncă nouă.”

Europa Liberă: Ce probleme ați promis alegătorului că vor fi soluționate pe timpul mandatului dumneavoastră și nu aveți șanse să le soluționați?

Gheorghe Caracuian: „Sunt multe probleme, dar cele mai principale: apa, canalizarea, iluminarea stradală, drumurile... Și avem o problemă mai principală decât acestea, hotarele teritoriului orașului Ialoveni, care ne-au fost luate nu știu de cine, prin anii 1992, o sută șazececi și două de hectare.”

Europa Liberă: Nu știți cine le-a luat?

Gheorghe Caracuian: „Dar cine poate să mai fie, în afară de tatăl nostru?”

Europa Liberă: Tatăl nostru fiind?..

Gheorghe Caracuian: „Tatăl nostru fiind guvernul și Parlamentul. De douăzeci de ani muncim ca terenurile acestea să fie reîntoarse înapoi la Ialoveni. Nu se rezolvă întrebarea aceasta și oamenii degrabă au să iasă cu sapele, cu furcile la Parlament. Eu îi țin, cinstit vă spun... Ca primar, am scris scrisori peste tot și la parlamentarii noștri, și la guvern, și la ministrul agriculturii... Niciun răspuns, nicio mișcare nu este.”

Europa Liberă: Credeți că administrația publică locală poate să ajungă una de importanță națională

Gheorghe Caracuian: „E greu de spus așa ceva. Dar trebuie să ne înțelegă, să ne asculte, să ne ajute la rezolvarea problemelor.”

Europa Liberă: Dar lipsește acest dialog dintre teritoriu și centru?

Gheorghe Caracuian: „Dialog este. Dar rezultatul e zero.”

Europa Liberă: Ce-ar trebui să facă guvernul astăzi în susținerea dumneavoastră, a celor din teritoriu?

Gheorghe Caracuian: „CALM-ul este organizația noastră principală, care trebuie nu numai să ne apere, dar mai des să ne întâlnească. Și conducerea centrală să mai ia în seamă și propunerile noastre, adică trebuie o conlucrare. Prin CALM noi vedem rezolvarea problemelor noastre. Chiar și miniștrii noștri, dacă nu pot rezolva vreo problemă, spun: „Duceți-vă la primărie, administrația publică locală, ea rezolvă”.

Dar într-adevăr nu e așa. Înainte era un primar și un polițist și rezolvau problemele foarte ușor. Acuma de ecologie trebuie să se ocupe ei, noi nu avem dreptul să ne ocupăm cu aceasta. Inspectorul pe construcții e la două raioane și, dacă se încalcă vreun drept în construcție neautorizată sau sunt alte probleme, trebuie să așteptăm rezultatul de la judecătoria, pe care are dreptul să-l dea numai inspectorii pe construcție sau ecologie. Unde s-a văzut ca ecologiștii să se ocupe de acapararea terenului public? Primarul acum numai duce niște convorbiri cu cetățenii și roagă: „Hai, nu aruncați, nu luați, nu furați...” Legile sunt, dar legile nu lucrează. Aud peste tot, în orice minister: „Merg reforme, reforme”. Eu deocamdată nu văd reformele acestea...”

Europa Liberă: Care ar trebui să fie rezultatul reformelor?

Gheorghe Caracuian: „Schimbăm niște specialiști acolo, în ministere, și aceștia reformă? Aceasta nu e reformă. Reforma trebuie să o luăm dintâi de la lege: Constituția, legile și regulamentele. Trebuie să lucreze justiția, procuratura, poliția, în ajutorul administrației publice locale.”

Europa Liberă: Și nu lucrează?

Gheorghe Caracuian: „V-aș spune eu că e zero. Noi pierdem judecăți, că nu avem bani în buzunar să dăm mită.”

Valentina Ursu (RFE/RL)

Europa Liberă: Primarul și primăria sunt autorități pentru cetățean?

Gheorghe Caracuian: „Pe hârtie, da. Dar în realitate, vă spun eu, cine este primarul în timpul de față. Este un pilon în mijlocul satului, unde toți își bat joc de dânsul. Oamenii cred în primărie, pentru că cine trebuie să le rezolve problemele lor? Primarul cu specialiștii primăriei, adică administrația publică locală. Dar primarului i s-au luat multe împuterniciri. Însă responsabilitățile se adaugă.

Și se mai aude încă una acuma că, dacă țăranel nu va prelucra pământul, va fi amendat. Spuneți vă rog, administrația publică locală răspunde, da? Noi vom da în judecată 1-2 țărani să plătească amenda aceea. Dar țăranel spune că nu are bani pentru a prelucra pământul. Ce facem noi? Îl și amendăm? Îi mai luăm încă și bucăți ca ceea de pâine? Poate altceva trebuie de gândit? Poate de dat ajutor la țăranel acesta?”

Europa Liberă: Anul care vine, 2013, poate fi anul descentralizării puterii?

Gheorghe Caracuian: „Nu pot să vă dau răspuns la întrebarea aceasta. Cred că ne va auzi pe noi guvernul, parlamentarii noștri și se vor gândi și la autoritățile publice locale. Să nu ne împiedice măcar...”

Europa Liberă: Vă mai doriți un mandat de primar?

Gheorghe Caracuian: „Nu, mulțumesc.”

Avertismentul edililor locali rămâne același: descentralizarea fără transferul de bani este o cacealma. Descentralizarea decisă de guvern nu are sens, dacă executivul nu transferă către autoritățile locale și banii pentru activitățile ce ar urma să cadă în sarcina lor. Aceasta cred primarii, căror li se transferă atribuții, dar nu și fonduri suficiente.

Europa Liberă a căutat să afle cum înțelege acest proces al descentralizării primarul comunei Cucoara, Aliona Goța.

Aliona Goța: „Deocamdată nu simțim procesul descentralizării. Dar intrăm în procesul acesta și sperăm că va fi cu succes pentru administrația publică locală.”

Europa Liberă: Intrați cu pași siguri?

Aliona Goța: „Intrăm cu pași mai siguri. Dar sper că circumstanțele vor fi de așa natură că ne vom adapta și vom reuși.”

Europa Liberă: Cum trebuie să se răsfrângă descentralizarea asupra comunității dumneavoastră?

Aliona Goța: „Descentralizarea ar fi trebuit să ne dea mai multă libertate în elaborarea politicilor publice locale, ne-ar permite și șansa de a ne administra veniturile noastre locale, finanțele publice lo-

cale, astfel ca tot ce realizăm, tot ce putem să adunăm sa se întoarcă către cetățeanul satului nostru.”

Europa Liberă: Deocamdată Legea privind finanțele publice locale trebuie să ajungă pe mâna legiuitorilor ca să o perfecționeze. Finanțele publice locale vă ajung în comuna dumneavoastră pentru ce?

Aliona Goța: „Este o subalimentare cronică de bani în primăriile noastre. Dar încercăm să ne descurcăm cu ceea ce avem...”

Europa Liberă: Cum? Ce înseamnă „să ne descurcăm cu ceea ce avem”?

Aliona Goța: „Încercăm să înaintăm cereri de finanțare la finanțatorii externi. Implementăm proiecte locale, având și contribuția sătenilor noștri. Reușim, până la urmă, să facem și lucruri mari, dar mai este loc...”

Europa Liberă: În ce măsură se răsfrânge atmosfera din vârful guvernării asupra satului?

Aliona Goța: „Lumea parcă s-ar rupe de problemele reale din localitățile noastre și stă cu privirile spre lucruri care câteodată nu prezintă mare interes și care nu

sunt atât de valoroase. Eu am marele noroc să am parte de un consiliu foarte participativ, care se concentrează doar asupra problemelor satului. Am spus următoarele: „Am uitat de partide, constituim un singur partid, consiliul comunal Cucoara și încercăm să ne rezolvăm problemele”.

Am reușit să construim acel sistem de încălzire la grădinița din satul Cucoara, totodată am reparat o porțiune de drum care merge spre școala din satul Chircani, am reușit să transformăm casa de cultură și școala, și sala de sport a satului într-un complex cultural-sportiv încălzit, cu canalizare. Dar cea mai mare reușită a mea, cred eu, e că am izbutit să-mi adun în jurul meu sătenii, să facem o echipă puternică... Și, atunci când vorbesc de bogăție în satul meu, vorbesc de resursele umane.”

Europa Liberă: Păsul dumneavoastră e auzit de către cei care guvernează statul?

Aliona Goța: „Încercăm să ne facem auziți.”

Europa Liberă: Cum ați vrea să fie această relație dintre puterea locală și cea centrală?

Aliona Goța: „Simt la moment o insuficiență de comunicare dintre administrația publică centrală și cea locală. Și am venit și cu propuneri, și i-am rugat să facă mai multe vizite măcar la nivel de raion, astfel ca să putem să ne întâlnim și noi cu un ministru sau alt ministru și să le spunem problemele noastre.

Aș vorbi despre impozitele și taxele locale, aș înainta și problema cu gestionarea deșeurilor menajere, aș ridica o altă întrebare referitor la întocmirea actelor notariale la nivel local, a testamentelor pentru bătrânii care sunt ținuiți la pat și trebuie să meargă la centrul raional să-și întocmească un testament.

Europa Liberă: Multe sunt.

Aliona Goța: „Multe sunt. E nevoie să ne întâlnim...”

Europa Liberă: Anul care bate la ușă, 2013, ați vrea să fie anul unei descentralizări veritabile și poate să fie?

Aliona Goța: „La compartimentul descentralizare eu sunt puțin mai conservatoare. Poate nici nu am înșușit prea bine în ce constă acest proces, dar mi-aș dori anul 2013 un an al descentralizării.”

„Greu să trecem de la o mentalitate la alta...”

Primarii au sperat că noua Strategie Națională de Descentralizare a Puterii Locale le va oferi mai multă libertate. Dar reprezentanții autorităților locale obiectează că, recent adoptată în Parlament, Strategia rămâne deocamdată doar pe hârtie. Cât de rapid poate fi ea pusă în mișcare? Au înțeles oare cei de la putere că reforma de descentralizare și consolidare a autonomiei locale e una de importantă națională?

Practica europeană arată că cele mai eficiente parteneriate intercomunitare sunt înregistrate în cele mai scumpe domenii de infrastructură, cum ar fi rețelele de apeduct, irigare, canalizare, salubritate, drumuri și multe altele. Dar, până a ajunge la aceste practici occidentale, experții constată trista realitate din satele moldave. Felul cum s-a dezvoltat mediul rural, în ultimii ani, demonstrează clar că satele nu au putere nici organizațională, nici financiară, pentru a-și moderniza infrastructura.

L-am întrebat pe **Gheorghe Cojoc**, președintele interimar al raionului Basarabeasca dacă situația din teritoriu se schimbă după adoptarea Strategiei de descentralizare?

Gheorghe Cojoc: „Faptul că strategia a fost adoptată nu înseamnă că ne este mai ușor, deoarece descentralizarea nu se simte. Ar trebui, în primul rând, să se dezlege mâinile unităților de nivelul unu, chiar și celor de nivelul doi și ar trebui ca autonomia locală să se afirme în plan financiar, material și, mai ales, fiscal.

Ar trebui mai puțină hărțuială din partea autorităților centrale. Uitați-vă ce a ieșit cu școlile. De la anul nou, din 1 ianuarie, tot ce miroase a școală, la nivelul unu, nu va mai fi finanțat de către guvern. Adică sunt nevoite consiliile locale să transmită toate școlile și liceele la balanța direcțiilor de învățământ, de la nivelul doi. Parcă, așa superficial să te uiți, s-a pregătit cadrul normativ, dar nu s-a vorbit cu lumea.”

Europa Liberă: Bugetul pentru anul viitor l-ați aprobat?

Gheorghe Cojoc: „Bugetul pentru anul viitor nu putem să-l aprobăm. El se aprobă în primele zile ale lunii decembrie.”

Europa Liberă: Se zice că descentralizarea ar însemna ca bugetul să se formeze de jos în sus.

Gheorghe Cojoc: „Descentralizarea ar presupune, în primul rând, lucrul acesta. Dar de jos în sus se vorbește numai pe hârtie. Totul ne vine de la centru.”

Europa Liberă: Ce pierde teritoriul, dacă bugetul se face de sus în jos?

Gheorghe Cojoc: „În primul rând, teritoriul nu-și evaluează capacitățile, nu știe ce poate, așteaptă de sus ce i se va da. Și, în funcție de cifra aceasta, își planifică umplerea bugetului, adică partea de venituri, completarea cu ceea ce ar trebui de cheltuit pentru necesitățile din teritoriu. E foarte greu să planifici lucrul acesta, atunci când nu știi ce-ți vine de sus în jos.

Noi nu știm investițiile capitale dacă vor fi sau nu vor fi, se schimbă iarăși, sub anul nou, cu altceva. Astăzi e o cifră, mâine poate să fie altă cifră. Eu, de exemplu, cifra pentru Basarabeasca încă nu o cunosc. Sun convins, cum a fost și ani la rând, ea va fi schimbată, spre plus sau spre minus. Nu știe nimeni. Depinde de lobby. Lobby îl fac oamenii cu influență.”

Europa Liberă: Cine sunt aceste persoane?

Gheorghe Cojoc: „Aceste persoane sunt din cadrul partidelor, care apără interesele.”

Europa Liberă: Mai credeți într-o veritabilă descentralizare?

Gheorghe Cojoc: „Deocamdată nu.”

Europa Liberă: Pe când ar putea să fie alimentată această încredere?

Gheorghe Cojoc: „Încrederea aceasta poate să fie alimentată, dacă e vorba de jos în sus, numai atunci când oamenii vor conștientiza că ei trebuie să trăiască pe nou, să-și optimizeze singuri cheltuielile, să poată face parteneriat privat cu business-ul mic, mijlociu, oricare ar fi el, pe contul lor. Adică să nu apeleze [la suport]. De jos în sus să beneficieze de un cadru normativ real, pentru a negocia cu investitorii, să-i poată atrage în teritoriu. Și ei să nu se teamă de nimica. Și să avem un management al cadrelor cu care să putem lucra în autoritățile administrației publice locale.

Noi astăzi avem cadre care primesc un salariu, să zic așa, pe degeaba. Și se bat foarte mulți încă la posturile respective, neavând închipuire ce prezintă lucrul acesta. Se vor chiar și președinți de raioane, se vor vicepreședinți, se vor secretari, se vor specialiști într-un domeniu sau altul, în al treilea. Eu încă n-am fost niciodată la Academia de Administrare Publică să fac studii. Nu mi s-a dat voie. A fost cine vrei și acei cine vrei sunt plecați deja din funcții publice. Lor nu le mai trebuie diploma aceea. Ei nu au ce face cu ea.”

Europa Liberă: Deci, verticala puterii rămâne?

Gheorghe Cojoc: „Verticala puterii rămâne deocamdată verticală. Și în verticala puterii noi vedem ce se face. Și oamenii de jos iarăși nutresc cu totul alte speranțe, măcar la o bună înțelegere în cadrul Alianței, la nivel local. Dacă la nivelul central, Alianța se mai ține ciucur, la nivel local ea începe să se destrame.”

Descentralizare cu țârâita sau despre lungul drum către descentralizarea reală a autorităților locale, am discutat și cu **Ion Beschieru**, expert la Congresul Autorităților Locale din Moldova. El explică de ce ar lipsi voința politică, pentru a duce la bun sfârșit această reformă.

Ion Beschieru: „Din teama de necunoscut probabil, pe de o parte. Pe de altă parte, din teama de a pierde aceste mecanisme de control, dintr-o mentalitate și o istorie pe care o avem. Având această verticală a puterii, în alte timpuri, probabil, s-a păstrat aceasta în genele națiunii noastre și în aparatul de stat.

De aceea este greu să trecem de la o mentalitate la alta și să implementăm niște modele de succes din Europa de Vest. De fapt, s-au făcut unele încercări, au fost adoptate legi importante. Totuși tot timpul nu a ajuns ceva, tot timpul nu a fost făcut ultimul pas. Spre exemplu, în 2006, am adoptat un pachet de legi foarte importante în domeniul administrației publice locale și a descentralizării, dar nu a urmat următorul pas și anume Legea cu privire la finanțele publice locale. A fost un handicap al sistemului.

Având niște legi bune care au fost apreciate și de Consiliul Europei în domeniul administrației publice locale, pe de altă parte, autoritățile locale sunt puse în niște limite foarte severe din punctul de vedere al finanțelor publice locale pe care le au, care țin de personalul pe care pot să-l angajeze.”

Europa Liberă: Între timp, și această reformă teritorial-administrativă un pic a mai dat bătăi de cap și autorităților locale, și centrale. Am avut ba județe, ba raioane, ba nu știu ce, ba nu știu cum.

Ion Beschieru: „Reforma administrației publice locale, cât și reforma administrativ-teritorială, a fost una foarte controversată. De-a lungul timpului, am avut vreo patru legi privind administrația publică locală, câteva legi privind organizarea administrativ-teritorială. Și nu a fost o viziune foarte clară. Noua guvernare, care a venit la putere, a început să-și facă propria reformă. Și aceasta a dăunat.

Acum este important ca această Lege cu privire la finanțele publice locale să fie adoptată. De fapt, ea este în proces de lucru. La Ministerul Finanțelor s-a creat un grup privind descentralizarea financiară. Acest proiect de lege a fost elaborat cu susținerea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată, care a dezvoltat un proiect, care a fost pus în discuție. Acest proiect urmează să fie adoptat,

până la sfârșitul anului, urmând să fie aplicat deja pentru ciclul bugetar-financiar pentru 2014.”

Europa Liberă: Cum se descurcă astăzi un primar?

Ion Beschieru: „Există foarte multe competențe, pe care le au autoritățile publice locale, care nu sunt acoperite financiar.”

Europa Liberă: Ca, de exemplu?

Ion Beschieru: „Și aceasta dăunează foarte mult, pentru că și atunci când vin misiunile internaționale de la Consiliul Europei, ei condamnă foarte mult acest mandat nefinanțat. Spre exemplu, am avut cazuri: dăm competențe autorităților locale să procure și să asigure cu locuință anumite categorii de funcționari: judecători, polițiști, cu duimul... Dar bani în buget nu sunt prevăzuți, nu există un mecanism de asigura realizarea acestei competențe. Și am avut cazuri cu judecăți, cu condamnarea primăriei municipiului Chișinău, cu blocarea conturilor, cu decizii la CEDO.

În fiecare lege se introduc noi competențe pentru autoritățile locale, în diferite domenii: protecție socială, în domeniul fito-sanitar, al terenurilor agricole, să aibă grijă ca să fie distruse mecanic buruienile. Sunt zeci de competențe introduse, însă nu se analizează acoperirea financiară a acestor competențe. Și, pe de altă parte, dar este oare personal suficient în primării angajat? Primăriile nu au nici personal

de bază care este prevăzut de legislația în vigoare, cu atât mai puțin, juriști, arhitecți, cadastru, încorporarea în forțele armate. Sunt competențe foarte multe, care, de fapt, nu au această acoperire necesară.”

Europa Liberă: Domnule Beschieru, în această săptămână, a avut loc ședința comisiei guvernamentale pentru descentralizare. Eu am reținut o declarație pe care o făcea premierul Filat, spunând că, pentru ca autoritățile publice locale să fie pregătite pentru a prelua responsabilitățile pe care le presupune descentralizarea, acest proces trebuie să fie precedat de un transfer de responsabilitate. Autoritățile locale cum înțeleg această responsabilitate?

Ion Beschieru: „Cu siguranță că descentralizarea nu înseamnă doar transferul de drepturi, de competențe. Aceasta înseamnă și transferul de obligații, și responsabilitate, în sensul că va mări și mai mult acest volum de lucru pe care îl au autoritățile locale.

Dar aceasta poate fi soluționat prin libertatea pe care trebuie să o aibă autoritățile locale, adică să angajeze numărul

de persoane de care au nevoie, să aibă posibilitatea ca să-și întărească baza fiscală proprie. Adică acum noul proiect de lege, care modifică Legea privind finanțele publice locale, are acest scop ca în relațiile interbugetare veniturile proprii să nu fie luate în calcul. Adică, dacă până acum cineva colecta mult din veniturile proprii, din taxe, impozite, atunci era pedepsit prin reducerea transferurilor care i se calculau.”

Europa Liberă: Deci, nici nu erau motivate autoritățile să adune, să perceapă aceste impozite, taxe, pentru că o parte din bani nu se mai întorceau în comunitate?

Ion Beschieru: „Corect. Dacă planificai în buget venitori mai mari, atunci și se făceau transferuri mai puține. Pe de altă parte, planificarea bugetului pentru anul următor se baza pe bugetul anterior, cum a fost executat. Există anumite neajunsuri care sper că vor fi înlăturate prin noua lege care este în curs de adoptare.”

Europa Liberă: Acum să vă întreb cât de mult e în favoarea și cât de mult e în defavoarea primarului că are această apartenență politică?

Ion Beschieru: „Am citit un studiu care a fost realizat de către IDIS „Viitorul” privind finanțarea politică a investițiilor capitale, care, de fapt, arată că într-adevăr, la perioada care a fost analizată, primăriile care erau de o anumită culoare primeau transferuri pentru investiții capitale dublu

astfel de acte normative, legislative chiar adoptate în grabă, când nu se aplică acest mecanism de consultare.

Înțeleg că nu toți 900 de primari pot să ajungă în audiență. Probabil, aceste probleme ar trebui să se rezolve altfel. Nu e neapărat să mergi în audiență la prim-ministru sau la ministru, ca să rezolve o problemă care ar părea de rutină pentru un om care vine din Europa și care are cu totul altă mentalitate, formată într-un sistem care funcționează bine.”

Europa Liberă: Pentru că apărați interesele administrației publice locale, credeți într-o veritabilă descentralizare?

Ion Beschieru: „Credem. Alta este realizarea practică, pentru că autoritățile locale și Asociația Congresului Autorităților Locale vedem o necesitate de a trece la niște acțiuni concrete, pentru că am elaborat Strategia de Descentralizare. Am inclus prioritatea descentralizării și în programe de guvernământ, și în multe alte documente. Dar încă prea puțin s-a făcut la nivel practic.”

Europa Liberă: Și atunci roadele când le culegeți?

Ion Beschieru: „Trebuie să fie o deschidere și de cealaltă parte, când vom ajunge la o această etapă de monitorizare, ca să vedem anual ce s-a realizat din Planul de Acțiuni al Strategiei de Descentralizare, atunci va fi mai clar. Și vom putea veni cu un mesaj, și să arătăm cum merge reforma, de fapt.”

Europa Liberă: Deci, până la urmă, această etapă, în procesul de descentralizare, ar însemna că are de câștigat și satul, și statul?

Ion Beschieru: „Acesta trebuie să fie interesul comun. Descentralizarea înseamnă, în primul rând, niște servicii publice de calitate pentru cetățeni.”

Europa Liberă: Și accesul cetățenilor la aceste servicii publice de calitate.

Ion Beschieru: „Descentralizarea nu se face pentru primar sau pentru consilierii locali. Descentralizarea se face pentru binele statului și pentru binele cetățeanului, pentru că, atunci când avem autorități publice puternice care au instrumente de calitate, acestea pot să ofere servicii de calitate cetățenilor.

Și să nu mai avem aceste sate pustiite, aceste evoluții, trenduri de plecare a populației din sate, de pustiire, de migrare peste hotare. Pentru că, atunci când vom avea o infrastructură locală adecvată, vom avea niște servicii sociale, de agrement și multe alte servicii, pe care trebuie să le furnizeze o autoritate locală. Însă, care, din lipsă de bani, de resurse umane, de timp, nu poate să le acorde. Aceasta și este cauza fenomenelor negative pe care le avem noi în țară, din păcate, astăzi.”

Și totuși, poate fi dusă până la bun sfârșit reforma privind descentralizarea și autonomia financiară a autorităților publice locale? E doar una din întrebările pe care le-am adresat fostului pretor al sectorului Buiucani, **Valeriu Nimerenco** care a devenit deputat în Parlament pe lista Partidului Liberal.

Valeriu Nimerenco: „Guvernarea locală este o forță, o putere, fiindcă de jos totul vine. De aici încep succesele noastre și insuccesele, pot să spun. Tot timpul am mizat pe faptul că trebuie să apropiem cetățeanul de putere și să nu îl îndepăr-

sau triplu, față de alte primării care erau incomode sau care nu aparțineau acestei ierarhii politice aflate la putere. Este încă o anumită legătură între apartenența politică și susținerea pe care o are o localitate în realizarea anumitor planuri.

Europa Liberă: CALM-ul, Congresul Autorităților Locale din Moldova, e o structură, așa spun cei care conduc teritoriile, necesară mai mult ca aerul. Pe de altă parte, totuși primarii, administrația publică locală e o putere? Ține cineva cont de această putere în stat?

Ion Beschieru: „Noi suntem într-un proces de promovare a unui dialog instituționalizat cu guvernul.”

Europa Liberă: Unii zic că e un dialog între surzi și muți.

Ion Beschieru: „Este adevărat. Acest dialog nu tot timpul funcționează cum ar trebui să funcționeze. În unele cazuri suntem consultați și avem rezultate foarte bune. Pe de altă parte, uneori sunt adoptate niște acte normative foarte importante pentru autoritățile locale, dar despre care aflăm deja din *Monitorul Oficial*, atunci când sunt publicate. Deci, sunt

tăm. Fiindcă orice element de birocrație, care este în actele normative, în legislație sau în comportamentul unor funcționari publici, se simte foarte bine asupra cetățeanului. Astfel, descentralizarea e ceea ce trebuie să facem noi, să întreprindem, ca să fie mult mai simplu, mai aproape omul de putere, de lege.”

Europa Liberă: Și serviciile mai aproape de cetățean.

Valeriu Nimerenco: „Și serviciile, desigur, mai aproape de cetățean. Deoarece cetățeanul, adresându-se către administrația publică locală, centrală, mizează pe un ajutor, pe soluționarea unei probleme. În funcție de durata realizării acestei probleme, dacă se soluționează sau nu se soluționează, el, în felul acesta, și judecă despre legislație, despre funcționari și despre administrarea publică, în general.”

Europa Liberă: Bine, dar acum sunteți deputat, în cadrul Legislativului. De ce actuala guvernare cu pași de melc face această descentralizare?

Valeriu Nimerenco: „De douăzeci și ceva de ani de zile, noi vorbim despre descentralizare. Am încercat într-un mod, în alt mod. Însă nu e atât e simplu, fiindcă trebuie să fie înțeleasă o descentralizare: toți totuna. Adică maximal să descentralizăm tot ce este supracentralizat. Primarul ales sau consiliul ales trebuie să aibă competențele respective. Adică să nu ceară ajutorul ce la centrul raional, de la Chișinău și așa mai departe.”

Europa Liberă: Și de ce primarul se pomeneste, în cele mai dese cazuri, în rol de cerșetor?

Valeriu Nimerenco: „S-au încercat mai multe modificări ale legislației, schimbări. Și noi mizăm, de fiecare dată, că suntem mai aproape și mai aproape de popor, de primar, în primul rând. Dar totuși sunt momente care au intrat în sângele administratorilor că toți vor să centralizeze, să fie centralizată puterea.”

Europa Liberă: Deci, guvernarea ar vrea să țină în frâu, în mână puterea locală?

Valeriu Nimerenco: „N-aș vrea să spun

asa, dar, pur și simplu, cu pași de melc decurge această trecere a competențelor de la administrarea centrală la locală. Noi trebuie să fim mult mai operativi în acest lucru.”

Europa Liberă: De ce nu sunteți? Că sunteți legiuitori.

Valeriu Nimerenco: „S-a propus un proiect de descentralizare, se discută aceste legi. Eu cred că, în timpul apropiat, într-adevăr, primarii trebuie să simtă că ei sunt puternici, având banii, având competențele, având tot, tot, trebuie să fie puternici. Atunci omul va crede în acest primar, în acest consiliu. În cazul când această tăgădnare va dura mult timp și durează, se simte o nemulțumire a aleșilor locali.”

Europa Liberă: Faptul că întârzie și descentralizarea finanțelor publice locale câtă piedică pune activității administrației locale?

Valeriu Nimerenco: „Desigur că banii hotărăsc totul în oricare activitate. Administrația fiind locală, centrală, niciodată nu au ajuns bani nici la o guvernare, nici la o administrație, să fim sinceri. Și, în cazul de față, aceeași problemă o avem. Trebuie banii care sunt mai repede să ajungă la primăriile locale, ca ei singuri să gestioneze acești bani. Ei știu mai bine decât noi toți cum să gestioneze acești bani.”

Europa Liberă: În campania electorală, un candidat la șefia localității promite cetățeanului drumuri bune, apeducte, rezolvarea problemei gunoiștilor, iluminarea străzilor, foarte, foarte multe alte probleme. Atunci care mai este sensul să promiți, știind că nu ai acoperire financiară sau că banii pe care îi acumulezi din impozite, din taxele locale nu vin în punguța primăriei?

Valeriu Nimerenco: „Depinde foarte mult și de primari. Fiindcă sunt primari foarte activi, foarte competenți, stăruitori și, într-adevăr, dacă muncești, și se realizează oricăre doleanță. Oamenii trebuie să vadă în primarul ales o forță, o putere, o încredere, fiindcă, votându-l are nevoie de drumuri, apeduct, canalizare. Administrația centrală trebuie să fie alături de grijile și doleanțele acestor primari și primării.”

Europa Liberă: Dar, de fapt, cât îi încurcă și cât îi ajută culoarea politică pe primari?

Valeriu Nimerenco: „Dacă este un primar bun gospodar, dacă este atent față de oameni, este atent față de promisiunile sale, de consilierii care îl înconjoară, este un bun administrator, un om de încredere.

Oamenii au și nevoie de astfel de primari, de astfel de persoane.”

Europa Liberă: Vă întrebam despre o eventuală modificare a Legii finanțelor publice locale, cum vi se pare faptul că bugetele se fac deocamdată de sus în jos și nu de jos în sus?

Valeriu Nimerenco: „Este o problemă care a fost din toate timpurile, formarea bugetelor de jos. Dar trebuie să fie o tărâie de caracter la toți politicienii.”

Europa Liberă: Dumneavoastră, care sunteți în coaliția de guvernare, cum reacționați la aceste reproșuri din partea autorităților locale că prea greu are loc această descentralizare? Sunteți conștienți că aveți restanță?

Valeriu Nimerenco: „Desigur, la acest capitol, avem restanță. Tot timpul am simțit acest strigăt, să spunem așa, al autorităților locale. De aceea trebuie cât mai operativ, cât mai repede, să descentralizăm aceste competențe, să fim mai aproape de primari, de consilieri. Cred în această descentralizare.”

Guvernarea locală de importanță națională

Platon a fost cel care a intuit și apoi a demonstrat în Dialogurile sale că „a guverna nu înseamnă a acționa conform legilor, ci mai degrabă a exercita arta conducerii. Guvernarea nu se reduce, totuși, la exercitarea puterii, deși cele două noțiuni se întrepătrund și se intercondiționează”. Cu alte cuvinte, nu poți guverna dacă nu deții puterea, după cum, dacă o deții, trebuie să știi cum să o folosești într-un mod eficient. La acest sfârșit de săptămână vorbim despre guvernarea locală de importanță națională.

Europa Liberă: Acum un an Igor Boțan, director Asociației pentru democrație participativă ADEPT, amintea că din 1990 în Republica Moldova s-au întreprins trei reforme ale administrației locale și ale organizării administrative-teritoriale, care s-au anulat reciproc din rațiuni populiste. În consecință, sugera Igor Boțan, administrația publică locală rămâne și în prezent dependentă de puterea centrală, fără autonomie financiară și resurse pentru dezvoltare. Așa cum spune el, partidele aflate la guvernare profită pe deplin de această situație. Pe de altă parte, partinicii locali, ancorați în administrația locală, au adesea interesul de a valorifica așa-zisa rentă administrativă de pe urma controlului organelor puterii locale. Această stare de fapt contribuie la menținerea interesului scăzut al puterii centrale și al celei locale pentru reforma administrației publice locale. Un punct de vedere susținut și de Alexei Busuioc, primar de Capaclia.

Alexei Busuioc: „Fiind o persoană mai mult statalistă, eu înțeleg că o descentralizare mare, necontrolată ea poate să ducă la dispariția statului, în sensul când puterea centrală pierde deja controlul asupra teritoriilor prin descentralizare. Eu văd un pericol în chestia asta, dar aș numi-o simplificare și vă dau exemplu cum văd eu.”

Europa Liberă: În baza satului Capaclia haideți să vedem.

Alexei Busuioc: „În baza satului în care sunt eu primar – eu nu văd, de exemplu

structurile raionale, eu nu înțeleg la ce servesc ele. Pentru că eu am fost consilier raional patru ani, eu așa și n-am înțeles, sincer vă spun, n-am înțeles cu ce m-am ocupat acolo. Am dat niște bani la „ai noștri”, la „ai lor” n-am dat și tot așa. Adică este o problemă gravă, adică în puterea locală, am în vedere, de nivelul întâi și doi coloritul politic. Dacă noi reușim să scoatem coloritul politic din nivelul întâi și doi, deși nivelul doi eu nu văd, nu văd raionul cum aș vedea eu relația dintre primării și Guvern, fără raion.”

Europa Liberă: Cum o vedeți?

Alexei Busuioc: „Ministerul Finanțelor având, de exemplu, o persoană, care răspunde de două-trei-patru primării, să zicem Valentina Ursu, care este în Ministerul Finanțelor și răspunde de Capaclia și satele care sunt împrejur, noi vorbim mai departe prin email cu ea și noi începem să dirijăm proiecte. Adică punem proiecte – apă, canalizare, care sunt acceptate. Eu știu cu cine discut, cu Valentina Ursu din Ministerul Finanțelor, de exemplu, și de acolo se începe direct – Ministerul Finanțelor. Dacă e acceptat proiectul meu, am reușit să conving Ministerul Finanțelor că este bun proiectul meu, atunci se varsă banii direct, Ministerul Finanțelor dă direct pe contul Capacliei.”

Europa Liberă: Poate legea despre finanțele publice locale ar salva această situație despre care vorbiți.

Alexei Busuioc: „Acum vă spun și despre finanțele locale. Admitem că eu sunt un primar de altă culoare, care nu este în

actuala guvernare. Eu ca primar trebuie să strâng toate impozitele, absolut să gâtuie țăranul până la ultima picătură, ca să iau tot ceea ce prevede conform legislației și banii ăștia nu rămân la mine, dar se duc la Chișinău și pe urmă Chișinăul îi divizează conform culorilor politice. Acum spuneți-mi, care e interesul meu ca primar să insist să fie colectate impozitele, dacă eu știu că nu vin la mine în sat.”

Europa Liberă: Deci pierdeți interesul.

Alexei Busuioc: „Sigur, foarte mulți primari pierd interesul de a colecta, pentru el vine centralizat. Tu dai toți banii la Chișinău, Chișinăul hotărăște pe urmă, prin consiliile raionale, cui să dea banii.”

Europa Liberă: Legea privind finanțele publice locale ar putea să diminueze aceste probleme despre care vorbiți?

Alexei Busuioc: „Noi discutăm lucrul acesta, primarii. Nu știu dacă va reuși Par-

lamentul ca să schimbe, să modifice ceva în legislație. Dar noi lucrăm asupra la asta a ceea ce spuneți Dumneavoastră.”

Europa Liberă: Deci, ce-ar mai trebui să fie simplificat?

Alexei Busuioc: „Este foarte multă vorbă în privința resurselor naturale, care sunt pe teritoriu. Admitem, a venit o ploaie vara în sat, știți, o ploaie torențială, de exemplu, la x-ulescu s-a rupt drumul, trebuie urgent de pus o mașină de lut sau o mașină de nisip. Și eu astăzi ca să-mi iau de la mine din sat o mașină de lut și s-o pun pe drumul public e o problemă.”

Europa Liberă: De ce?

Alexei Busuioc: „Pentru că îmi trebuie atâtea autorizații că la un moment dat te gândești: dar las mai bine să se facă răpă deja. Pentru că real, vă zic, este foarte greu astăzi, tu ca primar sau consiliu, să ai acces la resursele naturale care-s pe teritoriu. Pentru o lingură de nisip sau lut, argilă, ca să astup drumul, eu azi am nevoie de minimum o săptămână pentru tot felul de autorizații – trebuie să te duci la raion, raionul trebuie să ceară ministerului, ministerul hotărăște, capii mari de la Chișinău hotărăște și tot așa. Atunci eu îmi pun întrebarea: păi, dacă de acum hotărăște tot Chișinăul, de ce mai alegem consiliile locale și primarul? Lasă la Chișinău căpoșii să facă tot ce au de făcut și să ne lase pe noi în pace, adică să stăm și să profităm de viața frumoasă la sat.”

Europa Liberă: Domnule Busuioc, și totuși care sunt împuternicirile primarului azi?

Alexei Busuioc: „Ele sunt constatate prin lege, dar...”

Europa Liberă: Sunt limitate?

Alexei Busuioc: „Da, eu ca primar nu pot pune nici o amendă, eu numai pot să

constat niște lucruri, deși m-au ales toți, parcă, primar, puterea executivă și reprezentativă în sat ș.a.m.d. Deci asta sunt nu-mai pentru ochii sau urechile cuiva, care nu înțelege. Dau soluție: pe cap de locuitor, - uite, admitem, Capaclia are, de exemplu, 2 500 de oameni - pe cap de locuitor și atunci se elimină și culorile politice.”

Europa Liberă: Pe cap de locuitor să fie repartizate mijloacele bănești?

Alexei Busuioc: „Da, mijloacele bănești. De la Ministerul Finanțelor, fără tot felul de raioane, fără tot felul de aprobări.”

Europa Liberă: Bine, dar lichidând raioanele ar trebui o reformă teritorial administrativă.

Alexei Busuioc: „Da, județe, sau chiar mai mare. Colegii din România, cu județele lor, ei mai simplifică din ele pentru că nu sunt argumentate din punct de vedere economic. Astăzi lumea trăiește mai mult pe o bază economică. Pentru ce ținem noi armata aceea? Avem câte 30 și ceva de raioane, acolo sunt o grămadă de oameni, care, nu știu, să nu-mi iau păcate pe suflet, dar practic umblă cu o hârtiuță de ici acolo și nu fac nimic absolut. Care e interesul Capacliei din banii noștri să-i ținem pe aceștia de la Cantemir?”

Europa Liberă: Domnule Busuioc, și atunci cine poate să rezolve problemele satului și cum?

Alexei Busuioc: „Nici Chișinăul n-o să poată să ni le rezolve, nici Bruxellesul, nici New Yorkul. Problema satului poate s-o hotărăască doar satul, având într-adevăr niște pârghii simplificate eu vorbesc. Legile care sunt la ora actuală eu n-aș zice că sunt cele mai rele. Problema e că ele nu sunt respectate de către administrații ș.a.m.d. Părerea mea e că Moldova o gătește pentru ceva, pentru o unire, nu știu. Dar ea este gătită pentru ceva. Așa e părerea mea, curat subiectivă, a propos.”

Europa Liberă: Dumneavoastră ziceți că satul poate să-și rezolve problemele. Bine, cetățenii comunității deseori ridică mâinile și spun: din moment ce e sărăcie, din moment ce cei de la guvernare nu se uită la sat, din moment ce șomajul afectează foarte mult mediu rural, din moment ce infrastructura este la pământ, cum?

Alexei Busuioc: „Peștele se strică de la cap în sat. În momentul când satul și-a ales ce și-a ales el, atunci patru ani de zile nu trebuie să te plângi atâta. Oamenii trebuie să se învețe și a alege. Nu de atâta că e cumătru cu Vasile sau cu Lenuța și că trebuie să devină primar el, ca să stea patru ani de zile, că trebuie să primească acolo 2 500 sau 3 000 mii de lei pe lună pe degeaba. Deci, satul trebuie să fie conștient de ce alege. Doi: de ce am zis eu că satul își rezolvă problemele? Pentru că nimeni nu cunoaște mai bine problemele decât un primar sau primăria.”

Europa Liberă: Satul își decide soarta. Cum?

Alexei Busuioc: „Prima, eu am spus-o – prin cap de locuitor, prin finanțarea care ar trebui să vină. Fiindcă o grămadă de capaclieni, care nu sunt în Capaclia, dar care au societăți mici în Chișinău, fac bani și lasă banii în centrul republican. Eu acum încerc să-i atrag, să facă firmele în Capaclia. Deja am deschis una și tot încercăm banii să-i aducem acasă la noi, ca să nu mai profite Chișinăul. Bugetul local noi nu putem să-l umplem cu nimic.”

Europa Liberă: Nu aveți agenți economici?

Alexei Busuioc: „Da, nu avem în sat.”

Europa Liberă: Păi atunci cine și ce varsă în pușculița satului?

Alexei Busuioc: „Păi varsă tot țărânul

care e necăjit și vai de dânsul. Eu trebuie să-l impun să plătească taxa pentru ecologie și tot felul de taxe micuțe.”

Europa Liberă: Și atunci din bugetul localității ce reușiți să faceți? În ce măsură bugetul local poate contribui la prosperitatea satului?

Alexei Busuioc: „Bugetele practic astăzi sunt la pământ. Nu știu, eu am intrat cu un sold foarte bun anul acesta de atâta că anul trecut am făcut economii foarte mari și am intrat cu o țără de bani în buget. Dar sunt sate care au intrat cu șapte mii de lei, cu șase mii de lei, cu cinci mii de lei au intrat în anul nou. Ferească Dumnezeu.”

„Omul nu mai vrea să ia parte la conducerea satului său...” - în așteptarea realei descentralizări și autonomii locale

Întoarceți-vă cu fața spre cei, care conduc în teritoriu! Asta cer primarii atât de la Executivul republican, cât și de la Legislativ. Autoritățile locale continuă să se plângă că sunt divizate pe criterii politice și nu pot comunica cu cei de la centru. În replica, demnitarii de la Chișinău le spun că nimeni nu este ținut în funcție.

Recent, la adunarea generală a Congresului autorităților locale președinta Tatiana Badan amintea că „actualul sistem

de finanțe publice locale este excesiv de centralizat, politizat și inhibitor pentru inițiativa locală”. Declarațiile de a pune în aplicare un nou sistem de finanțe locale începând cu anul 2014 sau poate 2015 sunt lipsite de încredere. Așa, cum spunea primarul de Selemet, Tatiana Badan, anume în această perioadă vor avea loc alegeri parlamentare și locale, astfel că e puțin probabil să se realizeze o reformă privind finanțele locale.

Despre nevoia descentralizării autorităților locale am stat de vorba cu Elena Dobzeu, primărița satului Grozești din raionul Nisporeni.

Elena Dobzeu: „Descentralizarea asta înseamnă o libertate totală în conducerea din sat. Noi astăzi nu avem descentralizare. Autoritățile publice locale ar trebui să fie stăpâni la ei acasă. Dar nu poți face nici un pas nici în stânga, nici în dreapta.”

Europa Liberă: La Grozești astăzi ce nu puteți face?

Elena Dobzeu: „Nici măcar în ședința consiliului să aprobăm combustibilul care trebuie pentru mașina primăriei. N-o poți face. La Grozești, ca și în întreaga țară, orice n-ai face mai întâi trebuie să raportezi, dacă convine cuiva.”

Europa Liberă: Cui să raportezi? Liderilor de partid? Guvernului? Parlamentului?

Elena Dobzeu: „I-ați enumerat așa

cum trebuie. La toți trebuie să raportezi. Și chiar nu ești liber nici în gândire, nici în acțiune. Și descentralizarea ea trebuie să fie și am speranța că ea va fi făcută.”

Europa Liberă: De ce centrul nu vrea să vă dezlege mâinile?

Elena Dobzeu: „Probabil cuiva îi face bine. În primul rând guvernării. Și e mai bine atunci când pe om îl ții în frâu decât atunci când îi dai libertate totală. Omul ținut în frâu este omul supus. Chiar este, nu că poate fi șantajat. Asta facilitează munca lor. Ei au speranța că dacă noi vom gândi ceea ce gândesc ei, dacă noi vom acționa exact cum cer ei, atunci le va fi și lor ușor, dar greșesc amarnic.”

Europa Liberă: Dar așa sunteți cu statut de slugă.

Elena Dobzeu: „Aceasta poate să meargă până la un anumit timp, dar până la urmă va izbucni.”

Europa Liberă: Ce pierde astăzi satul și statul că nu s-a obținut o descentralizare veritabilă a puterii?

Elena Dobzeu: „Un exemplu concret pentru satul meu: n-am apă și nu pot să implementez proiectul pe care l-am câștigat încă în 2008 cu Banca Mondială pentru că eu sunt subordonată Ministerului Mediului. Dar domnul ministru, domnul Șalaru, cu toată stima și respectul, îmi spune: n-ai să faci ceea ce crezi duminică. Dumnealui spune, că până când noi dirijăm și nu dirijați voi, cei de jos. E o ofensă și e o ofensă foarte mare.”

Europa Liberă: Și la toți miniștrii sunteți datoare să mergeți cu plecaciune?

Elena Dobzeu: „La toți. Dar mai reprezentăm și noi ceva. Reprezentăm puterea locală. Ar fi cazul să ne permită să ne manifestăm și noi talentul nostru. Ne-au dat teren, dar nu ne-au dat puterea și atunci suntem slugile celea cu capul plecat. Bine, sabia nu-l taie când îl pleci, dar nu vedem nici soarele. Și dacă nu-l vede primarul soarele, păi cum o să-l vadă comunitatea? Și așa cum am șezut în mocirlă, fără drum și fără apă, tot așa o să stăm în continuare.”

Europa Liberă: Armata de primari în Republica Moldova e o forță? Cineva apleacă urechea la doleanțele acestor forțe?

Elena Dobzeu: „De doi ani este o forță, de când există calmul. Pe Congresul au-

torităților locale calmul ne-a scos în lume, calmul este cel care ne apără și avem toată certitudinea că vom deveni o forță, peste un an vom fi o forță. Și dacă noi continuăm să stăm cu urechea să vedem ce o să zică ministrul, sau ce o să zică președintele de raion sau de țară, la anul ei își vor pleca urechea să vadă ce mai zice calmul.”

Europa Liberă: A propos, culoarea politică vă avantajează, sau vă dezavantajează?

Elena Dobzeu: „De la caz la caz. Când am o problemă și îmi trebui un coleg, un prieten atunci eu îl găsesc numai în rândul partidului, ca să ne dea un sfat. Și îl găsesc întotdeauna la președintele raionului, ca și președintele Partidului Democrat. Acesta e domnul Bâtcă. Dar altă dată dezavantajat de ce? Pentru că s-a promis mult în campania electorală. De exemplu știm pe cine avem de la Grozești.”

Europa Liberă: Domnul Plahotniuc este din Grozești.

Elena Dobzeu: „Da. Și domnul Plahotniuc, și domnul Ion Lupu de la PL, și doamna Raisa Apolschi s-a înrădăcinat. S-a promis cel puțin dacă apă nu aveți, măcar drum să aveți. Și știți, nu e nici o activitate și atunci oamenii din sat sunt dezamăgiți și-i aruncă vorbele acestea: ei, na, domnule primar, ai zis PD, unde e PD? Chiar te simți și rușinată într-un fel, și indignată. Și chiar sunt momente când zic: Doamne, dacă mai merg odată, nu mai vin nici cu un partid, să vin singură, să mă pot lupta singură, să nu mai am reproșurile acestea, că eu le primesc direct la suflet.”

Europa Liberă: Atmosfera care domină astăzi în cadrul coalitiei de guvernare se răsfărge la nivel de teritoriu?

Elena Dobzeu: „Sigur că da. Dacă e pace și liniște. Și prietenia lor, ea emană un pozitivism, o energie pozitivă asupra noastră. Dar dacă ei emană negativismul

acesta noi îl recepționăm și încă îl mai multiplicăm, că el ajunge la noi ca la poșta stricată. Ajunge și e dureros, pentru că dacă ar dispărea certa între ei, acolo unde e pace și liniște ar fi mult mai vizibile lucrurile frumoase, și am avea și niște realizări și niște succese”

Europa Liberă: Credeți că guvernarea trăiește cu problema satului?

Elena Dobzeu: „Chiar credeam la început că aceștia sunt ai noștri, au să trăiască cu problema satului. Acum, când știu că sunt membri ai Parlamentului și ai Guvernului, și sunt din localitățile noastre și cum am fost așa rămânem, nu mai trăiesc ei chiar cu problemele satului.”

Europa Liberă: Precizați un termen când Republica Moldova se va bucura de o adevărată descentralizare.

Elena Dobzeu: „2013. Ia să vedeți cât de repede.”

Europa Liberă: Veți avea autonomie financiară?

Elena Dobzeu: „Eu cred. Ia să vedeți cât de repede o s se producă. Pur și simplu nu a putut să lucreze Guvernul, că a avut alte probleme mai importante.”

Europa Liberă: Trei întrebări pe care vreți să le adresați guvernării?

Elena Dobzeu: „De ce nu se realizează ceea ce au promis? De ce până în ziua de astăzi există o ceartă, și o ceartă mare între aleșii locali, între primari, mai ales unde sunt primari femei, Doamne, și cu angajații Ministerului Afacerilor Interne, de ce până astăzi nu avem și noi un șef de post

care să fie în subordinea și la dispoziția primarului?

De ce un polițist de sector nu ne răspunde la telefon atunci când îl invităm la audiență cu cetățenii? De ce eu trebuie să-i amintesc că el este șef de post la noi Grozești, ca el să-mi spună: da eu sunt șef de post în trei-patru localități, care se află în trei-patru puncte cardinale ale raionului.

De ce ei se subordonează direct prin lege comisarului și nu ascultă niciodată de sfatul primarului? De ce când crima este săvârșită în sat primarul este ultimul care aude, iar consilierul local nici nu auzit? De ce legea nu permite în primul rând să coordoneze lucrurile cu primarul și orice eveniment care se întâmplă în comunitate să fie auzit în primul rând de primar, polițist și consiliul local. Deci, aici avem probleme.”

Despre problemele pe care le au în teritoriu, dar și despre atitudinea autorităților centrale față de administrația locală, Europa Liberă a discutat și cu Gheorghe Cojoc, secretarul consiliului raional Basarabeasca.

Europa Liberă: De ce așa de greu se produce această descentralizare a puterii?

Gheorghe Cojoc: „Nu e pe interesul autorităților centrale. În al doilea rând mă gândesc la contingentul de aleși locali, adică lipsa lor de inițiativă și pasivitatea asta, care s-o luăm așa pe de-a dreptul, un primar se gândește să devină primar pentru a-și mai drege un business, o casă, nu știu ce acolo, un interes.

Toate acestea luate la un loc la nivel național creează discrepanța dureroasă de fapt dintre autoritățile locale, care sunt menite a reprezenta talpa de jos a țării și spuma societății, sau autoritățile centrale, care uită cine i-a adus în fotolii și odată în patru ani vin să dea bună ziua și să vadă pe ce drumuri mai merge omul, cu ce se mai întreține, cum o mai duce iarna și cum ar fi mai dearte.”

Europa Liberă: De ce nu ar exista interes din partea autorităților centrale pentru această descentralizare? Ar prefera mai degrabă să țină în frâu situația, pentru că există culoare apolitică?

Gheorghe Cojoc: „Vorbim iarăși de

aceeași pasivitate. La om cum apare interesul? Atunci când el este undeva constrâns de cineva, el este impus. Interesul acesta dacă ar fi să zicem că un prim-ministru sau președinte de Parlament vine pentru a-și face ofranda în numele poporului, noi i-am înțelege. Dar noi vedem treburile din Alianță, noi vedem lipsa lor de frică în fața poporului.

Treburile din cadrul Alianței eu le văd numai prin prisma intereselor de grup, adică unul vrea un minister, altul vrea alt minister. La nivel local nu se simte instituțiile statului, ele sunt moarte, ele sunt paralizate. Noi trecem prin algoritm, noi suntem supuși unei formule politice, unde măsurătoare e verde, paznicul e roșu, nu știu cine acolo e nu știu cum. Toate ches-

tiunile acestea luate la un loc fac o discreditare totală.”

Europa Liberă: Și a puterii locale, și a celei centrale? Sau invers?

Gheorghe Cojoc: „Noi n-am vorbit de o chestiune tare importantă și anume de competența. În virtutea tuturor configurațiilor politice, au fost puși în funcție, să zicem așa, luați cu penseta din eprubetă și puși în fotolii de miniștri, de președinți de raioane. Au fost puși oameni care absolut nimic nu au cu administrația, cu chestiuni legate de atragerea populației în procesul decizional, de luare a deciziilor în numele populației care i-a ales. Adică ei își fac jocul pe interese personale.”

Europa Liberă: Ce reproșuri mai aveți la adresa guvernării?

Gheorghe Cojoc: „Guvernarea să-și dea seama cine a adus-o la putere, să-și dea seama că va fi taxată, să-și dea seama că este menită a sluji acestui popor, să mai lase din toate ambițiile. Eu sunt de la Basarabeasca, deja de când i-am adus la putere, să zicem așa, noi nu vedem pe nimeni. Se creează impresia că sunt uitate toate raioanele. La Basarabeasca avem din 27 de consilieri, 14 comuniști, șase PLDM, șase PD, plus unul independent, nici nu se prezintă la ședințele consiliului. Nu au nevoie de a-i reprezenta pe cei care i-au ales.

Și atunci vin acești 14 comuniști și adoptă decizii, fac comisii, prin comisiile astea filtrează toate proiectele de decizie, le trimit pe urmă la Cancelaria de stat prin oficiul teritorial, astea trec. E un haos total. În Republica Moldova, în virtutea atitudinii mai ales a autorităților centrale, a dispărut interesul față de puterea locală. Omul nu mai vrea să ia parte la conducerea satului său.”

Europa Liberă: Pe cât de motivat este cetățeanul să se implice în actul decizional?

Gheorghe Cojoc: „Cetățeanul nu este motivat, cetățeanul este decepționat. Cetățeanul este lovit cu bâta în cap și i se spune: taci, și închide gura. Se face așa, subtil – prin prețuri, prin servicii promise și neprestate, prin niște proiecte, care iată-iată acuș se implementează și trec ani și drumul acela deja e fundătură și școala ceaia deja e o găinărie.

Toate la un loc îl aruncă pe cetățeanul simplu, cum spunea Hajdeu, „în glodul patimii lumești” și el pierde acest interes, și se gândește: măi, ian să mă mai duc odată la alegeri. Cel mai rău e că noi suntem ostatici Alianței de guvernare de acum.”

Europa Liberă: Ce înseamnă a fi ostacul coalitiei de guvernare?

Gheorghe Cojoc: „Asta e o mreață de păianjen. Pe de o parte lumea parcă nu ar vrea să voteze pentru comuniști, știind ce a

fost, pe de altă parte nu are alternativă de a alege. Și atunci, vrei nu vrei se gândește: suntem noi în Europa? Nu suntem în Europa? Geografic parcă da, cu integrarea parcă deloc. Cu mentalitatea și mai prost. Și atunci hai să le mai dăm o șansă și iată ei știu de lucrul acesta”

Europa Liberă: Cei de la guvernare.

Gheorghe Cojoc: „Da, de-atâta nu-ți dau buna ziua, de-atâta nu vin, de atâta nu te întreabă ce faci. Nu au nevoie de tine la modul general. Au nevoi de votul tău.”

Europa Liberă: De ce s-a insistat pe ideea că totuși guvernarea locală ar fi de o importanță națională?

Gheorghe Cojoc: „Guvernarea locală ar trebui să fie de o importanță națională, cum e în întreaga Europă. Noi nu așteptăm să fie descentralizată puterea, noi ne dăm seama destul de bine că acesta e un dezi-derat și o cerință a Consiliului Europei și a Uniunii Europene”

Europa Liberă: Și nu a Moldovei și a moldovenilor?

Gheorghe Cojoc: „A Moldovei și a moldovenilor prin definiție ar trebui să fie pentru că fără descentralizare noi nu putem exista local.”

Europa Liberă: Dacă există această descentralizare, ce se întâmplă?

Gheorghe Cojoc: „Dacă ar exista această descentralizare, dacă nu s-ar duce la Guvern taxele vamale, taxa pe valoare adăugată, accizele și dacă nu ar veni înapoi transferurile la raion cu lingurița, și dacă de la raion nu s-ar duce la sat cu o linguriță și mai mică.”

Europa Liberă: Și mai ales pe culoare politică.

Gheorghe Cojoc: „Și mai ales pe culoare politică. Dacă tu iești de altă culoare la revedere cu banii și nici o șansă, înoată cum poți, apoi atunci ar fi altceva. Dar descentralizarea despre care noi vorbim, ea a rămas pe hârtie, bătaia asta de joc.”

Europa Liberă: Spuneți trei probleme cele mai arzătoare pentru administrarea publică locală.

Gheorghe Cojoc: „Trei probleme: lipsa de comunicare a centrului cu teritoriu. În al doilea rând finanțările de la caz la caz, așa cum și cui îi abate. Și în al treilea rând luarea banilor din teritoriu. Te lasă cu pielea. Va să zică, au pus pe brânci businessul local, de acolo bani nu mai vin.

Noi avem vamă la Basarabeasca, dar noi nu vedem un ban de acolo, ei se duc toți la Chișinău. Și avem vamă cu statut internațional. Altceva: avem un nod de cale ferată foarte mare, cea mai mare de la Sudul Moldovei. Pentru taxa din salarii raionul primea trei milioane de lei anual anii trecuți. Acum au pus pe brânci întregul raion.”

Europa Liberă: Am auzit voci care

spun că și această structură – raionul nu mai este justificată.

Gheorghe Cojoc: „Eu am lucrat la județ patru ani de zile, am lucrat în aparatul consiliului județean Lăpușna. Și erau 69 de primării, 159 de sate, 320 de mii de locuitori, patru sectoare, foste raioane. Atunci când s-au format județele, tot atunci ar fi trebuit să se pună accentul pe autonomia locală, să li se dea o parte bună din servicii primăriilor. Acum raioanele nu se justifică. Nu avem parteneriat între administrația publică și businessul mic și mijlociu, nu se atrag investiții, nu se prestează servicii contra plată calitative. Raionul rămâne cam aceeași bătaie de joc față de om.”

Situația în administrația publică locală, în general, este foarte gravă, iar situația ce ține de remunerarea angajaților din aceste structuri este și mai gravă. Dacă salarizarea acestor funcționari din teritoriu nu va fi salvată, atunci primăriile riscă să rămână fără specialiști, crede Viorel Furdui, expert în administrare publică locală, directorul executiv al Congresului autorităților locale, care a venit în studioul Europei Libere împreună cu primarul de Cimișlia, Gheorghe Răileanu.

Europa Liberă: Poate dacă vorbim mai des de centralizare, se produce descentralizare?

Viorel Furdui: „Original, sigur.”

Europa Liberă: Domnule Furdui, cât de centralizată este astăzi puterea?

Viorel Furdui: „Lucru paradoxal, noi avem multe legi, multe competențe transferate către administrația locală, dar sistemul tot foarte centralizat rămâne. Hiper centralizarea finanțelor publice locale, rămâne cea mai principală cauză și

problemă. Cinci procente de autonomie locală, chiar mai puțin. Organizarea și funcționarea administrației locale, statele de personal, politica de cadre, dezvoltarea locală - tot este sub controlul administrației centrale. Absolut nici o pârgie nu au autoritățile publice locale. Iar tot ce se realizează doar datorită unui effort și etuziasm enorm al primarilor”

Europa Liberă: De ce guvernării nu vor această descentralizare?

Viorel Furdui: „Vă spun, pentru că de fapt o descentralizare reală asta înseamnă modernizarea țării, asta înseamnă schimbări ale sistemului electoral, asta înseamnă schimbări în relațiile dintre administrația locală și cea centrală, adică inversarea acestor relații de subordonare care există, asta înseamnă o democratizare reală.

O descentralizare reală înseamnă modernizarea cu adevărat a țării!

Nu în zadar Consiliul Europei de atâția ani vorbește despre importanța democrației locale, iar ultimul raport vorbește des-

pre faptul că la noi nu s-a schimbat nimic în domeniul dat.”

Europa Liberă: Domnule primar de Cimișlia, domnule Răileanu, dacă nu se produce descentralizarea primarul e mai șantajabil? E mai dependent de cel de sus? Vă duceți cu mâna întinsă? Ba-teți la ușă ca să vi se deschidă?

Gheorghe Răileanu: „Dacă nu are loc descentralizarea nu poți fi gospodăru ca lumea în localitate.”

Europa Liberă: Dumneavoastră astăzi nu sunteți gospodăru la Cimișlia?

Gheorghe Răileanu: „Nu, pentru că nu am pârgiile necesare.”

Europa Liberă: Care pârgii concret pârgii vă lipsesc?

Gheorghe Răileanu: „În primul rând financiare. Dacă s-ar face o descentralizare a sistemului de achiziții, el este descentralizat, dar mai persistă un element birocratic, niște dări de seamă, niște înregistrări la Chișinău, se acceptă, nu se acceptă. Și dacă s-ar descentraliza acest sistem după cum chiar m-am întors din Polonia, am discutat cu prietenii polonezi, noi cel puțin din gestionarea mai corectă, mai bună a banilor și a resurselor materiale am avea un efect economic de 30 de procente. Am așa o impresie că undeva între centralizare și descentralizare, între dâșșii și noi multe competențe se pierd.”

Viorel Furdui: „Se pun pur și simplu pe umerii administrației locale tacit.”

Gheorghe Răileanu: „Da, mecanismele de soluționare, sau problema stă pe capul cuiva, dar competența financiară stă în altă parte și uite, de atâta nici nu se dezvoltă, stă pe loc. Sunt domenii întregi care sunt conservate.”

Europa Liberă: Și dacă ați avea bani ce ați face?

Gheorghe Răileanu: „Aș continua să întăresc aparatul primăriei cu specialiști competenți. Am elabora mai multe studii de fezabilitate, proiecte tehnice.”

Europa Liberă: Domnule primar, ca să ceri bani, trebuie să dai bani.

Gheorghe Răileanu: „Da, apoi iată mecanismul de a primi bani este de a investi în documentația tehnică, în proiecte, în specialiști.”

Europa Liberă: Dumneavoastră câți bani dați, ca să vi se întoarcă câte procente? Cimișlia dă în pușculița Ministerului Finanțelor câți bani?

Gheorghe Răileanu: „Nu, nu putem ști.”

Europa Liberă: Păi atunci ce primar sunteți, dacă nu știți?

Gheorghe Răileanu: „Dar nu cunoaște nici un primar din Republica Moldova. Când orașul în bugetul centralizat, eu cred că nu este informat nici un primar. Se înțelege că este foarte grav. Uite ce știu eu: câte impozite pe imobil s-au colectat pe teritoriul meu, impozitele funciare, impozitul pe venit din salariu.

Ca regulă eu știu că procentul nostru e 40 de procente anul acesta. Doi ani în urmă a fost 70, pe urmă 60, acum e 40. Restul, taxa pe valoare adăugată, accize, acum o să fie impozitul pe venit din activitatea întreprinderilor, aceste cifre nu le cunosc.”

Europa Liberă: Și am înțeles că nu sunteți interesat să colectați impozite.

Gheorghe Răileanu: „Corect, mă ține la distanță.”

Europa Liberă: De ce nu sunteți interesat să acumulați impozitele din Cimișlia?

Gheorghe Răileanu: „Vă spun, sunt interesat, dar nu vin la noi. Vreo câțiva ani la rând scriu scrisori la Inspectoratul fiscal să-mi prezinte informații privind activitatea economică a agenților economici, să-mi arate care și ce impozite pe salariu dau. Pentru că cifra comună o văd, dar anume fiecare întreprindere, ca să văd eu câți lucrători, eu văd că ai 50, dar tu plătești un fleac.

Așa informație e secretă pentru primari. Am primit răspunsuri oficiale că nu e în competența mea să primesc așa informație. Dați-mi informație ce taxă pe valoare adăugată plătesc toți agenții economici ca să pot indirect urmări ce se face acolo. Lucrează legal, sau lucrează în buzunarul cuiva. Tot e respinsă această solicitare, nu am acces la această informație.”

Europa Liberă: Și ce gospodăru este domnul Răileanu în Cimișlia?

Gheorghe Răileanu: „Da, sunt gospodăru numai pe banii pe care îi strângem de la țărani cei mai săraci, care își vând pământul ca să plătească impozitele. Iată cu acei bani noi suntem gospodari. Pe imobil, impozitele pe casă, tot țărani plătesc. Pe urmă sunt gospodăru pe impozitul pe venit din salariu, despre care am vorbit. Sunt gospodăru pe plățile de arendă a patrimoniului public, dacă dăm în arendă niște terenuri, sau clădiri. Și mai sunt gospodăru în cazul în care reușesc prin judecăți să scot niște bani de la acei care nu au nici contract de arendă, nici nu cumpără, dar îl folosesc.

Avem zeci și zeci de hectare de terenuri din zona industrială, care ar putea da venit și care este ținută de cineva acolo, în baza unor legi strâmbe și nu plătesc nici pentru folosirea acestui pământ, nu plătesc nimic.

Se judecă cu noi, câștigă procesele. Iată pe banii ceia pe care îi câștig de la dâșșii noi suntem gospodari. Și tot sunt gospodăru în măsura în care consiliul orașenesc îmi votează proiectele date sau nu mi le votează.”

Europa Liberă: Domnule Furdui, e putred mecanismul, pârgiile?

Viorel Furdui: „E putred de tot. Dumneavoastră ați întrebat de ce autoritățile locale nu cunosc care sunt veniturile teritoriului? Pentru că nu sunt interesați. Pentru că așa sistemul este construit că de fapt toți banii, indiferent

– acumulezi, nu acumulezi, depui sau nu depui efort, pleacă din teritoriu și ți se întorc în formă de transferuri care sunt calculate de cineva de la centru.”

Europa Liberă: Deci transferurile vin la raion, la consiliul raional, președintele de raion, în funcție de simpatiile pe care le are față de Dumneavoastră și localitatea Dumneavoastră, vă trimit bani.

Gheorghe Răileanu: „Vă spun la modul general, o să fie foarte simplu.”

Europa Liberă: Centru bugetar, cred că în primul rând.

Gheorghe Răileanu: „Înseamnă că ei iau cifrele astea de control și se uită cam câți bani acumulăm noi și dacă acumulăm mai mult, ne taie. De o pildă: am avut doi ani în urmă impozitul pe venit din salarii, a muncitorilor din raza primăriei, 70 de procente. Au văzut că acumulăm mai mult ne-au pus 60 de procente. Au văzut că depunem eforturi, intrăm în judecăți, scoatem bani din cineva, aducem în ordine impozitarea ș.a.m.d., ne-au micșorat la 40 de procente. Ei numesc lucrul acesta echilibrare.”

Europa Liberă: Dar vă taie din entuziasm, înțeleg.

Gheorghe Răileanu: „Ne taie și din entuziasm. Mai mult ca atât, noi avem vreo trei ani de când ne zbatem asupra

unui parc industrial la Cimișlia. De acum este aprobat și de Guvern statutul acestui parc pe un teren de 40 de hectare. Ideea acestui parc este de a aduce, de a ademeni întreprinzătorii din străinătate și locali în parc, le dăm facilități printr-o plată cât mai mică pentru folosirea terenului, dreptul de a cumpăra acest teren.

Planific să pun întrebarea Consiliului să-i scutim și de impozite, pe imobil, etc., cu un singur scop – de a crea locuri de lucru, să primească oamenii salariu și din salariul acela să plătească impozite. Dacă ăștia o să-mi echilibreze bugetul și o să-mi lase numai două procente, nu mai are sens, eu sunt nebun, dar eu nu sunt normal.

Dacă eu muncesc atâta ca să fac acest parc industrial ca ei până la urmă să-mi echilibreze iar bugetul, să-mi-l facă tot atâta – 22, sau 23 de milioane de lei, cum este acum.”

Europa Liberă: Cine este interesat să redreseze această situație deplorabilă? Primarii?

Gheorghe Răileanu: „Noi, în primul rând, primarii, consiliile și cetățenii.”

Europa Liberă: Cum îi motivați pe cei de la guvernare să vă dezlege mâinile?

Gheorghe Răileanu: „Cel puțin cred că au citit Legea privind administrația publică locală, dar nu îmi vine a crede.”

Europa Liberă: Dar au elaborat-o tot ei.

Viorel Furdui: „Cum sensibilizăm autoritățile centrale?”

Europa Liberă: Și ce dialog există între Dumneavoastră și guvernare?

Viorel Furdui: „Cred că întrebarea e că avem încă niște reminiscențe din mentalitatea trecută. Atunci când e mai comod cumva în mod unilateral să rezolvi pro-

blemele și să lipsească acest dialog. Au de pierdut inclusiv și autoritățile publice centrale, pentru că pierd contactul cu teritoriile, dar în teritoriu situația este foarte, foarte complicată și multă lume e indignată.

Cred că acest dialog ar impulsiona foarte mult posibil și autoritățile centrale să întreprindă acțiuni reale și chiar drept dovadă ceea ce a menționat și domnul primul ministru, că totuși Legea privind finanțelor publice locale, pilon al descentralizării este pe ultima sută de metri.”

Lungul drum către descentralizarea reală a autorităților locale

Valentina Ursu: Descentralizarea puterii va fi posibilă doar dacă primarii vor fi aleși pe cale cinstită. Declarația a fost

făcută de liderul comuniștilor, Vladimir Voronin, în cadrul ședinței Comisiei parlamentare pentru administrație publică și dezvoltare regională, unde s-au discutat recomandările Consiliului Europei privind democrația locală și regională din Moldova. Președintele PCRM a sugerat că una din cele mai grave probleme, care trebuie să fie soluționată, este alegerea prin metode corupte a primarilor și șefilor de raioane, astfel autoritățile locale fiind conduse de persoane necompetente de cele mai dese ori. Cum înțeleg primarii descentralizarea puterii? Scoaterea Republicii Moldova de sub monitorizarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei depinde și de felul în care va fi asigurată independența puterii locale. Descentralizarea există doar pe hârtie, deocamdată. O spun chiar exponenții puterii locale. Printre aceștia și Alexandru Ambros, primarul orașului Ungheni, care insistă asupra descentralizării.

Alexandru Ambros: „Descentralizarea este un lucru foarte la timp acum pentru

autoritățile locale, pentru că practic deciziile care se iau, ele se iau pentru a presta serviciile de calitate. Și întrebarea este că cine poate să exercite aceste servicii mai bine? La sigur că administrațiile publice locale de nivelul unu, pentru că ele sunt cele mai aproape de popor. Înșuși faptul că strategia națională de descentralizare deja a fost aprobată în Parlament, spune despre aceea că conducerea centrală este preocupată de această întrebare.”

Europa Liberă: Ce parteneriat există între puterea centrală și cea locală?

Alexandru Ambros: „Existența calmului, acesta este acel pod de discuții, care

este între administrația publică centrală și administrația publică locală.”

Europa Liberă: L-am ascultat și pe premierul Vlad Filat, care avea un mesaj foarte clar către cei care conduc administrațiile locale, spunând că și ei s-au săturat să audă tot of-of-of, lume care mai mult se plânge decât răsuflecă mânicile.

Alexandru Ambros: „Eu sunt în general împotriva celor care zic că în țara noastră este atât de rău de trăit și lucrurile merg atât de prost, și Moldova este o țară săracă, ș.a.m.d. Nu este corect. Ea este administrată prost, și la nivel local, și nu perfect să zicem, la nivel central.”

Europa Liberă: Dar ce înseamnă o administrare proastă?

Alexandru Ambros: „Ineficientă. Este o problemă pentru autoritățile locale de nivel unu, lipsa de capacități administrative, lipsa de capacități instituționale, lipsa de personal, până la urmă trebuie să spunem foarte clar.”

Europa Liberă: Domnule Ambros, admitem că s-a produs descentralizarea, ce câștigă Ungheniul? Primăria de la Ungheni, ce așteptări leagă de la această descentralizare?

Alexandru Ambros: „Vor avea de câștigat absolut toate localitățile pentru că deja acele atribuții, care sunt date șefilor de administrații publice locale pot fi îndeplinite de ei înșiși. Și atunci nu mai ai pe cine da vina.”

Europa Liberă: Ce competențe vă sunt limitate astăzi?

Alexandru Ambros: „Există anumite probleme la buget. Trebuie să înțelegem foarte bine că bugetul este cel care este. Dacă noi vom cere să zicem că la Ungheni să ne dea un buget mai mare, păi trebuie să ne întrebăm: dar din contul cui va fi acest buget mai mare?”

Europa Liberă: De ce atât de greu se dezvoltă comunitățile ca să aibă contribuții mai mari extrabugetare?

Alexandru Ambros: „Lipsă de capacități administrative pentru a atrage și investiții străine și a răspunde doleanțelor alegătorilor săi.”

Europa Liberă: Cât trimiteți Dumneavoastră centralizat bani și cât vi se întorc?

Alexandru Ambros: „Există bugetul de consolidare, problema este în altceva, că autoritățile locale trebuie să fie stimulate, să fie motivate pentru a lucra mai bine și a lucra mai mult. Asta înseamnă că acele localități care să zicem că se descurcă mai bine, au o economie relativ mai bine pusă la punct, trebuie să aibă respectiv și un buget direct proporțional cu eforturile pe care le depun și cu contribuția pe care o fac în bugetul consolidat. Vedeți ce se întâmplă, că în acele localități unde cinci la sută sunt veniturile proprii, iar în proporție de 95 la sută sunt transferuri, sunt absolut lipsite de motivația de mai face ceva. De ce? Pentru că oricum în proporție de 95 la sută sunt asigurați. Și lucrul acesta demotivă localitățile sărace să se gândească cum să-și câștige existența.”

Europa Liberă: S-au făcut auzite voci din rândul colegilor Dumneavoastră, care spun că totuși lipsește acest dialog între puterea locală și cea centrală. Sau își amintesc unii de alții mai mult în campaniile electorale.

Alexandru Ambros: „Eu sunt la al doilea mandat și în primul mandat guvernarea centrală îmi era în opoziție. Atunci erau comuniștii la putere, eu eram la un partid din opoziție. N-a fost simplu, dar dacă mi-am dorit, eu am găsit această colaborare. N-a fost simplu, dar eu am soluționat problemele și atunci și este posibil de făcut în momentul în care ai o viziune clară a ce ai de făcut și vii și cu soluții, nu doar cu pro-

bleme. Se poate de lucrat.”

Europa Liberă: Culoarea politică pe care o reprezentați în teritoriu vă avantajează? Sau sunt cazuri și când vă dezavantajează?

Alexandru Ambros: „Nu am simțit niciodată că culoarea mea politică îmi ajută sau îmi încurcă. Tot timpul am contat pe forțe proprii și am contat pe încrederea oamenilor. Să știți că la Ungheni avem oameni foarte buni, avem oameni distinși, avem oameni la locul lor.”

Europa Liberă: Domnule Ambros, enunțați probleme la microfonul Europei Libere, de soluționarea cărora depinde implicarea centrală, Guvernul.

Alexandru Ambros: „Strategia de descentralizare trebuiește implementată.”

Europa Liberă: Premierul a zis că încă mai e nevoie de a fi modificate vreo 40 și ceva de acte normative.

Alexandru Ambros: „Sunt multe probleme. Este Legea finanțelor publice locale, o întrebare destul de complicată. Este autonomia locală, dar toate ele vor reieși din implementarea Strategiei de descentralizare și asigurarea unei autonomii locale durabile, sustenabile.”

Europa Liberă: Și cu Valentina Casian, primar de Strășeni, Europa Liberă a discutat despre cum e să guvernezi în teritoriu, despre problemele principale pe care le întâmpină autoritățile locale.

Valentina Casian: „Administrația publică locală rămâne cu mâinile legate. Cea mai importantă problemă este la aprobarea bugetului. Doar legea spune că elaborează bugetul cei de la nivelul întâi, dar din păcate la Strășeni noi avem o normă de defalcare stabilită la impozitul pe venit din salariu și la activitate de întreprinzător de 70 la sută. Și atunci cei care rămânem fără de finanțe, ce facem noi? Cum dezvoltăm infrastructura?”

Europa Liberă: Cum o dezvoltați, neavând bani?

Valentina Casian: „Punem în mișcare creierul, trebuie să demonstrăm că putem face ceva.”

Europa Liberă: Ați promis localnicilor drumuri bune, apă de calitate, infrastructură, dar toate au nevoie de bani.

Valentina Casian: „Avem deja câteva

proiecte implementate și acum este în proces de derulare un proiect cu o valoare estimativă de trei milioane o sută de mii de lei din Fondul de investiții sociale din Moldova pentru aprovizionarea localității cu apă potabilă, este una din cele mai mari probleme din localitate. Dar trebuie să ne gândim și la canalizare, acum se efectuează lucrări de reparație la stația de pompare a apelor reziduale cu resurse financiare din Fondul ecologic național, dar avem intenția să construim și o stație de epurare. Mai avem un șir de proiecte ce țin de amenajarea localității, a spațiilor verzi și salubritate, fiindcă nu avem în localitate o salubritate eficientă, nu avem o gunoieră. Deja lucrăm pentru a atrage surse pentru a procura o autospecială, tomberoane, de a construi o altă gunoieră.”

Europa Liberă: Deseori primarul, sau primăria mai degrabă este comparată cu un jandarm, care trebuie să stea cu sabia deasupra fiecărui întreprinzător, care mai există ca reprezentant al mediului de afaceri în teritoriu, ca să adune impozite. Impozitele astea nu rămân primăriei, pentru că ele sunt centralizate și merg la Chișinău, la Ministerul Finanțelor. Ca apoi să vină în raionul Strășeni și numai de acolo președintele, consiliul raional să vă repartizeze suma care vă trebuie să achitați fie salariile bugetarilor. Nu știu dacă vă mai rămân bani și pentru altele.

Valentina Casian: „Nu ne mai rămân, că nici nu avem bani. Din bugetul care este aprobat pentru 2012, practic 90 la sută sunt direcționați învățământului. Și atunci

ce ne rămâne nouă pentru dezvoltarea infrastructurii? Nu ne rămâne nimic. Și noi trebuie să ne ducem să stăm cu mâna întinsă la fiecare ședință a consiliului pentru a solicita acele resurse financiare de care trebuie să beneficiem noi din start căci cetățeanul ne întreabă: noi plătim impozite, ce lucru se face în localitatea asta pe banii pe care îi plătim noi.”

Europa Liberă: Și ce răspuns aveți la această întrebare?

Valentina Casian: „Și atunci noi trebuie să demonstrăm prin fapte că suntem capabil de a aduce aceste finanțe măcar cât de cât, măcar 10 la sută din ceea ce nu a venit din start în bugetul local. Și mai mult ca atât – nu mă axez doar pe acele resurse financiare pe care le avem noi în bugetul local, dar în comun cu funcționarii primăriei toți sunt implicați în acest proces de atragere a investițiilor din fondurile europene.”

Europa Liberă: Cât de mult vă avantajează și dacă vă și dezavantajează culoarea politică?

Valentina Casian: „Am fost candidat la funcția de primar din partea Partidului Liberal, dar din moment ce ai venit în funcția de primar tu trebuie să lucrezi pentru comunitate. Pentru cetățenii care te-au ales. Dar din păcate noi întâlnim aceste probleme chiar și atunci când sunt repartizate resursele financiare la nivel local. Fie că sunt repartizate de la Centru, fie că de la nivelul doi. De fiecare se vorbește, că uite

azi liberalii au obținut de la consiliu atâta, sau liberal-democrații au obținut atâta. Din păcate avem aceste probleme.”

Europa Liberă: Cine conștientizează astăzi cel mai bine că o guvernare locală este de o importanță națională?

Valentina Casian: „Primarii, cei care administrează la nivelul întâi. Este foarte important să conștientizeze și cei de la nivel central că totuși administrarea se face

la nivel local și noi suntem cei care ținem legătura directă cu cetățenii, cei care aleg, indiferent că aleg primar, că aleg la nivel central. Dar un lucru pe care aș vrea să-l menționez: este foarte important să mai fie adoptată o lege, eu mă refer la votul nominal. Atunci când consilierii sunt aleși nemijlocit de cetățeni nu nimerește orișicare în acest consiliu, care adoptă un proiect de decizie pentru întreaga comunitate. Exact așa și la nivel central, fiindcă atunci când va fi această alegere uninominală, noi vom avea cu totul alte rezultate și vom merge cu pași mai rapizi spre acele obiective, pe care noi trebuie să le atingem.”

Europa Liberă: Pe cât de justificată rămâne a fi această verigă – raionul? E nevoie de această structură? Pentru că sunt foarte multe voci, care spun că pe timpul când erau județe, lucrurile erau mult mai bine puse la punct.

Valentina Casian: „Ținând cont de faptul că accentul se pune foarte mult pe culoarea politică și este foarte dificil să administrez la nivel local și este foarte dificil când de la nivel central la nivel local orice întrebare vine doar pe trepte, eu consider că noi putem să ne descurcăm și fără intermediari, fără raioane. Ei sunt o sursă, care absorb din finanțele care ar putea fi direcționate la nivel local pentru dezvoltarea infrastructurii, pentru alte activități. E o structură birocratică sută la sută.”

Europa Liberă: Sincer, credeți în descentralizare?

Valentina Casian: „Totul depinde de noi, totul e în mâinile noastre. Dacă e să fim reali, cred că după situația care este la noi în localitate și în Republica Moldova, eu nu o văd mai devreme de cinci-zece ani.”

Europa Liberă: Primarul orașului Hâncești, Alexandru Botnari, crede și el că e nevoie de o descentralizare reală a puterii, prin transmiterea nu doar a competențelor, dar mai ales a instrumentelor de realizare a acestora. Astfel, în opinia edilului de Hâncești, se impune descentralizarea procesului bugetar, care să fie efectuat de jos în sus și nu invers.

Alexandru Botnari: „Eu aduc ca exemplu: astăzi directorii de licee sunt angajați ai Ministerului Învățământului, dar toate cheltuielile și toate necesitățile instituției date – reparație, aprovizionare sunt pe seama primăriei.

Alt exemplu – starea civilă, taxele astea unde se duc? Rămân pe teritoriu? Nu, se duc la Chișinău. Guvernul ar trebui astăzi să înceapă măcar de la o reformă cât de mică. Ca să facem descentralizarea totală pe toată țara este complicat. În loc să te ocupi de problemele cetățenilor, trebuie să mergi astăzi să umbli cu cerșitul.”

Europa Liberă: Dar a cerși înseamnă că pe urmă să-l răsplătești prin voturile cetățenilor. Sau cum?

Alexandru Botnari: „Nu numai. Condiționat, că ar fi bine să fii cu noi în partid, sau cu mine în partid. Iată lucruri din astea, ele se întâmplă. Dar avem exemple, jumătate din administrația publică locală, care a fost înainte cu Partidul Comuniștilor astăzi sunt care cu partidul Liberal-Democrat, care sunt în Partidul Democrat. Diferit, care și cum au ajuns.”

Europa Liberă: Și asta cât de mult încurcă dezvoltării satului, statului?

Alexandru Botnari: „În administrația publică locală ar trebui să facă, chiar și centrală, mai puțină politică. În Parlament lasă să facă politică.”

Europa Liberă: Cum identificați resurse financiare extrabugetare pentru a implementa proiecte, pentru a dez-

volta Hânceștiul?x

Alexandru Botnari: „Prin diferite licitații publice, dăm în arendă, ca primar merg în Germania, în România, cu parteneri, cu proiecte, ca să atrag investiții. La Banca Europeană pentru Reconstrucții și Dezvoltare eu am mers direct, am făcut un acord de parteneriat, avem de acum contracte de trei milioane 300 de mii de euro. Facem un proiect la nivel regional. Prin cadrul Agenției regionale de dezvoltare ne-a fost de succes să câștigăm 12 milioane de lei la salubritatea orașului – curățirea, containere, utilaj, amenajarea gunoștii orașenești care este. În parteneriat cu noi am luat încă trei comune de lângă Hâncești.”

Europa Liberă: E o forță armată primarilor pentru Moldova, pentru guvernare?

Alexandru Botnari: „Foarte mare, foarte mare, dar problemele acestea politice, că eu sunt în partidul acela și eu sunt în acela, puțin ne desparte. Probleme există foarte mari și foarte dure între administrația publică locală între primărie și între consiliul raional.”

Europa Liberă: Ce cerințe aveți față de raion?

Alexandru Botnari: „Cel mai mare ra-

ion din Republica Moldova, raionul Hâncești, sunt 39 de primari și 42 de sate. Toți zi la zi sunt la consiliul raional – de unde să ia bani, cum s-o facă, cu cine să mai vorbească.”

Europa Liberă: Și totuși cât timp îi trebuie Moldovei să aibă o descentralizare veritabilă?

xAlexandru Botnari: „Din raionul Hâncești din 39 de primării, doar două primării ar putea să supraviețuiască singure. Restul, jumătate de primării, care nici lumina consumată în cadrul primăriei numai nu ar putea-o achita.”

Europa Liberă: Există un parteneriat între puterea locală și cea centrală? Cum sunteți tratați?

Alexandru Botnari: „Nici cum, o spun așa cum este. Suntem de-a nimănui. Un primar astăzi este un intendent, trebuie să rezolve toate problemele – acolo s-a stricat, acolo s-a fărâmat, primarul trebuie să ia măsuri. Dar cu ce? Dar de unde, dar cum nimeni nu are nici o treabă și nici o închipuire. Cetățeanul simplu, cu problema lui, cu viața lui unde vine el? La primar.”

Europa Liberă: Mai multă competență, profesionalism și responsabilitate din partea funcționarilor publici locali. Asta cere președintele Parlamentului Marian Lupu, care într-un interviu cu Europa Liberă s-a referit la efectele unei adevărate descentralizări.

Marian Lupu: „Există două motive, cele mai principale care determină o lipsă de confort profesional pentru aleșii locali. Primul grup de factori el se referă la imperfecțiunea cadrului legal, care totuși până în ziua de azi menține un mare dezechilibru dintre împuternicirile, drepturile și capacitățile Guvernului sau autorităților centrale și cele locale. Situația mereu a fost dezechilibrată, fiindcă aleșii locali sunt dese ori puși pe poziția de cerșetori, pe poziția de lipsă de posibilități reale și aceste posibilități sunt limitate de legislația așa cum este prezentă și astăzi în Republica Moldova.”

Europa Liberă: E și mai grav, cum au spus ei, trebuie să ia culoarea politică a guvernării ca să poată obține ceva.

Marian Lupu: „Este un subiect absolut distinct, este un subiect care merită o discuție largă, foarte serioasă. Odată ce vorbim despre depolitizare trebuie să avem o abordare mult mai largă și cu referire la administrația publică locală, fiindcă da, ce să ascundem – sunt multiple cazuri când pentru un serviciu care statul trebuie oricum să ofere alesului local, comunității, se încearcă condiționări de ordin politic, schimbă-ți culoarea politică, sau scrie cerere și vină în partid.”

Europa Liberă: Și mulți primari chiar sunt traseiști.

Marian Lupu: „E o practică vicioasă, care duce la o corupere în domeniul politic și atunci dacă rămâne în continuare această corupere – directă sau indirectă în sistemul relațiilor politice. De care luptă cu corupția în societate la modul cel mai serios putem să vorbim? Dar să revenim totuși la subiect: a și fost discutată și adoptată Strategia de descentralizare. Avem o situație pozitivă, fiindcă anterior Parlamentul, Guvernul, Președinția venea cu viziuni diferite și cu soluții diferite. Unii doreau descentralizarea, alții doreau să mimeze această descentralizare. Acum toate ramurile puterii de stat au o viziune

comună, integră, exprimată în Strategia de descentralizare.”

Europa Liberă: Cine poate oferi mai multă descentralizare autorităților locale? Guvernul sau Legislativul?

Marian Lupu: „Legislativul ca atare, în afară de funcția, modificarea legii nu are nimic cu împărțirea unor funcții, spre

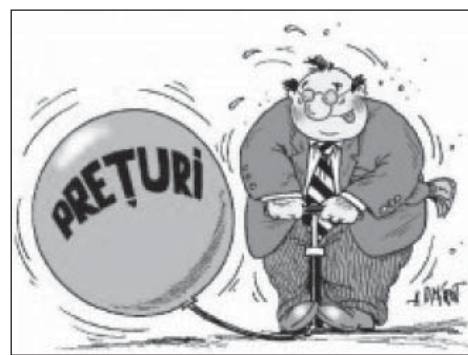
exemplu, excesive, pe care le-ar avea Parlamentul. Categorie nu are nimic în acest domeniu. Doar Parlamentul trebuie să vină să monitorizeze implementarea acestei strategii și la momentele care sunt fixate în acest document, să adopte toate proiectele de legi care vor fi prezentate de Guvern. Este vorba de o reîmpărțire, redistribuire a funcțiilor dintre Guvernul central, pe de o parte, și executivele locale. Noi cu consiliile raionale ca Parlament chiar nu avem ce împărți, fiindcă domeniile sunt diferite. Rezolvăm pe calea implementării acestei strategii prima problemă. Însă rămâne și a doua problemă, foarte și foarte dificilă. Mă refer aici la faptul că o adevărată autonomie începe de la o autonomie financiară.”

Europa Liberă: Lipsește. Legea cu privire la finanțele publice locale, care le-ar da o autonomie totală.

Marian Lupu: „Evident că este vorba de o nouă redacție a legii privind finanțele publice locale.”

Europa Liberă: Când va fi această lege?

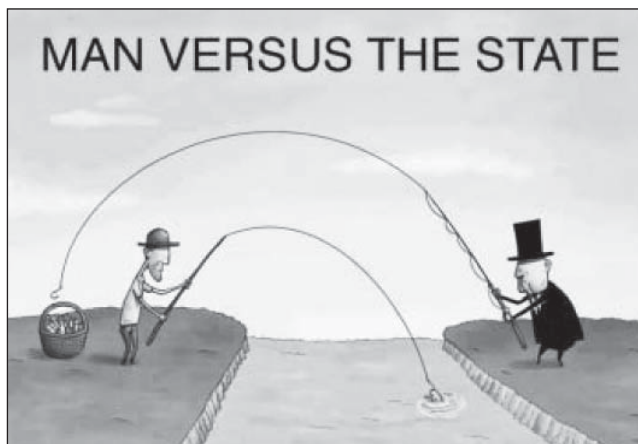
Marian Lupu: „Cât mai rapid posibil. Parțial prin adoptarea unei asemenea legi problemele se vor rezolva, adică o parte din resurse care astăzi trece neapărat prin

mecanismul de redistribuire a bugetului central, vor rămâne direct la dispoziția autorităților publice locale. Însă această soluție este una doar parțială și vă spun de ce. Independența și autonomia financiară a administrației publice locale în mare parte depinde de baza economică, de întreprinderile și capacitatea lor de a genera impozite, care sunt acumulate direct la bugetele locale.”

Europa Liberă: Dar sunt comunități unde nu sunt agenți economici.

Marian Lupu: „Eu vreau să vă spun că situația, cu părere de rău, rămâne a fi încă mult mai gravă. Acest dezechilibru economic este unul foarte evident în țara noastră. Noi am putea spune că țara este divizată în două părți. Pe de o parte avem municipiul Chișinău și câteva raioane, unde observăm o viață economică mai activă – municipiul Bălți, raionul Cahul, încă unul sau două raioane, Un-

gheni, în rest toate celelalte raioane în ele observăm doar prezența sectorului agricol, care este încă un sector aflat în dificultate, nu are investițiile necesare, nu are capacitățile și beneficiile necesare ca să fie o sursă sigură a veniturilor bugetare. Având 90 la sută din teritoriul țării raioane care au un deficit de buget, ele trebuie să fie beneficiare de subvenții și nu avem decât poate 10 la sută din tot teritoriul care poate fi și este astăzi sursă de subvenționare. Ca și concluzie: o nouă versiune a legii privind finanțele publice locale e necesară. Secundo: un asemenea pas cu siguranță că va ajuta atingerea scopului asigurării unei autonomii reale financiare și în acest caz și a unei autonomii administrative.”

Europa Liberă: Poate guvernarea locală să devină una de importanță națională?

Marian Lupu: „Trebuie. Nouă ne pare că integrarea europeană este doar atingerea scopului politic, să fim acceptați ca stat candidat și în ultimă instanță membru al Uniunii Europene, dar trebuie să înțelegem că aceste scopuri vor fi atinse doar dacă noi cu adevărat vom face reformele necesare și vom aduce standardele de funcționare internă a țării în toate domeniile la cele europene. Or, o administrație publică locală autonomă, puternică, o administrație publică locală nivelul întâi și doi nu formale, nu în calitate de cerșetori, nu în calitate cum dese ori cu părere de rău sunt tratați de birocrății din capitală ca și oameni de rangul de importanță secundă.”

Europa Liberă: Primarii spun că bat la ușă și foarte greu li se deschide la un minister sau altul.

Marian Lupu: „Nu este normal acest lucru. Da, au dreptate și cei care spun că de cele mai dese ori reprezentanții administrației publice locale poate nu au acea pregătire necesară profesională de a gestiona fonduri, de a scrie proiecte, de a atrage investiții. Este și acest lucru adevărat. Însă noi nu putem folosi această situație ca o scuză pentru a lăsa sistemul hipercentralizat, cum este astăzi. Această descentralizare este un lucru necesar. Doi: este un lucru deloc ușor, de durată medie, fiindcă a primi aceste drepturi nu este doar suficient. Trebuie să cunoști și să înveți să te deprinzi să te folosești de aceste drepturi și să oferi beneficii cetățenilor. Însă, dacă nu ne învățăm, dacă nu stimulăm pe aleșii locali, ei niciodată nu vor lua aceste deprinderi.”

Europa Liberă: Ei s-au plâns că și salariile le sunt foarte mici.

Marian Lupu: „Ceea ce ar fi necesar astăzi este să revedem în sensul creșterii salariilor acelor din administrația publică locală, fiindcă cu asemenea salarii oameni deștepți, pregătiți, oameni responsabili, oameni necorupți niciodată nu vor veni.”

Europa Liberă: Îi compătimiți pe primarii astăzi?

Marian Lupu: „Toți împreună formăm elemente a unui sistem de gestionare a statului și atunci nu este vorba de lacrimi, sau jele, pardon de expresie, cât este vorba de decizii concrete pentru a schimba starea de lucruri.”

Interviurile de mai sus au fost realizate de către Valentina Urșu în cadrul emisiunii: La sfârșit de săptămână cu Europa liberă. <http://www.europalibera.org/content/article/24752469.html>

● COMENTarii ● COMENTarii ● COMENTarii ●

Liuba Dumitras

Lucrez în administrația locală de peste 20 de ani. Multe aș putea și eu să vorbesc pentru Europa Liberă. Dar multe din gândurile mele le-am regăsit citind acest material.

Semion Gutu

Emisiunile astea despre descentralizare trebuie trimise în guvern și parlament. Poate vom avea și legi bune, și guvernare pe potrivă.

Viorel Crismari

În 20 de ani nimeni din cei care au condus Moldova nu s-au gândit la sat și nici la cei care administrează treburile în teritoriu. Au venit doar pentru a face promisiuni și a câștiga votul. Anii trec, se va schimba atitudinea electoratului din mediul rural față de clasa politică.

primar

cu o așa voință politică a guvernanților vom avea descentralizarea la ...paștele cailor...

Busuioc: Capaclia

De fapt, Primăriile și Consiliile Locale sunt în bătaia cetățeanului, sunt cei mai aproape de cetățeni.... Straniu, toate grijile și nevoile le strâng primarii, iar laurii sunt strânși de Guvern, Parlament și Președinte..., nu Vă pare un pic anapoda? Sper că totuși guvernarea se va întoarce cu fața spre oameni..., că de altfel se vor întoarce oamenii cu spatele la ei și atunci va începe haosul...

Valentin Ciorici: Rezina

Republica Moldova are nevoie de sate model, cu primari gospodari, modești și cu multă pricepere.

Tatiana Badan: Selemet, Cimișlia

Dna Valentina Vă salut cu mult respect....Apreciem înalt mesajul lansat cu tema: „Guvernarea locală de importanță națională”. Este la zi acest subiect, în opinia noastră este important ca toți: Guvernul, Parlamentul, partidele politice să înțeleagă, că fără o guvernare locală eficientă, autonomă, competentă, noi nu vom avea succese la capitolul modernizare și progres în această țară. Avem nevoie de reforme care ar oferi servicii calitative pentru cetățenii R.M. Cetățenii disperați așteaptă drumuri bune, sisteme de apă și canalizare, pârgii de dezvoltare economică, proiecte sociale, etc. Cetățenii acestei țări doresc ca noi, aleșii poporului să nu uităm de promisiunile electorale.

Mihai Gherman: Chișinău

Cu chiu, cu vai, pe ici, pe colo, se mai găsește și câte un primar deștept, capabil să se adapteze cerințelor societății moderne în ceea ce privește gospodărirea unei comune. Și așa reușește să atragă și investitori. Ferice de oamenii de la Capaclia ca au un asemenea primar. Bravo domnule Busuioc.

Vasile Croitor de la: Cahul Bună aceasta emisiune, bine puse accentele. Dar cine asculta aceste păreri? Și cine poartă vina că am ajuns într-un hal fără de hal? Și cei care conduc, și cei care au condus, dar mai ales cetățenii-alegatori. Slavă Domnului că acest post de radio Europa Libera încearcă să ne deschidă ochii, poate ajungem să fim mai înțelepți/deștepți.

Primar

Avem nevoie în țară de a realiza ceea ce numim noi reforma administrativă. Este vorba de descentralizarea puterii. Și asta înseamnă, în primul rând, delimitarea clară a competențelor - fiecare să-și poarte crucea sa, fiecare să poarte răspunderea de sectorul său. Să creăm un cadru legal normativ bine pus la punct și să-l asigurăm împreună - puterea centrală, puterea locală și comunitatea, sau comunitățile, cetățeanul

de: Ion Baltatu

Mult adevăr ca trebuie să avem primari inteligenți și pricepuți. Și dacă ar fi buna această relație dintre puterea centrală și cea locală ar castiga mult întreaga societate.

Bunescu Feodosia de la: Bahrinesti Floresti

Esential in prezent este sporirea capacitatilor APL, inclusiv pentru valorificarea fondurilor europene ce survin in curind. Romania a avut capacitatea sa valorifice 7% din ceea ce a oferit UE. In mediu, bugetele primariilor in Polonia contin 50% transferuri de stat + venituri proprii și 50% granturi. Cu referire la Primaria unde activez, aceste componente constituie in 2012 46 % și 54 % respectiv.

de: Veaceslav

Material actual si util,o problema ce s-ar putea rezolva mai ramine sa ca «cautam» dorinta.

de: Maria

Primarii care stiu ce sa faca si cum sa faca sunt adevaratii stapani ai comunitatilor.

de: ion de la: chisinau

Avem cetateni moldoveni in diaspora care activeaza pe langa unele primarii si municipii din Italia si alte tari , careau vazut pe viu ce inseamna autonomie teritoriala de tip occidental - ar trebui cumva de atras in procesul de implimentare a autonomiei organelor publice locale dupa standardele europene, prin intermediul ambasdei Italiei s-ar putea face schimb de experienta, stagieri pe langa comunele (primariile) din Italia - pentru a demara cu adevarat aceasta reforma SALVATOARE pentru Centru, care nu poate singur sa gaseasca resurse materiale si financiare si sa rezolve chetiuni de ordin local. Acelasi proces de «optimizare» al gradinitelor, scolilor si spitalelor - n-ar trebui sa insemne «lichidfare» dictata de Centru, ci ar trebui transformat intr-o STIMULARE a initiativelor locale de gasire a unor solutii nestandarde de autofinantare partiala - participarea comunitatilor locale, sponsorizari pentru salarizarea unor cadre suplimentare de invatatori, scoli private sau in parteneriat cu scolile private, desfasurarea de activitati economice pe langa primarii si scoli in scopuri de autofinantare cu angajarea satenilor, servicii acordate populatiei prin intreprinderi comunale (arat, cultivat, recoltat, transportarea, depozitarea, prelucrarea primnara a recoltei, servicii de constructie, reparatii etc.).Guvernul ar trebui sa-i stimuleze, sa-i ajute mai mult scolile si primariile care singure incearca sa se ajute, nu stau inactive in rol de consumatori de la bugetul central.

Moldovanu Irina

Eu locuiesc într-un sat din apropierea Chișinăului (4km). Respectiv, toate activitățile ce țin de gestionarea locuinței, pământului, etc. țin de raion. Eu nu vă pot reda ce DEZORDINE se face la nivel local. De Lege, nici nu poate fi vorba! Încălcări la orice pas - nu-i pasă nimănui și dreptate nu găsești. De ce nu ar trebui să raporteze?! Ar trebui mai des să veniți să-i vedeți pe acești „supuși”!

xenia

A câta oară caut prin presă să văd dacă se mai schimbă ceva pe la noi! Constat cu mare părere de rău că nu am învățat nimic din toate câte ni s-au întâmplat până acum : batem pasul pe loc, aceeași sărăcie, același conflict de interese materiale între guvernanți și conducătorii rurali ...aceeasi rânză ...aceeasi vânzoleală provincială... iar bieții țărani „își vând pământul ca să-și achite datoriile față de stat” care stat? care datorii?

Pe de o altă parte suntem toți buni de criticat și constatat starea deplorabilă...Mi se apropie timpul, când trebuie să revin la baștină, pământul mă cere...Eu unde revin!?

Elena Burca

Sper ca acest interviu să fie pus în discuție de populație. Eu mă aflu des printre oamenii de la sate și îmi sunt cunoscute problemele prin care trec ei. Cu Doamna Elena Dobzeu activez din 2007. Desigur, nu se compară cum a preluat Dna Dobzeu conducerea satului și cum arată localitatea acum. S-a făcut foarte mult pentru oameni. Dar cu dorința și capacitățile Dumneaei ar fi făcut de 10 ori mai mult, dacă ăți doreau acest lucru și cei de la conducerea de mai sus. Primarii buni sunt și în alte sate, dar sunt cu mâinile legate și de puterea centralizată, și de culoarea partidului. Și slavă Domnului că încep să înțeleagă, că de ei au nevoie doar în campaniile electorale.

Nadia

Mă conving a câta oară că femeile primari au șansa de a asigura echilibrul genurilor în politică, sunt pricepute, competente și inteligente. Dna Dobzeu de la Grozești este un primar model.

Maria Marian

Sursele financiare destinate autorităților locale sunt împărțite de actualul Guvern pe criterii politice. Noua putere nu a renunțat la vechile practici, numai că dezavantajați au ajuns cei care acum câțiva ani au tras foloasele colaborării cu fosta guvernare.

opinie

Cu cine să faci descentralizarea? cu guvernarea? cu opoziția? cu primarii? cu mentalitatea moldovenilor???

Tatiana

Se crează impresia că și în această armată a primarilor sunt diferite tabere. Dacă ar fi un tot întreg, s-ar putea mai ușor promova și infaptui descentralizarea. E bine să se ambiționeze CALM-ul.

tot de la primar

Este foarte adevărat că primarii nu au aproape deloc împuterniciri. Dacă te simpatizează guvernarea mai treacă-meargă, dacă nu - vai de soarta ta și a satului tău.

Ilie

Și dacă primarii sunt o forță, de ce nu reușesc să convingă guvernanții că această descentralizare trebuie statului. Că așa ar începe să fie soluționate anumite probleme. Cine frânează totuși reformele în MD???

Galina

Cât mai multe emisiuni de acestea și poate carul se urnește din loc. Dar ATENȚIE atunci când alegem primarii!!!!

În prezentul capitol, sunt publicate unele din inițiativele principale ale CALM pe parcursul ultimilor circa 3 ani în domeniul perfecționării cadrului legal și instituțional, care au fost adresate organelor și factorilor decizionali din Republica Moldova. Credem că dacă la momentul respectiv, conducătorii noștri s-ar fi plecat urechea la aceste propuneri, situația în cadrul APL era cu totul alta.

ÎNTRU PERFECTIONAREA PROGRAMULUI GUVERNULUI PENTRU ANII 2011-2014

Pe parcursul ultimei perioade de timp (1,5) ani au survenit mai multe schimbări pozitive care insuflă un anumit optimism și speranță că după decenii de desconsiderare a importanței reformei administrative și descentralizării, se creează premisele necesare pentru ca lucrurile din Republica Moldova să se miște în direcția necesară și în domeniul dat. În acest context, CALM a venit cu o analiză succintă și obiectivă a situației actuale, precum și cu propuneri privind avansare în cadrul procesului de descentralizare administrativă și consolidare a autonomiei locale către Guvernul Republicii Moldova. Deci, întru avansarea procesului de descentralizare administrativă, consolidării autonomiei locale și dezvoltării regionale și locale, CALM vine cu următoarele recomandări pentru programul nou al Guvernului pentru anii 2011-2012:

I. Reforma administrației publice centrale și locale, consolidarea autonomiei locale, descentralizarea și dezvoltarea regională – trebuie să fie prevăzute/păstrate expres în calitate de una din prioritățile de bază a Guvernului pentru următorii 4 ani. Mai mult ca atât, considerăm că această prioritate trebuie să fie pe primul loc printre prioritățile Guvernului din cadrul programului său reieșind din ineficiența profundă a sistemului de administrație publică și calitatea extrem de scăzută a tuturor serviciilor publice prestate în prezent. Considerăm că fără un progres real în domeniul respectiv, atingerea performanțelor obiectivelor în alte domenii precum: integrare europeană, dezvoltare economică, protecția socială, lupta cu sărăcia și creșterea bunăstării populației etc., va fi practic imposibilă. Republica Moldova are nevoie în regim de urgență de o schimbare fundamentală și de principiu cât a sistemului de administrarea publică centrală, atât și a celei locale, în conformitate cu standardele și normele europene. De asemenea considerăm ca există o legătură indispensabilă și o tangenta absolută dintre reforma administrației publice centrale și a celei locale. Realizarea lor separată fiind imposibilă. În acest sens, considerăm că majoritatea obiectivelor și acțiunilor prioritare din cadrul programului de activitate al Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” pentru perioada 2009-2013, sunt relevante, urmează a fi păstrate și incluse în noul program guvernamental pentru perioada de 2011-2015;

II. Crearea unui cadru instituțional și funcțional corespunzător și efectiv

care să reprezinte instrumentul și asigure realizarea obiectivului de reformare a administrației publice, descentralizării și consolidării autonomiei locale la toate nivelele de administrație publică. Acest obiectiv este unul de esență și rezultă din experiența negativă anterioară. În lipsa unei instituții publice (guvernamentale) care să fie înzestrată cu suficientă autoritate, instrumente și resurse pentru a face față provocărilor și a promova descentralizarea și reformele necesare în raport cu alte autorități publice centrale, orice efort în domeniul dat, cu siguranță va fi blocat, tergiversat și lipsit de succes. În acest context și în legătură cu anunțarea lichidării funcției de Ministru de stat, ne exprimăm îngrijorarea privind asigurarea cadrului instituțional necesar promovării reformelor din domeniul dat.

Totodată este absolut necesară stabilirea legăturii permanente și strânse dintre guvern, parlament, comisia paritară și președintele țării întru asigurarea coordonării efective în cadrul procesului de luare a deciziilor politice, cristalizarea lor în documentele legislative, aprobarea și controlul riguros asupra implementării lor.

În acest scop, considerăm necesar de a fi create structuri și instituții corespunzătoare în cadrul Parlamentului, Guvernului și ministerelor. În special propunem următoarele alternative:

1. La nivel de Guvern, în afara revitalizării activității comisiei paritare:

- Instituirea unei funcții de viceprim-ministru, responsabil de coordonarea reformei administrației publice centrale și locale, descentralizare și dezvoltarea regională;
- Instituirea Ministerului Administrației publice și dezvoltării regionale, cu acordare conducătorului instituției respective a funcției de viceprim-ministru;
- Demilitarizarea și transformarea ministerului de interne, în ministerul internelor și administrației publice (administrației și internelor) etc.

2. La nivel de Parlament se propune reeditarea comisiei speciale pentru consolidarea autonomiei locale și descentralizare, responsabile de perfecționare cadrului legal din domeniul dat;

3. La nivel de Ministere și alte autorități publice centrale: crearea unor grupuri de lucru (comisii) pe probleme descentralizării

Altfel autoritatea și nivelul de luare deciziilor va fi este foarte scăzute și necorespunzătoare importanței și amplitudinii unei reforme atât de profunde și cu influența atât de mare asupra societății. Reforme care în mod neapărat va atinge competențele și interesele altor ministere și agenții de stat. De asemenea, considerăm că păstrarea atribuțiilor de coordonare a procesului de descentralizare pentru cancelaria reformată și în lipsa statutului de membru al guvernului pentru conducătorul ei, nu va fi benefică pentru avansarea procesului în domeniul dat.

III. Implicarea reală și efectivă a autorităților publice locale în procesul decizional național. Edificarea unui dialog direct, sistematic, instituționalizat, efectiv și real, între Guvern și APL prin intermediul structurilor sale asociative în rezultatul căruia nici un act care vizează APL să nu poate fi adoptat fără consultarea sau avizul prealabil al CALM. APL prin intermediul CALM trebuie să devină parteneri al dialogului social și să fie implicate plenar în procesul de elaborare a deciziilor din stat. Lipsa unei astfel de abordări și dialog, pe de o parte distorsionează activitatea și mesajele Guvernului în teritoriu după principiul telefonului stricat, creând o stare și percepție negativă față de autoritățile centrale. Pe de altă parte, lipsa unui format permanent și efectiv de consultări cu APL în cadrul procesului decizional conduce la apariția unor acte normative și legislative contrare principiilor autonomiei locale și descentralizării.

Astfel, în calitate de acțiuni prioritare se propun:

- Introducerea expresă în cadrul legal a obligativității consultării Congresului Autorităților Publice Locale din Moldova (CALM) în toate problemele ce vizează APL prin modificarea corespunzătoare a Legii privind administrația publică locală, Legii privind actele legislative, Legii cu privire la actele normative;
- Prevederea dreptului reprezentanților CALM de a participa la ședințele Guvernului cu drept de vot consultativ, prin modificarea Legii Guvernului, Legii privind APL și altor acte normative și legislative.
- Acordarea dreptului CALM la inițiativă legislativă și dreptului de a sesiza Curtea Constituțională în problemele ce vizează drepturile și interesele legitime ale APL și colectivităților locale pe care le reprezintă;

- Elaborarea legii „ghilotinei” în privința actelor normative contrare principiilor autonomiei locale, Legii descentralizării administrative și Legii privind administrație publică locală. Precum și care sunt adoptate cu încălcarea principiului consultării obligatorii a autorităților locale.

Mai mult ca atât, acest obiectiv urmărește facilitarea reformelor și corespunde întru totul cu unor documente și recomandări de ultimă oră ale diverselor structuri ale Uniunii Europene, conform cărora este absolut necesar de a include autoritățile publice locale și în special CALM-ul în toate procesele de luare deciziilor la nivel național, de a asigura APL-urile cu dreptul la inițiativă legislativă, cu dreptul de a asista în calitate de observator și vot consultativ la ședințele guvernului și de a implica APL-urile în negocierea acordului de asociere la UE și pregătirea programelor de asistență din partea organizațiilor internaționale și donatorilor (a se vede în acest sens: Avizul Comitetului Regiunilor al UE pe tema „Punerea în aplicare a Politicii Europene de Vecinătate și, în special, a Inițiativei privind Parteneriatul Estic: modernizarea, reformele și capacitatea administrativă a autorităților locale și regionale din Republica Moldova”, adoptat la Brussels, în ședința plenară din 6 octombrie 2010).

IV. Divizarea clară a etapelor și stabilirea priorităților pe termen scurt, mediu și lung în cadrul procesului de reformă și descentralizare. În acest sens, este extrem de important ca la prima etapă (pe termen scurt) să fie elaborate și implementate un set de măsuri orientate spre consolidarea autonomiei locale și a capacităților autorităților locale, precum și pentru ca autoritățile publice locale și populația să vadă și simtă anumite îmbunătățiri a situației existente drept rezultat a acțiunilor Guvernului în domeniul descentralizării. Astfel fiind creat un fond pozitiv și terenul pentru continuarea descentralizării și reformei administrației publice locale. În acest sens, este necesar de a fi elaborate o serie de pachete de acte normative și legislative pe domenii, care să permită, la această etapă, cel puțin descătușarea APL, creșterea surselor de venituri, creșterea autorității APL și lărgirea capacităților lor în exercitarea competențelor sale legale.

Focusarea doar pe priorități și obiective pe termen lung (de ex. elaborarea și aprobarea de strategii) risca să provoace apatie și reticenta în societatea față de descentralizare și obiectivele sale.

Astfel, printre unele din măsuri care trebuie și pot fi realizate în regim de urgență pot fi menționate:

a) În domeniul consolidării autonomiei organizaționale și funcționale: eliminarea contradicțiilor legale și interdicțiilor APL de a stabili în mod autonom organigrama și statele de personal, prin oferirea dreptului de a decide de sine stătător numărul și statele de personal necesare, în dependență de particularitățile și necesitățile localității respective. O soluție în acest sens, ar fi stabilirea cu titlu de recomandare a unei cote din bugetul local care să fie destinată cheltuielilor de personal.

b) În domeniul consolidării autonomiei financiare:

- schimbarea sistemului de defalcare a impozitului pe venit a persoanelor fizice conform vizei de reședințe, revizuirea sistemului de taxe locale;
- oferirea dreptului APL de a introduce taxe locale noi în dependență de specificul localității;
- stabilirea relațiilor directe între Ministerul Finanțelor și APL de nivelul I și II;
- eliminarea dependenței între diferite nivele de administrație publică locală la elaborarea bugetelor locale și eliminarea posibilităților de negociere a resurselor financiare între nivelul I și II al APL;
- elaborarea, aprobarea și publicarea unui act normativ privind normativele de finanțare a educației și altor servicii;
- delimitarea clară în cadrul transferurilor a resurselor pentru competențe delegate și a celor cu destinație generală;
- introducerea obligativității de a recupera integral și necondiționat prejudiciile cauzate APL prin modificările cadrului normativ pe parcursul anului care a dus la micșorarea veniturilor APL;
- elaborarea și aplicarea mecanismului de consultare obligatorii și prealabile a APL în procesul elaborării bugetului național, politicilor fiscale și altor documente din domeniul finanțelor publice care se referă la APL, inițierea procesului de elaborare și adoptare a unui nou sistem de finanțe publice locale etc.

c) În domeniul consolidării statutului alesului și funcționarilor locali:

- revizuirea condițiilor de salarizare, acordare de concedii, pensionare și alte măsuri de protecție socială pentru primari în vederea asigurării unui statut social corespunzător unei autorități publice locale și eliminarea discriminărilor în raport cu alți salariați din teritoriul administrat;
- revizuirea statutului actual al funcționarilor din cadrul APL în vederea delimitării lor de funcționarii din cadrul autorităților publice centrale, stabilirii unor reguli speciale și acordării competențelor depline APL de a influența procesul de angajare, promovare, stimulare și concediere a funcționarilor locali.

d) În domeniul consolidării autonomiei locale patrimoniale:

- adoptarea legii privind proprietatea unităților administrativ-teritoriale, prin care să fie reglementat detaliat regimul juridic al patrimoniului local,

modul și procedura de delimitare a bunurilor domeniului public și privat local, registrul patrimoniului UAT, etc.;

- adoptarea unei Hotărâri de Guvern prin care să fie transferate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale obiectivele acvatice și resursele naturale de pe teritoriul lor, în conformitate cu prevederile Codului Apelor și altor acte legislative, astfel fiind create surse de venit suplimentar și sigur pentru bugetele locale;
- revizuirea modalității de a stabili prețul normativ asupra terenurilor, inclusiv a modului de stabilire a coeficientului pentru privatizarea terenurilor aferente, în vederea oferirii dreptului APL de a stabili prețul în dependență de prețul de piață din regiunea respectivă, interesul de a atrage investitori sau de a acumula surse la bugetul local;
- Elaborarea și adoptarea legii privind cooperare inter-municipală, care să ofere posibilitatea prestării serviciilor publice în comun de către mai multe primării.
- Revizuirea cadrului legal din domeniul cadastrului imobiliar în vederea creșterii accesului APL la informația cadastrală și reducerii costurilor și plăților APL pentru înregistrare patrimoniului local și alte operațiuni cadastrale;
- Elaborarea și aprobarea unui program de susținere a procesului de elaborare a planurilor strategice de dezvoltare social-economică și a planurilor urbanistice ale tuturor localităților în vederea facilitării accesului APL la fondurile europene importante destinate dezvoltării infrastructurii locale.

e) În domeniul descentralizării și eficientizării sistemului de achiziții publice cu participarea APL

Deși de mai mulți ani se vorbește și se semnalează un șir de probleme importante și evidente din domeniul achizițiilor publice, care este unul foarte centralizat și birocratizat în raport cu autoritățile locale, constatăm că carul așa și nu se mișcă din loc. Ba mai mult ca atât, există semnale de ultima ora că în loc ca sistemul să se perfecționeze, el din contra se centralizează și birocratizează și mai mult. În acest sens se cer acțiuni urgente într-o depășirea următoarelor probleme:

- Valoarea mică a bunurilor și lucrărilor care pot fi procurate conform procedurilor mai simplificate. În rezultat, efortul, timpul, resursele cheltuite pentru organizarea unor proceduri de achiziții depășesc deseori valoarea beneficiilor urmărite.
- Situația actuală stimulează irosirea de mijloace publice, achitarea unor prețuri exagerate pentru bunuri, lucrări și servicii achiziționate, precum și împiedică stimularea participării agenților economici locali, care de regulă oferă prețuri mult mai convenabile.
- Lipsa unor subdiviziuni teritoriale a Agenției de achiziții publice face ca APL să suporte cheltuieli suplimentare și să irosească timp și resurse materiale;

f) În domeniul stimulării dezvoltării regionale și consolidării teritoriale: discutarea și acordarea în regim de urgență a statutului de municipii orașelor Ungheni, Orhei, Cahul și Soroca și crearea așa numitelor poli de creștere.

V. Este necesar de a porni procesul de descentralizare în fiecare sector aparte, în baza evaluării și analizei a fiecărui serviciu prestat de către autoritățile centrale și subdiviziunile sale desconcentrate. În acest sens, este necesar de a purcede la elaborarea evaluărilor și strategiilor sectoriale de descentralizare.

VI. Este absolut esențială asigurarea implicării și tangenței cat mai mari ai autoritățile publice locale de nivelul I și II în cadrul procesului de dezvoltarea regională. În aceasta ordinea de idei este absolut necesar de a reconsidera principiile și sistemul actual decizional, de a implica mai larg în acest proces în primul rând autoritățile publice locale de nivelul I (inclusiv în administrarea Fondului Regional) și de a crea condițiile necesare pentru stimularea optimizării administrativ-teritorială, care vor permite ajustarea structurilor APL-urilor cu structurile regionale, inclusiv prin stimularea diferitor forme de cooperare inter-municipală și inter-raională.

VII. Este necesar o abordare integrată a problematicei descentralizării și consolidării autonomiei locale în cadrul majorității componentelor programului de guvernare. În acest sens, luând în considerare că consolidarea autonomiei locale, descentralizarea și reforma administrației publice se refera la toate sferile societății, acest element urează a fi reflectat într-o formă sau alta în cadrul tuturor componentelor programului de guvernare. Acesta rezultă și din rolul sporit pe care trebuie să-l joace APL în cadrul proceselor de reformare și revigorare a tuturor sectoarelor a vieții sociale și economice. Precum și din rolul care este asigurat în astfel de cazuri pentru APL-uri în tarile Uniunii Europene, principalul partener strategic al Republicii Moldova în vederea aderării la Comunitatea Europeană. De asemenea, această cerință rezultă și din Recomandările recente ale Comitetului Regiunilor al UE pentru Republica Moldova din 6 octombrie 2010.

Prin urmare, alături de reflectarea problematicei reformei administrației publice, descentralizării și consolidării autonomiei locale în mod special în cadrul unui capitol separat din program, considerăm oportună și necesară, includerea și reflectare perspectivei locale și a anumitor aspecte ale descentralizării și autonomiei locale în cadrul ale noului program de Guvern a următoarelor componente și formulări:

- 1) Promovarea stabilirii mediului de afaceri și climatului investițional la nivel local favorabile dezvoltării economice locale (la capitol Politici economice și financiare, a. Mediul de afaceri, Obiective de guvernare în Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”);
- 2) Consolidarea capacităților administrațiilor publice locale în atragerea de fonduri de la instituții naționale și internaționale, publice și private pentru dezvoltarea locală (la capitol Politici economice și financiare, a. Mediul de afaceri, Acțiuni prioritare);
- 3) Dezvoltarea autonomiei financiare locale și relațiilor transparente, previzibile și obiective dintre bugetele de stat și bugetele ATU (la capitol

Politici economice și financiare, c. Politica bugetar-fiscală și gestionarea finanțelor publice, Obiective de guvernare);

- 4) Stabilirea unui dialog viabil, consultări permanente și relații de lucru dintre toate ministerele și agențiile de stat cu autoritățile publice locale conform apelului Comitetului Regiunilor al UE (la capitol Administrație responsabilă și eficientă, a. Reforma administrației publice centrale, Reformarea procesului decizional);
- 5) Una din direcțiile principale de reformare serviciilor publice și de îmbunătățire a calității serviciilor va fi considerată descentralizarea prestării serviciilor la nivel local (la capitol Administrație responsabilă și eficientă, a. Reforma administrației publice centrale, Modernizarea serviciilor publice);
- 6) asigurarea legăturii strânse dintre dezvoltarea regională și administrațiile publice locale din toate nivele ca unica cale de asigurare a durabilității dezvoltării regionale (la capitol Administrație responsabilă și eficientă, c. Dezvoltare locală și regională echilibrată, Obiective de guvernare);
- 7) Consolidarea rolului autorităților publice locale în integrarea europeană și ajustarea la standardele internaționale prin participarea lor la elaborarea acordului de asociere dintre RM și UE, la pregătirea programelor de asistență din partea UE și la structurile de politica europene în domeniu APL conform adresării Comitetului Regiunilor al UE (la capitol Politica externă, Acțiuni prioritare, 1. Integrarea Europeană)

VIII. O direcție deosebit de importantă creșterea și asigurarea unei susțineri masive din partea APL și a populației în favoarea procesului de reformă și administrației publice, descentralizare și consolidării autonomiei locale. În acest sens, printre acțiunile prioritare se impun:

desfășurarea unui campania largi și sistematice de informare publică, dezbateri publice a diferitor aspecte ale descentralizării și autonomiei locale, implicarea pe larg a tuturor mass-media în reflectarea problematicei descentralizării și autonomiei locale, care trebuie să devină un subiect de interes și discuție publică permanent pe agenda publică. Numai în acest fel fi creat un mediu corespunzător și va crește susținerea cercurilor largi de populației în favoarea acestui proces. Un astfel de sprijin fiind esențial pentru succesul reformei și lipsind cu desăvârșire în perioada anterioară.

În concluzie, Congresul Autorităților Locale din Moldova, declară deschiderea totală, dorința și disponibilitatea sa de a se implica constructiv, alături de alți actori, în procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale. Noi sperăm că după ani de ezitări și acțiuni declarative în domeniul dat, a venit timpul faptelor și unificării eforturilor autorităților locale și celor centrale în scopul edificării unui sistem de administrație publică modern, eficient și bazat pe principiile descentralizării și autonomiei locale.

**Aprobate la ședința
Biroului Executiv al CALM
la data de 12.01.2011**

Propunerile CALM

PRIVIND DESCENTRALIZAREA ȘI CONSOLIDAREA AUTONOMIEI LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

(Poziția CALM prezentată în cadrul consultărilor cu Guvernului și activității în cadrul comisiei paritare pentru descentralizare)

Sistemul de administrație publică locală actual se confruntă cu grave probleme de ordin legal, instituțional, financiar și funcțional. Pe parcursul deceniilor APL activează într-un cadru legal confuz, depășit și contradictoriu care le impune multiple obligații și responsabilități, însă fără a asigura și necesarul de capacități financiare și funcționale. Ani de zile, guvernanțele nu și-au realizat funcția sa de bază – crearea unui cadru normativ corespunzător și bine corelat pentru funcționarea APL.

Cu regret se constată că și după schimbarea guvernării, autoritățile publice locale nu au simțit careva schimbări spre bine. Ba din contra, APL au avut parte doar de „surprize” neplăcute în lanț: acte normative și legislative adoptate fără consultarea APL, hotărâri de guvern cu indicații și tratament inadmisibil în raport cu APL.

În același timp, nici o acțiune importantă nu a fost întreprinsă în vederea îmbunătățirii situației APL și creșterii capacităților lor de a soluționa multiplele probleme cu care se confruntă: nu a fost eliminată contradicțiile existente, nu au fost crescute sursele de venituri ale APL, nu au fost rezolvate conflictele de competență, rămâne incertă situația în domeniul patrimoniului local (obiectivele acvatice, terenurile cu diferită destinație, drumurile locale, resursele naturale, etc.), competența APL în domeniul educației, sănătății și protecției sociale rămâne confuză, etc.

Această situație în prezent generează o stare de incertitudine și nervozitate în cadrul APL. Mai mult ca atât, în rezultat are de suferit credibilitatea și imaginea autorităților publice centrale, declarațiile cărora contrastează cu lipsa de acțiuni concrete în domeniul dat.

De aceea, pentru a schimba situația dată și pentru a da un semnal pozitiv APL, CALM consideră că procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale, declarat drept una din prioritățile guvernului, urmează a fi separat în două direcții realizate simultan: acțiuni de ordin strategic (pe termen mediu și lung) și acțiuni imediate (pe termen scurt) orientate spre consolidarea autonomiei locale, creșterea capacităților APL și schimbarea percepției negative la nivel local față de acțiunile autorităților centrale. De aceea sunt necesare a fi realizate următoarele măsuri:

I. Definitivarea cadrului instituțional al descentralizării:

1. Crearea comisiei parlamentare speciale pentru problemele descentralizării și autonomiei locale care la nivelul forului legislativ să fie responsabilă de completarea, corelarea și perfecționarea cadrului legal din domeniul respectiv.
2. Crearea în cadrul Guvernului a unei instituții (agenții) specializate și autonome de coordonare a procesului de descentralizare și reformă a adminis-

trației publice (de exemplu, Ministerul administrației publice și dezvoltării regionale).

3. Instituționalizarea dialogului permanent între administrația centrală și locală prin crearea pe lângă Guvern (prim-ministru) a unei structuri viabile, în cadrul căreia APL să fie reprezentată în mod paritar (egal) cu reprezentanții autorităților centrale. Din partea APL, în cadrul structurii respective, urmează a fi reprezentate: municipiile, orașele mari, orașele mici, satele (comunele) mari și mici, precum și diferite zone ale Republicii Moldova: nord, centru, sud, Găgăuzia, Transnistria.
4. Crearea pe lângă ministerele și autoritățile publice centrale (finanțe, educație, sănătate, protecție socială, economie etc.) a unor consilii pe descentralizare cu participarea reprezentanților APL, a sectorului asociativ, mediului academic și științific, care să asiste autoritățile respective în procesul de elaborare politicilor, actelor normative și strategiilor de descentralizare sectorială;
5. Concentrarea tuturor resurselor umane și de expertiză disponibile din domeniul descentralizării și crearea unui consiliu al experților pe lângă Ministrul de stat.
6. Crearea unor grupuri de lucru specializate pe domenii cu implicarea reprezentanților și experților din mediul academic, științific, societatea civilă, etc. care să asiste Cancelaria de stat, comisia parlamentară specială și comisia paritară, în elaborarea, avizarea, expertizarea actelor normative din domeniul descentralizării.

II. Crearea cadrului strategic al descentralizării

1. Inițierea procesului de elaborarea a strategiei și planului de acțiuni privind descentralizarea administrativă și etapele ei.
2. Inițierea procesului de analiza a capacității administrative actuale a autorităților locale de nivelul doi și unu, care să servească drept suport informațional privind direcțiile, mecanismul și mijloacele reformei administrative ulterioare.
3. Analiza funcțiilor, atribuțiilor și resurselor financiare disponibile autorităților centrale în vederea stabilirii posibilității transferării lor către APL

și asigurării concentrării atenției APC asupra elaborării de politici și monitorizării realizării lor.

4. Realizarea unei campanii publice ample de informare și dezbateri publice la toate mijloacele de mas-media disponibile în cadrul cărora să fie explicate obiectivele, sarcinile, beneficiile etc. reformei administrației publice centrale și locale, a descentralizării, creșterii gradului de autonomie locală etc.;

III. Asigurarea realizării dreptului la consultarea prealabilă a APL

1. Introducerea expresă în cadrul legal a obligativității consultării Congresului Autorităților Publice Locale din Moldova (CALM) în toate problemele ce vizează APL prin modificarea corespunzătoare a Legii privind administrația publică locală, Legii privind actele legislative, Legii cu privire la actele normative, etc.
2. Prevederea dreptului reprezentanților CALM de a participa la ședințele Guvernului cu drept de vot consultativ, prin modificarea Legii Guvernului, Legii privind APL și altor acte normative și legislative.
3. Acordarea dreptului CALM la inițiativă legislativă și dreptului de a sesiza Curtea Constituțională în problemele ce vizează drepturile și interesele legitime ale APL și colectivităților locale pe care le reprezintă;
4. Încetarea practicii de adoptare de către Parlament, Guvern, autorități publice centrale a actelor normative care vizează APL, fără a le consulta. O astfel de practică aduce doar prejudicii și, în primul rând, Guvernului, care apoi este dur criticat de oponenții săi pentru adoptarea unor acte contrare princi-

piilor constituționale ale autonomiei locale.

IV. Măsuri urgente de consolidare a autonomiei locale și de creștere a susținerii procesului descentralizării din parte APL

1. Autonomia funcțională și organizatorică a APL:

Eliminarea contradicțiilor legale și interdicțiilor APL de a stabili în mod autonom organigrama și statele de personal, prin oferirea dreptului de a decide de sine stătător numărul și statele de personal necesare, în dependență de particularitățile și necesitățile localității respective. O soluție în acest sens, ar fi stabilirea cu titlu de recomandare a unei cote din bugetul local care să fie destinată cheltuielilor de personal.

2. Consolidarea statutului alesului și a funcționarului public local:

* Acordarea dreptului primarilor de oraș, sate și comune de a beneficia pe timpul mandatului de pașapoarte de serviciu, în scopul facilitării deplasării lor peste hotare, stabilirii de parteneriate și atragere de proiecte și investiții, conform practicii existente în alte țări și conform principiilor autonomiei locale și statutului APL.

* Revizuirea condițiilor de salarizare, acordare de concedii, pensionare și alte măsuri de protecție socială pentru primari în vederea asigurării unui statut social corespunzător unei autorități publice locale - celei mai importante din localitatea respectivă și care este responsabilă practic de toate activitățile din teritoriu. În prezent, conform modului actual de salarizare și asigurare a protecției sociale, primarii sunt discriminați în raport cu alte categorii de persoane (sala-

riați), care activează în instituții ce sunt subordonate lor.

- * Revizuirea statutului actual al funcționarilor din cadrul APL în vederea delimitării lor de funcționarii din cadrul autorităților publice centrale, stabilirii unor reguli speciale și acordării competențelor depline APL de a influența procesul de angajare, promovare, stimulare și concediere a funcționarilor locali.

3. Asigurarea autonomiei financiare

- * Inițierea procesului de elaborare și dezbateri largă a proiectului de lege privind finanțele publice locale și adoptarea lui până la sfârșitul anului 2010.
- * Revizuirea sistemului de taxe locale, prin oferirea dreptului APL de a introduce taxe locale noi în dependență de specificul localității.
- * Introducerea în textul legii privind APL și finanțele publice locale a obligativității de a recupera integral și necondiționat prejudiciile cauzate APL prin modificările cadrului normativ pe parcursul anului care au dus la micșorarea veniturilor APL.
- * Elaborarea mecanismului de consultare obligatorii și prealabile a APL în procesul elaborării bugetului național, politicilor fiscale și altor documente din domeniul finanțelor publice care se referă la APL.

4. Administrarea eficientă a patrimoniului și serviciilor locale

- * Adoptarea legii privind proprietatea unităților administrativ-teritoriale, prin care să fie reglementat detaliat regimul juridic al patrimoniului local, modul și procedura de delimitare a bunurilor domeniului public și privat local, registrul patrimoniului UAT, etc.
- * Adoptarea unei Hotărâri de Guvern prin care să fie transferate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale obiectivele acvatice și resursele naturale de pe teritoriul lor, în conformitate cu prevederile Codului Apelor și altor acte legislative, astfel fiind create surse de venit suplimentar și sigur pentru bugetele locale. De asemenea vor fi eliminate incertitudinile legale actuale privind statutul acestor bunuri, de care se folosesc unele persoane fizice și juridice fără a achita impozite și plăți în bugetul local sau național.
- * Transferarea către APL a dreptului de a decide în privința schimbării destina-

ției terenurilor agricole din intravilan, inclusiv și a dreptului de a beneficia de resursele financiare rezultate din aceste operațiuni.

- * Revizuirea modalității de stabili prețului normativ asupra terenurilor, inclusiv a modului de stabilire a coeficientului pentru privatizarea terenurilor aferente, în vederea oferirii dreptului APL de a stabili prețul în dependență de prețul de piață din regiunea respectivă, interesul de a atrage investitori sau de a acumula surse la bugetul local.
- * Elaborarea regulamentului privind înregistrarea contractelor de vânzare-cumpărare a terenurilor aferente. Lipsa acestui act, blochează în prezent atragerea de investiții la nivel local.
- * Eliminarea barierelor legale în aplicarea concesiunii și a parte-neriatului public privat. În prezent aceste legi sunt inaplicabile datorită contradicției lor cu legislația din domeniul APL și centralizării excesive a întregului proces.
- * Elaborarea și adoptarea legii privind cooperare inter-municipală, care să ofere posibilitatea prestării serviciilor publice în comun de către mai multe primării.
- * Revizuirea cadrului legal din domeniul cadastrului imobiliar în vederea creșterii accesului APL la informația cadastrală și reducerii costurilor și plăților APL pentru înregistrare patrimoniului local și alte operațiuni cadastrale
- * Revizuirea cadrului normativ privind elaborarea, avizarea, verificarea proiectelor în construcție, în vederea micșorării costurilor pentru APL. În prezent ele

sunt exagerate, ținând cont de capacitățile financiare ale APL și coraportul între preț și serviciul prestat. Demonopolizarea acestor servicii.

5. Crearea condițiilor necesare pentru atragerea de investiții și dezvoltarea socio-economică locală

Elaborarea unui program de susținere a procesului de elaborare a planurilor strategice de dezvoltare social-economică și a planurilor urbanistice ale tuturor localităților. Lipsa acestor documente blochează în prezent accesarea din partea APL a fondurilor europene importante destinate dezvoltării infrastructurii locale.

6. Eficientizarea sistemului de achiziții publice cu participarea APL

Deși de mai mulți ani se vorbește și se semnalează un șir de probleme importante și evidente din domeniul achizițiilor publice, care este unul foarte centralizat și birocratizat în raport cu autoritățile locale, constatăm că carul așa și nu se mișcă din loc. Ba mai mult ca atât, există semnale de ultima ora că în loc ca sistemul să se perfecționeze, el din contra se centralizează și mai mult. Acest fapt contrastează foarte mult cu declarațiile guvernanților privind necesitatea descentralizării și consolidării autonomiei locale. În special, sunt semnalate următoarele categorii de probleme principale :

- a) Valoarea mică a bunurilor și lucrărilor care pot fi procurate conform procedurilor mai simplificate. În rezultat, efortul, timpul, resursele cheltuite pentru organizarea unor proceduri de achiziții depășesc deseori valoarea beneficiilor urmărite.
- b) Situația actuală stimulează irosirea de mijloace publice, achitarea unor prețuri exagerate pentru bunuri, lucrări și servicii achiziționate, precum și împiedică stimularea participării agenților economici locali, care de regulă oferă prețuri mult mai convenabile.
- c) Lipsa unor subdiviziuni teritoriale a Agenției de achiziții publice face ca APL să suporte cheltuieli suplimentare și să irosească timp și resurse materiale;

În acest sens, membrii CALM au propus:

- * De a modifica pct. HG nr. 148 din 14 februarie 2008 „Cu privire la aprobarea Regulamentului achizițiilor publice de valoare mică” prin mărirea valorii bunurilor și lucrărilor și serviciilor de la 20000

pentru bunuri și 25000 servicii și lucrări, la respectiv 75.000 lei și 100.000 lei.

- * În HG Nr. 329 din 10 martie 2008 cu privire la aprobarea Regulamentului privind realizarea achizițiilor publice de bunuri prin intermediul Bursei Universale de Mărfuri de a înlocui cifra „200.000 lei” cu cea de „1.000.000 lei”; De asemenea, se propune anularea taxei bursiere de 0,5 procente din valoarea contractului pentru înregistrarea contractului, dat fiind faptul că majoritatea cheltuielilor de perfectare a documentelor, cât și de deplasare la Bursă și Agenție, sunt suportate de către autoritatea contractantă (APL) și nu de către Bursă – organizatorul licitației.
- * HG nr. 245 din 4 martie 2008 privind aprobarea Regulamentului cu privire la achiziția bunurilor și serviciilor prin cererea ofertelor de prețuri: cifra „200000 lei” să fie înlocuită cu „1.000.000 lei” și cea de „100.000 lei” să fie înlocuită cu „500.000 lei”.
- * Din textul Legii cu privire la achizițiile publice nr. 96 din 13.04.2007 următoarele cifre să fie modificate:
- * Art. 2, „20.000 lei” cu „75000 lei” și „25000 lei” cu „100.000 lei”;
- * Art. 54, „200.000 lei” pentru bunuri și servicii și „1.000.000 lei” pentru lucrări cu respectiv „100.000 lei” și „2500000 lei”
- * Includerea APL în categoria subiectelor neplătitoare de TVA în cadrul achizițiilor publice de bunuri și servicii;
- * Crearea unor subdiviziuni teritoriale a Agenției Achiziții Publice (Nord, Centru, Sud).

Considerăm că aceste modificări vor contribui considerabil la optimizarea cheltuielilor operaționale de organizare și desfășurare a procedurilor de achiziție, operativitatea contractărilor și realizarea necesităților colectivităților locale, inclusiv celor regionale și centrale; vor contribui la debirocratizarea relațiilor între autoritățile locale și centrale, precum și diminuarea tensiunilor și impactul negativ în cadrul relațiilor lor. În afară de aceasta, o astfel de abordare ar corespunde perfect procesului de descentralizare administrativă și ar influența pozitiv imaginea autorităților centrale pe plan intern și extern.

7. Cu referire la problemele actuale ale municipiilor și orașelor mari

Cadrul legal special privind statutul mun. Chișinău este depășit și nu reflectă realitățile actuale. Totodată, mai multe din prevederile Legii privind administrația publică locală referitoare la organizarea mun. Chișinău începând cu anul 2015 sunt destul de confuze și discutabile, lăsând mari semne de întrebare asupra evaluării obiective și complete de către autori a impactului unor astfel de prevederi.

De asemenea, o problemă importantă, în contextul stimulării dezvoltării regionale și a așa-numitor „poli de creștere” economice, constituie statutul juridic actual necorespunzător al unor astfel de orașe precum Ungheni, Soroca, Cahul și Orhei. Aceste orașe deosebindu-se istoric, social, economic, etc. esențial de alte localități din Republica Moldova cu statut de orașe. De aceea în această privință CALM propune:

- * Adoptarea unei noi Legi privind statutul municipiului Chișinău
- * Acordarea statutului de municipii or. Ungheni, Orhei, Soroca și Cahul.

POZIȚIA CALM

pentru ședința Comisiei Paritare din 31.10.2011

(adresată Președintelui Comisiei Dlui. Vladimir Filat, prim-ministru)

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a participat activ în procesul de elaborare a proiectului strategiei, prin desemnarea membrilor săi în grupurile de lucru și organizarea unui proces de consultare masiv al membrilor săi pe marginea acestui document. În rezultat, a fost elaborat avizul CALM, în care au fost expuse toate obiecțiile și propunerile reprezentanților APL referitor la textul strategiei.

Constatăm că o parte din propunerile CALM au fost luate în considerație și au îmbunătățit esențial textul strategiei sub următoarele aspecte: concretizarea termenilor de realizare, caracterul prea general al acțiunilor, crearea unor noi regiuni europene și a micro-regiunilor în cadrul celor existente etc.

În același timp, mai multe din propunerile CALM, pe care le considerăm destul de importante și care poartă un caracter principal, au fost tratate cu superficialitate și chiar neglijate.

De aceea, în continuare, CALM reiterează poziția sa privind mai multe aspecte și propune următoarele:

I. Eliminarea caracterului general al mai multor acțiuni și măsuri propuse în strategie, în vederea asigurării unei monitorizări asupra procesului de realizare a ei. În acest sens, propunem excluderea din planul de acțiuni a unor astfel de termene generale precum "studierea posibilității...", "examinarea posibilității" etc. (de ex. pct. 2.1.3, 2.1.4, 2.1.5.). Considerăm că păstrarea lor în varianta actuală va reprezenta un temei (justificare) pentru a trăgăna sau chiar bloca procesul de consolidarea a

autonomiei locale și descentralizare. Propunem ca în scopul realizării acestei propuneri, să fie creat un grup de lucru cu participarea reprezentanților CALM, Cancelariei de Stat și a experților PNUD.

II. Considerăm necesar ca strategia să prevadă un cadru instituțional și funcțional corespunzător și efectiv la nivel de Guvern, care să asigure realizarea obiectivului de reformare a administrației publice, descentralizării și consolidării autonomiei locale. În lipsa unei instituții publice (guvernamentale) autonome care să fie înzestrată cu suficientă autoritate, instrumente și

resurse pentru a face față provocărilor și a promova descentralizarea și reformele necesare în raport cu alte autorități publice centrale, orice efort în domeniul dat, cu siguranță va fi blocat, tergiversat și lipsit de succes.

În acest scop, propunem următoarele măsuri de alternativă:

- Instituirea unei funcții de viceprim ministru, responsabil de coordonarea reformei administrației publice centrale și locale, descentralizare și dezvoltarea regională;
- Instituirea Ministerului Administrației publice și dezvoltării regionale, cu acordare conducătorului instituției respective a funcției de viceprim-ministru;
- Demilitarizarea și transformarea ministerului de interne, în ministerul internelor și administrației publice (administrației și internelor) etc.

III. Capitolului I urmează a fi denumit: Administrația publică (centrală și locală) - situația actuală, definirea problemelor și tendințelor generale. Deoarece una din cauzele și necesitățile descentralizării reprezintă situația complicată și ineficiența administrației publice centrale. Astfel, urmează a fi asigurată legătura între reforma APC și APL.

VI. La capitolul I (1.1) descentralizarea serviciilor și competențelor, propunem indicarea expresă a necesității delimitării competențelor și atribuțiilor între administrația centrală și cea locală. Cea ce lipsește în varianta actu-

ală și este esențială, în contextul conceptului de descentralizare.

V. Stipularea unor termene și perioade concrete de începere a lucrului (activității) grupurilor de lucru sectoriale, simultan cu implementarea strategiei.

VI. Luând în considerație rolul și contribuția CALM în cadrul procesului de elaborare a strategiei, propunem menționarea mult mai explicită și directă în textul strategiei și planul de acțiuni, a rolului CALM și altor asociații, la capitolul monitorizare (capitolul V al strategiei). Iar în planul de acțiuni, la capitolul de responsabili, alături de instituțiile guvernamentale să fie expres menționat CALM. În acest sens, propunem ca în loc de sintagmele "asociațiile reprezentative al APL" sau "reprezentanți ai APL" să fie utilizată sintagma: "CALM și alte asociații reprezentative ale APL." Ceea ce va corespunde într-un totol rolului și contribuției CALM, cât în procesul de elaborare a strategiei, atât și în procesul de implementare a ei.

VII. Propunem întreprinderea unor măsuri urgente de îmbunătățirea a situației în administrația publică locală propuse de CALM, concomitent cu procesul de adoptare a strategiei.

Cerem ca aceste propuneri să fie puse în discuție și votate în cadrul Comisiei Paritare din 31.10.2011

Tatiana BADAN,
primar de Selemet,
președintele CALM

DISCURSURILE PRIETENILOR ȘI PARTENERILOR CALM

(în cadrul Adunării Generale din 02.06.2012)

Emil Drăghici,
Președintele Asociației Comunelor și Orașelor,
România

"Temelia statului o reprezintă cetățenii și colectivitățile locale, iar colectivitățile locale sunt reprezentate de către dumneavoastră, de către primari!"

Am ascultat cu mare atenție tot ceea ce au vorbit cei dinaintea mea și am constatat că puteți miza sau putem miza împreună pentru un efort comun în ceea ce privește întărirea colectivităților locale. Se cunoaște foarte bine că dezvoltarea oricărui stat are la bază dezvoltarea relațiilor, de orice fel ar fi. Or, după cum spunea domnul Marian Lupu, domeniul discutat astăzi este foarte important. Eu aș spune că temelia statului, continuând gândul dom-

nului președinte al Parlamentului, o reprezintă cetățenii și colectivitățile locale, iar colectivitățile locale sunt reprezentate de către dumneavoastră, de către primari. Așadar, ne revine această misiune deosebit de importantă. Participant la diferite organisme europene, se tot vorbește și bine se vorbește, că Europa tinde să nu mai fie a statelor, ci a colectivităților locale. Iată importanța care se dă colectivităților locale în Europa. Or, noi facem parte din Europa.

Ce reprezintă CALM? Continuitate, Abnegație, Liant Politic, Moderație. De aceea vă adresez sincere felicitări pentru ceea ce realizați și vreau să vă spun că m-am simțit nu la Congresul Autorităților Locale din Moldova, ci la Asociația Comunelor din România. M-am simțit ca acasă. Doar că puțin mai degajat de febra organizării. Vă mulțumesc din suflet. Ceea ce n-am auzit la nimeni și v-aș ruga să reprezinte un leitmotiv pentru noi în demersurile pe care urmează să le facem – nu am auzit vorbindu-se de bugete multianuale. Fără a avea bugete multianuale, cunoștința resurselor de care dispunem, descentralizarea și autonomia locală nu poate să existe. Așadar va trebui să avem bugete clar determinate dincolo de mandatele pe care le exercităm. Pentru că altfel nu putem promova investiții.

Ghinca Tchavdarova,
Director Executiv al Asociației Municipalităților
din Bulgaria

"Нет такой центральной власти, которая вас ждёт и говорит – приходите, мы готовы с вами говорить. Судьба тонущего в его руках.!"

Уважаемые дамы и господа, дорогие друзья. Во-первых, искреннее приветствие от болгарских городов и нашей ассоциации всем участникам, представителям центральной власти, если они ещё в зале и конечно всем примарям, представителям местных и районных властей. Поздравляем вас во-первых за то, что вы вместе, за эти два года вы явно поняли, что есть общий интерес и этот общий интерес нужно отстаивать и развивать – это самое важное. Даже сегодня, когда я слушала ваших примарей, мне казалось, что в некоторых отношениях вы можете приезжать и учить наших примарей как нужно говорить.

"Вы сделали очень хорошо, что подарили сегодня эти майки по размеру, но надо было сделать им маленький размер, чтобы они почувствовали, как местная власть, в такой узкой одежде,

без ресурсов, без ничего, должна выживать !!! "

Наша ассоциация была с вами до момента создания Конгресса, я была здесь, когда Конгресс создавался, был учреждён и по этому мы гордимся, увидев как быстро развивается самосознание местного самоуправления в этой стране. И чтобы увеселить немного атмосферу я пошучу: вы сделали очень хорошо, что подарили сегодня эти майки по размеру, но надо было сделать им маленький размер, чтобы они почувствовали, как местная власть, в такой узкой одежде, без ресурсов, без ничего, должна выживать. Для каждого нашего послания надо использовать все выразительные средства. Нет такой центральной власти, которая вас ждёт и говорит – приходите, мы готовы с вами говорить. Судьба тонущего в его руках.

"Дорогие примари, возьмите себя в руки, готовьте предложения и идите. Есть очень много способов, как заставить центральную власть не только

формально вести диалог."! Мы потеряли пять лет на формальные диалоги. Встречались лишь для того чтобы они пригласили всех журналистов показать, какой хороший министр и что он встретился с примарями. Сейчас после каждой встречи которая раз в два месяца, мы решили проверять чтобы они выполнили то что обещали и чтобы мы выполнили. Потому что мы тоже берём обязанности. И продолжаем в этом направлении.. Если обязанности не выполняются, нет смысла встречаться и заполнять только страницы газет.

"Центральная власть обычно вспоминает о местной в преддверии парламентских выборов! Используйте это и спросите их – что они сделали конкретно для местной власти и для мэров во время правления?"

Второе послание. У вас скоро наступит золотой год. Это показывает наш опыт. Какой это золотой год? Это последний год правительства цен-

DISCURSURILE PRIETENILOR ȘI PARTENERILOR CALM

(în cadrul Adunării Generale din 02.06.2012)

тральной власти. Только тогда обычно они вспоминают, что им нужна местная власть. Хотя бы, чтобы помогли им набрать новые голоса. Воспользуйтесь этим золотым годом. Подготовьтесь хорошо. Мы как раз в золотом году – последнем году нашего правительства. Мы подготовили два новых закона – местные финансы и местное самоуправление. Они сейчас готовы, мы совместно работаем и перед выборами – ихними выборами – сделаем. Так что это следующее послание: используйте и выбирайте самое подходящее время для самых серьезных предложений. С текущими, маленькими, они всегда готовы отчитаться, что мы вам помогли. И последнее. В любом нормальном государстве ведётся диалог центральной и местной власти. Это и ваши интересы и интересы

центральной власти. Просто надо найти и осознать этот интерес. Я часто говорю, что мы как в одной семье. Только что творится в семье, если муж не разговаривает с женой? Или наоборот, как обычно. Или находят другого партнёра, или разводятся. Только, дорогие примары, вы не можете развестись с этой центральной властью, а она тоже не может развестись с вами, потому что так решили граждане, что вы должны работать, поддерживать друг друга, спорить, ругаться, но быть вместе. Поэтому диалог будет, будьте уверены. Самое важное – готовьтесь – что будете предлагать, когда будете предлагать и кто будет говорить и драться во время переговоров. Желаю вам успехов. Нет замкнутых дверей для примарей. Ключ у вас. Найдите его и открывайте.

veți fi uniți, veți avea mai multe competențe și mai multe finanțe de la guvernul central, veți obține mai multe. Cereți mai mult, ca să primiți cât de cât. Noi cerem 30% din TVA și ei ne dau 3%. Dar acum primim 6%. În Macedonia, din produsul intern brut al țării, pentru autoritățile locale sunt alocate aproximativ 6%. Este puțin, evident, este prea puțin. Noi cerem 30%, iar ei ne dau 6%. Contactați presa, televiziunile și cereți mai mult. Voi sunteți cei mai apropiați de cetățeni. Voi sunteți practic singurii, care știți cel mai bine ce doresc și de ce au nevoie cetățenii.

„Noi primarii suntem aleși direct de către popor, iar miniștrii sunt delegați de către parlament!”

Dar trebuie să vă gândiți și la voi înșivă, la administrația publică locală, trebuie să întăriți capacitățile autorităților locale. Trebuie să aveți o administrație locală profesională. Asta este a doua mare problemă, după lipsa finanțelor locale. Toate țările, care nu sunt membre ale Uniunii Europene, dar și unele state, care au devenit membre de curând au aceleași probleme. Prim-ministrul a spus că ei nu știu cum veți cheltui banii. Voi trebuie să-l încurajați, pe el și administrația centrală, să le insuflați ideea că voi știți cum să cheltuiți, pentru că sunteți o administrație locală profesionistă. În Macedonia, din luna iunie a acestui an toate achizițiile publice vor fi electronice. În condițiile acestui sistem nu vor exista negocieri directe. Singurul criteriu care contează este prețul, iar restul de criterii sunt doar niște precondiții. CALM trebuie să lucreze în direcția organizării seminariilor și a instruirilor pentru administrația publică locală, pentru a avea pro-

fesionistă. În Macedonia noi am organizat traininguri pentru 2000 de reprezentanți APL. Trebuie să creați în cadrul CALM un centru pentru instruire al reprezentanților administrației publice locale. Și încă o experiență în cadrul ZELS. Noi avem un centru IT, de calculatoare, care deservește primarii și care pot furniza diferite programe pentru aceștia. În CALM-ul nostru, adică în ZELS noi avem programe speciale pentru licitația terenurilor de construcție. Anul acesta lucrăm la edificarea unui sistem electronic, care va furniza în mod automat, electronic, autorizații de construcție. Dacă nu suntem uniți între noi ca și persoane, calculatoarele ne vor ajuta să fim uniți. În Macedonia noi lucrăm pentru ca fiecare primar, care se retrage din funcție să primească o indemnizație specială, alocată după retragerea din funcție la încetarea mandatului. Sunt sigur că noi vom obține acest lucru. Pentru că există o diferență. Noi primarii suntem aleși direct de către popor, iar miniștrii sunt delegați de către parlament. Noi am militat și obținut ca primarii orașelor mari să aibă pașapoarte diplomatice. Pentru că într-un fel și noi suntem reprezentanți ai statului și trebuie să ne bucurăm de aceste avantaje.

Sunt foarte multe lucruri, pe care aș dori să le menționez, dar vreau să vă urez succes și să vă spun că sunt foarte bucuroși, pentru că am auzit niște discursuri foarte bune din partea primarilor din Republica Moldova. Luați legătura cât mai des cu prim-ministrul și cu alți membri ai guvernului și explicați-le că sunteți profesioniști, sunteți capabili să acceptați descentralizarea și să administrați mai mulți bani. Vă mulțumesc mult.

Koce Trajanovski,
Primar de Skopje, Macedonia
Președintele Asociației Municipalităților
din Macedonia

Voi sunteți singurii, care știți cel mai bine ce doresc și de ce au nevoie cetățenii.!

Pentru mine este o plăcere să fiu prezent în Moldova și mulțumesc pentru invitație. Voi vorbi în calitatea mea de primar al capitalei Macedoniei – Skopje și în calitate de președinte al Asociației Autorităților locale din Macedonia ZELS. Voi spune câte ceva din experiența din Macedonia. În Macedonia absolut toate municipalitățile, autoritățile locale sunt membre ale asociației, fără excepție. Noi suntem unitari și am sărbătorit patruzeci de ani de la înființarea asociației. Noi am semnat un memorandum de înțelegere, un acord de colaborare cu guvernul Macedoniei. În fiecare an, cel puțin odată pe an, noi ne întâlnim cu guvernul. La masă stă pe de o parte consiliul de administrare al ZELS, adică al asociației, iar de cealaltă parte stă prim-ministrul cu miniștrii săi. Noi discutăm despre noi legi, despre îmbunătățirea legislației și despre consolidarea autonomiei financiare a autorităților locale. Dacă

Congresul puterilor locale și regionale al Consiliului Europei

Memorandumul explicativ (din 24 februarie 2012) și Recomandarea 322 din 24 martie 2012 privind democrația locală și regională în Republica Moldova (extrase)

1. Informație generală

- a) Republica Moldova a devenit membru al Consiliului Europei la data de 13 iulie 1995. Aceasta a semnat Carta Europeană a Autonomiei Locale (ETS nr. 122, denumită în continuare „Carta”) la data de 2 mai 1996 și a ratificat-o la data de 2 octombrie 1997 fără rezerve. Carta cu privire la Republica Moldova a intrat în vigoare la data de 1 februarie 1998;
- b) la data de 23 martie 2011, Comitetul de Monitorizare a Congresului i-a numit în calitate de raportori pe dl Francis Lec (L, Grupul Socialist, Republica Franceză) și pe dl Ignacio Sanchez Amor¹ (R, Grupul Socialist, Regatul Spaniei), instruindu-i să pregătească și să prezinte Congresului un raport privind democrația locală și regională în Republica Moldova;
- c) raportorii s-au deplasat în Republica Moldova la Chișinău la 12 și 13 septembrie 2011 și ulterior la Chișinău, Coșnița (Dubăsari) și Condița în perioada 23-25 noiembrie 2011. Delegația a avut întâlniri cu Președintele interimar al Republicii Moldova, reprezentanți ai Parlamentului și Guvernului, reprezentanți ai Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova (denumiți în continuare CALM), reprezentanți ai Curții Constituționale, Curții de Conturi, Avocatul Parlamentar (Ombudsman), reprezentanți OSCE din Republica Moldova, Primarul orașului Chișinău, reprezentanți ai Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia și reprezentanții locali ai orașelor Coșnița și Condița;

2. Concluziile principale ale raportorilor potrivit memorandumului explicativ privind democrația locală și regională în Republica Moldova.

- a. Raportorii au sentimentul că situația democrației locale și regionale în Republica Moldova ar trebui să facă obiectul unei aprecieri nuanțate de la ultima recomandare din 2005. În fapt, dacă au fost constatate ameliorări **pe diverse aspecte, rămâne o realitate faptul că recomandările care au fost adoptate în ceea ce privește Republicii Moldova trebuie să fie reiterate.**

- b. Raportorii subliniază faptul că principiile Cartei sunt clar consacrate în Constituție și de lege. Carta este un text de referință cu privire la democrația locală și regională, și acest lucru trebuie să fie salutat.
- c. Printre progresele înregistrate de Republica Moldova de la ultima recomandare, ar trebui să fie remarcate măsurile lansate de către Parlament începând din 2005, inclusiv prin intermediul proiectului de acțiune cu privire la toate recomandările Consiliului Europei, un proiect care a dat naștere la mai multe inițiative legislative și instituționale în domeniul administrației publice locale.
- d. Delegația deplânge însă distanțarea importantă dintre cadrul normativ care vizează democrația locală și regională și realitatea din teren. Astfel, lipsa de autonomie financiară locală: dependența puternică de Stat și a componentele acestuia, absența aproape totală a impozitelor și taxelor locale și lipsa unui mecanism eficient de colectare a taxelor locale. Din 2005, atunci când această situație a fost expusă în recomandările Congresului, situația nu s-a îmbunătățit în această direcție.
- e. Problema lipsei de claritate în repartizarea competențelor este, de asemenea, o preocupare a raportorilor. În acest sens, delegația consideră că o atribuire clară a responsabilităților la fiecare nivel, ar rezolva problema suprapunerii responsabilităților, atât între cele două niveluri, cât și în ceea ce privește repartizarea competențelor între autoritățile centrale și locale.
- f. Dependența financiară a autorităților publice locale de Bugetul de stat și în-cadrarea foarte constrânsă a bugetelor locale de nivelul unu, care primesc resurse financiare prin intermediul bugetelor de nivelul doi, rămâne de asemenea un subiect care ne preocupă în raport cu prevederile Cartei.
- g. Delegația consideră că este necesar să se consolideze resursele proprii, să fie reformat sistemul de taxe comune și consolidată autonomia și monitorizarea financiară a administrației publice locale.
- h. În ceea ce privește consultarea autorităților locale (articolele 4-6 și 9-6 din Cartă), aleșii locali au comunicat raportorilor că situația s-a îmbunătățit ușor din anul 2009. Cu toate acestea,

CALM a reamintit că el a dorit o consultare reală și un dialog cu autoritățile centrale pe toate domeniile care îi vizează (așa cum este stipulat în mod expres în Carta), de la faza de inițiere a proiectelor de lege - sau politica - și până la punerea lor în aplicare. Delegația este de acord că este necesară consultarea efectivă cu privire la toate problemele care afectează în mod direct autoritățile locale și regionale. La acest punct, dacă raportorii consideră îmbunătățirea constatată a procesului de consultare ca fiind un semn pozitiv și încurajator din partea autorităților moldovenești, ei le încurajează în vederea îmbunătățirii mecanismelor de consultare, precizându-le și mai ales sistematizându-le de fiecare dată, când o problemă care ține de domeniul autorităților locale și regionale este discutată.

- i. Problema statutului funcționarilor publici și a angajaților locali rămâne o preocupare centrală pentru majoritatea oamenilor intervievați. CALM a denunțat, de asemenea, un proiect de lege propus de Ministerul Muncii, Afacerilor Sociale și Familiei privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici. Acest proiect de lege, în prezent în curs de adoptare, este, conform majorității interlocutorilor chestionați, o discriminare în materie de salarizare a funcțiilor publice. Acest proiect de lege a stârnit mari nemulțumiri în special pentru autoritățile locale care au aflat, cu întârziere, despre existența acestei inițiative legislative. Raportorii consideră că această întrebare ar trebui să fie, de asemenea, consultată cu autoritățile locale și că este vital ca un dialog să fie stabilit cu privire la acest proiect de lege înainte de adoptarea sa
- j. Delegația a remarcat, de asemenea, lipsa de autonomie operațională. În acest sens, este important să se reamintească articolul 6 din Carta, care este esențial pentru eficacitatea colectivităților locale, ca acestea să fie în măsură să recruteze și să angajeze personal ale căror calitate corespunde cu responsabilitățile pe care trebuie să și le asume această.
- k. În ceea ce privește capitala Republicii Moldova, delegația a subliniat necesitatea de a elabora o lege specială pentru Chișinău și un cadru juridic pentru a satisface interesele locuitorilor săi, mai ales că orașul Chișinău are un dublu statut: aceasta

este atât o unitate teritorială de nivel I (ca oraș), cât și de nivelul doi, ca și municipiu, care are o comunitate urbană de 18 sub-comunități. În acest sens, delegația a constatat cu bucurie includerea pe ordinea de zi a Parlamentului (pentru prima jumătate a anului 2012), adoptarea unei noi legi cu privire la statutul de oraș-capitală.

- l. Problema localităților sub 1500 de locuitori au fost, de asemenea, o parte a discuțiilor cu delegația Congresului. Delegația consideră că aceste localități cu potențial financiar scăzut și cu infrastructură slabă - 28% din comunitățile moldovenești - merită o atenție specială din partea autorităților din Republica Moldova. Resurse lor limitate și o capacitate redusă de dezvoltare limitează considerabil perspectivele pentru un management local satisfăcător. Ministrul Finanțelor a propus punerea în aplicare a unui sistem de fuziune. Această propunere nu a obținut un consens în cadrul Guvernului. Raportorii consideră că alternativele trebuie să fi găsit rapid pentru a corecta această situație care a dus la agravarea situației orașelor.
- m. Pe probleme de autonomie locală și regională, în Găgăuzia, Delegația a remarcat punerea în aplicare, în această parte a teritoriului, a principiilor autonomiei locale, reprezentate în Cartă. Cu toate acestea, raportorii reafirmă necesitatea de a îmbunătăți dialogul dintre autoritățile centrale și autoritățile din Găgăuzia cu privire la toate aspectele legate de autoritățile locale.
- n. Raportorii au regretat profund faptul că li s-a refuzat organizarea unui schimb de opinii cu autoritățile locale din Transnistria. În ceea ce privește cetățenii și oficialii aleși care trăiesc în localități din apropiere de regiunea transnistreană, în zona de securitate a Nistrului, delegația a subliniat importanța de a include măsuri pentru libera circulație a persoanelor și a mărfurilor și punerea în aplicare a programelor de dezvoltare economică, împreună cu finanțarea pentru aceste comunități și cetățenii lor, care se confruntă cu dificultăți speciale, inclusiv de călătorie, de control la frontieră, și impozitare. Delegația a reamintit proiectul Consiliului Europei cu privire la măsurile de încredere în Transnistria, prevăzute pentru perioada 2010-2011 și raportul privind punerea în aplicare a măsurilor de încredere de pe ambe-

le maluri ale Nistrului / Nistru, în 2011, propunerilor, inclusiv de follow-up în 2012, și perspectivele pentru 2013. Se consideră că aceste măsuri vor fi necesare pentru soluționarea conflictului în Transnistria

- o. În timpul celor două vizite, delegația a discutat mult despre proiectul Strategiei Naționale pentru descentralizare, care reprezintă angajamentul actualului Guvern de a reforma profund administrația publică locală, cu scopul de a consolida capacitatea administrativă și financiară ale autorităților administrației publice locale, îmbunătățirea managementului și calității serviciilor oferite cetățenilor. Delegația consideră că această strategie reprezintă o dezvoltare pozitivă a democrației locale, cu condiția ca punerea sa în aplicare să fie la înălțimea intențiilor declarate în cursul elaborării sale.
- p. Raportorii au relevat caracterul mixt al aprecierii date de clasa politică locală și scepticismul care persistă cu privire la adopția și/sau punerea în aplicare a acestui proiect.
- q. Raportorii exprimă dorința lor ca descentralizarea să fie în centrul programului planificat al reformelor interne în Republica Moldova și recomandă autorităților moldovene să continue măsurile inițiate în cadrul Strategiei Naționale de Descentralizare, pentru ca acestea să fie adoptate și puse în aplicare în conformitate cu intențiile anunțate de către autorități.

3. Congresul remarcă cu satisfacție:

- a. progresul realizat în Republica Moldova de la ultima recomandare din 2005, în special măsurile lansate de către Parlament sub forma unui plan de acțiuni, ca răspuns la toate recomandările Consiliului Europei. Acest plan a dat naștere unui număr de inițiative legislative și instituționale în domeniul administrării publice locale;
- b. faptul că descentralizarea puterii și a autonomiei locale reprezintă una din prioritățile strategice ale Programului de Activitate al Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2011-2014;
- c. faptul că la data de 26 ianuarie 2012 Guvernul a aprobat Strategia Națională de Descentralizare, care urmează a fi inclusă în ordinea de zi a Parlamentului în prima jumătate a anului 2012;
- d. Proiectul comun al Consiliului Europei și Republicii Moldova privind introducerea măsurilor de consolidare a încrederii între cele două maluri ale râului Nistru în anul 2011, inclusiv măsurile de monitorizare propuse care urmează a fi întreprinse în anul 2012, precum și perspectivele pentru anul 2013;
- e. progresul efectuat în cadrul politicii de dezvoltare regională, în special prin intermediul diferitor proiecte transfrontaliere, la care participă la moment Republica Moldova;
- f. includerea în ordinea de zi a Parlamentului (pentru prima jumătate a anului

2012) adoptarea unei noi legi privind statutul capitalei Republicii Moldova;

- g. pragul triplu de creștere a numărului femeilor care sunt angajate în oficiile publice locale în ultimii 8 ani și existența unui număr de proiecte care vizează consolidarea poziției femeilor în societate, în special „Strategia pentru egalitatea de gen”.

4. Totodată, luând în considerare faptul că un anumit număr (majoritatea n.r.) de puncte adoptate în Recomandarea Congresului 179 (2005) privind democrația locală și regională din Republica Moldova rămân în continuare relevante, Congresul remarcă cu regret:

- a. faptul că una din consecințele crizei politice curente din Republica Moldova a fost întreruperea măsurilor de dezvoltare a administrării publice locale prevăzute în Programul de Activitate al Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2011-2014;
- b. faptul că Ministerul Administrației Publice Locale a fost desființat;
- c. dezechilibrul major între competențele și responsabilitățile administrației publice locale (APL) și resursele alocate acestora;
- d. autonomia financiară și fiscală foarte limitată a APL, care se reflectă în neglijarea excesivă aplicată de către autoritățile naționale asupra nivelului II, și de către nivelul II asupra nivelului I, în special în ceea ce privește gestionarea resurselor financiare;
- e. insuficiența taxelor locale și lipsa transparenței în modul în care autoritățile centrale redistribuie resursele financiare către APL;
- f. lipsa transparenței în distribuirea competențelor și responsabilităților dintre cele două nivele ale administrației publice locale și dintre administrația publică locală și centrală;
- g. lipsa reglementărilor pentru controalele de eficiență, uneori efectuate la propria discreție de către administrația publică centrală cu privire la modul în care administrația publică locală își exercită competențele delegate acestora de către stat;
- h. libertatea limitată a APL în ceea ce privește recrutarea și stabilirea condițiilor de remunerare a funcționarilor administrației publice locale, și existența discriminării în ceea ce privește condițiile de salarizare dintre funcționarii APC și APL;
- i. lipsa unei legislații relevante care ar permite APL sau reprezentanților acestora să întreprindă acțiuni legale în fața tuturor instanțelor interne în caz de încălcare sau risc de încălcare a unui drept;
- j. funcționarea capitalei, care este regle-

mentată de o lege neadecvată care nu corespunde situației specifice a Chișinăului, care are un statut dublu, fiind atât o unitate teritorială de nivel I (oraș) cât și o unitate de nivel II (municipiu);

- k. dificultățile întâmpinate de reprezentanții aleșilor locali în regiunea din dreapta și din stînga Nistrului în îndeplinirea îndatoririlor lor, din cauza presiunii exercitate asupra lor de către forțele de securitate din regiunea transnistreană a Republicii Moldova;
- l. dificultățile cu care se confruntă cetățenii care trăiesc în localitățile din apropiere și în zona de securitate a regiunii transnistrene a Republicii Moldova privind libertatea de circulație și gestionarea afacerilor zilnice;
- m. dialogul insuficient între guvernarea centrală și autoritățile UTA Găgăuzia cu privire la toate aspectele autogovernării locale la care se referă.

5. Congresul recomandă ca Comitetul de Miniștri să invite autoritățile moldovenești la:

- a. continuarea discuțiilor privind Strategia Națională de Descentralizare în cadrul Parlamentului în vederea adopțării sale și asigurarea implementării acesteia în concordanță cu intențiile declarate ale autorităților naționale;
- b. reexaminarea instituirii Ministerului Administrației Publice Locale cu responsabilitatea de descentralizare și reformare a administrației publice;
- c. alocarea de resurse financiare către APL care trebuie să fie proporționale cu competențele și responsabilitățile acesteia, precum se menționează în art. 9(2) al Cartei, astfel încât aceasta să fie în măsură să le exercite, în special, în lumina Recomandării 313 (2011) a Congresului, cu privire la alegerile locale în Republica Moldova;
- d. reducerea controlului asupra APL, astfel încât să se permită administrarea propriilor afaceri, în conformitate cu art. 8(3) al Cartei;
- e. permiterea APL de a colecta mai multe taxe și impozite locale, plus la taxa de proprietate și impozitele pe bunurile construite, ratele cărora ar putea fi determinate de APL, în limitele legale, în conformitate cu art. 9(3) al Cartei. De asemenea, este necesar de clarificat procedurile de partajare a resurselor financiare alocate APL, astfel încât acestea să fie în măsură să elaboreze propriul buget și să satisfacă necesitățile cetățenilor lor;
- f. revizuirea legislației în vigoare în ceea ce privește administrația publică locală, în scopul armonizării acesteia cu principiile stabilite în Cartă. În special, să reexamineze prevederile privind competențele și responsabilitățile în scopul clarificării competențelor și responsabilităților APL de nivelul I, de nivelul II și ale APC privind democrația locală. Acest lucru ar trebui să fie făcut astfel încât să fie evitată suprapunerea de competențe și responsabilități nu

doar între aceste niveluri, dar, de asemenea, între APC și APL;

- g. reexaminarea legislației care reglementează controalele de promptitudine pentru a asigura că acestea sunt reglementate și limitate în mod clar, în special prin stabilirea criteriilor care definesc cazurile exacte în care asemenea controale pot fi efectuate;
- h. protejarea dreptului APL de a decide pe cont propriu politica de personal și eliminarea discriminării în legislația națională a funcționarilor publici din APL cu privire la statutul și remunerarea funcționarilor din administrația publică de nivel național și a funcționarilor APL;
- i. revizuirea legislației relevante în vederea clarificării acesteia în ceea ce privește, pe de o parte, capacitatea APL și/sau a reprezentanților acestora de a întreprinde acțiuni legale în fața instanțelor în caz de încălcare, sau risc de încălcare a unui drept; și, pe de altă parte, dreptul de apel, astfel încât să permită acestor autorități sau reprezentanților lor să înainteze un apel direct în fața tuturor instanțelor naționale împotriva oricărui document legislativ sau guvernamental care afectează sau ar putea afecta drepturile lor;
- j. continuarea eforturilor întreprinse de autorități de a îmbunătăți consultarea APL în privința tuturor problemelor privind acestea, în baza unei proceduri detaliate în conformitate cu Art. 4(6) al Cartei;
- k. adoptarea și implementarea unei noi legi privind statutul capitalei Chișinău, în conformitate cu Recomandarea 219 (2007) a Congresului;
- l. luarea măsurilor necesare de a atribui regiunii transnistrene a Republicii Moldova o siguranță mai mare și de a opri intimidarea la care sunt supuși unii reprezentanți ai aleșilor locali;
- m. luarea măsurilor în vederea asigurării liberei circulații a persoanelor și bunurilor și implementarea programelor de dezvoltare economică cu resursele financiare corespunzătoare pentru APL din vecinătatea imediată a regiunii transnistrene a Republicii Moldova și sporirea cooperării și măsurilor de consolidare a încrederii între populație și autoritățile administrației publice locale și regionale pe teritoriul din stînga și dreapta Nistrului situate în zona de securitate;
- n. introducerea unui mecanism de îmbunătățire a dialogului între guvernarea centrală și autoritățile Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia privind toate aspectele democrației locale;
- o. semnarea și ratificarea, în viitorul apropiat, a Protocolului adițional la Carta europeană a autonomiei locale cu privire la dreptul de a participa la afacerile autorităților locale, din data de 16 noiembrie 2009 (CETS nr. 207);
- p. solicită autorităților Republicii Moldova de a ratifica prompt Carta Europeană a limbilor regionale sau minoritare.

A plecat un Primar din viață...

Pe clopotele bisericilor din vechime erau imprimate aceste cuvinte în limba latină: «**Pe cei vii chem, pe morții îi plâng, fulgerele frâng**».

Acum, clopotele bisericii din **comuna Chetrosu, raionul Anenii Noi** plâng, pentru că petrec în ultimul drum un om, pe nume **Nicolai Nigai**, un **PRIMAR**, care până mai ieri era în mijlocul sătenilor, un om care le era drag, și pe care toți îl apreciau. A fost o persoană bună, credincioasă, cu suflet curat și cu frica de cele sfinte, care a pus mai presus de toate familia, copii și pe Dumnezeu.

Nicolai Nigai (1961 -2012)

economică locală prin utilizarea eficiență a resursele locale existente necesare pentru rezolvarea multiplelor probleme de ordin social (construcția de drumuri, amenajarea teritoriului, utilizarea deșeurilor, reparația edificiilor social-culturale, etc.)

Astfel s-au efectuat lucrări de reparație capitală a instituțiilor subordonate, de construcție a altor obiecte în comuna Chetrosu cum ar fi :

Construcția blocului de învățămînt a gimnaziului Todirești, reparația capitală a școlii medii și grădiniței de copii din Chetrosu, forarea sondelor în satele Todirești și Chetrosu, iluminarea stradală în cele trei sate ale comunei Chetrosu, reparația capitală a oficiului medicilor de familie, construcția capitală a 3 km de drum variantă albă .

Ca un bun gospodar a ținut să renoveze sistemul de aprovizionare cu apă a comunei, să construiască, iar acolo unde deja exista să renoveze sistemul de canalizare și stația de epurare și nu numai atât.

A procurat unități de transport : automobil de serviciu la primărie, maxi – taxi (servicii pentru populație), tractor pentru transportarea gunoierului.

Congresul Autorităților Locale din Moldova regretă dispariția lui Nicolai Nigai și exprimă adîncă durere, condoleanțe apropiatilor în legătură cu încetarea lui din viață.

Nicolai Nigai și după plecarea sa în eternitate, va rămâne o prezență constantă, unanim apreciată și respectată, în viața sătenilor, căci a trudit permanent pentru a realiza probleme importante ale comunei. Deoarece a fost un PRIMAR adevărat – un exemplu demn de urmat.

Toți cei care l-au cunoscut îi vor păstra vie amintirea.

Dumnezeu să-l odihnească în pace !

Congresul Autorităților Locale din Moldova

Lasă în urmă o soție înlăcrimată, îndurerată care rămâne singură fără de cel cu care a trăit o viață întreagă. Lasă în urmă 2 băieți nerealizați, pe care a știut sa-i educe, copii întristați, pentru că acum, când aveau mai mult nevoie de el, tatăl lor îi părăsește, îi lasă să se descurce singuri, și nu se va mai întoarce niciodată.

Lasă în urmă rude apropiate, prieteni , cunoștințe, colegi de servicii, vecini, toți cei pe care i-a cunoscut și cu care a avut relații deosebite.

Toți aceștia îi vor duce lipsa, îi vor simți absența sa, își vor aminti de el de multe ori, și vor suspina în adîncul inimii lor, pentru că au pierdut pe cineva drag.

Ospitalier, primitor cu cei care îl vizitau, sociabil, și oricînd gata sa ajute pe oricine ar fi apelat la el, și-a atras de-a lungul timpului, numeroși prieteni, vecini, cunoștințe, dovadă fiind și numărul mare de apropiați care l-au însoțit pe ultimul drum. Știa să spună o vorba bună, să-și exprime sentimentele astfel încât să nu suferă pe nimeni, și să-i împacă pe toți.

A lucrat ani în șir la Comisariatul de poliție din r. Anenii Noi în calitate de Șef adjunct al comisarului ca mai apoi, în 2007, locuitorii din cele trei sate a comunei Chetrosu s-ai încredințeze conducerea primăriei, alegîndu-l în funcție de PRIMAR.

În toți acești ani unul dintre cele mai importante domenii în activitatea sa îl constituie dezvoltarea socio-

S-a stins din viață Președintele raionului Cimișlia, Ivan Veverița

Congresul Autorităților Locale din Moldova aduce sincere condoleanțe familiei și apropiaților Președintelui raionului Cimișlia, Domnul Veverița Ivan, care a plecat prematur dintre noi. Cei care l-au cunoscut, au spus întotdeauna că era o persoană foarte bună la suflet. Probabil, Dumnezeu a dorit ca în ceruri să fie încă un suflet ca pâinea caldă.

Ne exprimăm regretul profund pentru pier-

derea unuia dintre cei mai fervenți susținători ai cauzei autonomiei locale în Republica Moldova. Toate localitățile raionului Cimișlia, al cărui Președinte a fost Domnul Ivan Veverița, sunt membre CALM și la fel autoritățile de nivelul II, iar aportul Domnului Veverița în acest sens a fost și este incontestabil.

Plecarea lui bruscă și prematură dintre noi lasă un gol, care nu va putea fi acoperit niciodată.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

S-a stins din viață Președintele Ligii Naționale a Primarilor din Moldova, Vasile Balan

Congresul Autorităților Locale din Moldova aduce sincere condoleanțe familiei și apropiaților Domnului Vasile Balan care a plecat la ceruri. Domnul Balan Vasile s-a născut în anul 1950, a fost deputat în Parlamentul Republicii Moldova în perioada 2005-2010. De asemenea, a fost primar timp de 15 ani la Teleșeu, Orhei, după care a îndeplinit funcția de Președinte al Ligii Naționale a Primarilor din Moldova. În cel de-al doilea mandat de ales

al poporului a fost și liderul fracțiunii parlamentare a AMN.

În calitate de Președinte al Ligii Naționale a Asociațiilor de Primari a participat și a contribuit activ la fondarea Congresului Autorităților Locale din Moldova. A fost un om care și-a dedicat întreaga viață administrației publice locale.

A plecat din viață un PRIMAR, COLEG, PRIETEN... un OM deosebit! Chipul său luminos și faptele sale vor rămâne pentru totdeauna în memoria și inimile noastre!

Ion Neagu(27 martie 1959 – 17 ianuarie 2013)

Tânăr, foarte tânăr, a trecut de cealaltă parte a vieții **ION NEAGU**, primarul comunei Manta r-ul Cahul...

Azi tremură brazii de pe alea ce duce spre drumul primăriei comunei Manta, raionul Cahul, acolo unde își urma pașii mari și grăbiți zi de zi un Om – mai rar ca el, care mai până ieri clocotea în mijlocul sătenilor și le era atât de drag și aproape sufletului.

În fata sortii toți suntem o apă și un pământ. Piatră pe suflet ni se așează ... când ne gândim la această spusă veche ca și neamul nostru trecut prin moara timpului în veșnică curgere și datina organizează lucrurile așa , că unul se naște și altul moare... Neîndurător e destinul colegului și prietenului nostru, care l-a smuls dintre noi de tânăr , la doar 53 ani. Pe lângă câte a realizat, doar Dumnezeu din ceruri știe câte speranțe și vise a nutrit în continuare, dar care au rămas nerealizate.

Este mare durerea celor care l-au cunoscut și pentru care a fost Om modest , activ, cu atîta omenie și cu atîta grijă față de consătenii săi, sincer și săritor la nevoie. Dar e nemăsurat mai mare durerea și rana lăsată în sufletele celor apropiați..., o rană care nu se cicatrizează nici odată, că-ci lasă în urmă o soție înlăcrimată. Lasă pe veci un fecior scump și o fiică dragă, crescuți în dragoste, cumsecădenie, căldură sufletească și dăruire. Lasă în urmă părinții care

l-au iubit ca pe ochii din cap, frați, surori, prieteni, colegi de servicii, vecini, consăteni, toți cei care l-au cunoscut. Toți aceștia îi vor duce lipsa, își vor aminti de el, de multe ori și vor suspina în adîncul inimii că au pierdut pe cineva drag.

A absolvit specialitatea inginer-mecanic, la Institutul Politehnic din Chișinău, specialitatea Managementul Administrației Publice, Academia de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova. A lucrat specialist principal la Direcția Administrație Publică, Consiliul Județean Cahul. A activat în funcția de primar la al doilea mandat, președinte al Asociației Primarilor din raionul Cahul, vice-președinte al CALM. În toți acești ani, deloc ușori pentru administrația locală, una din cele mai importante preocupări ale sale a fost dezvoltarea socio-economică și soluționarea celor mai stringente probleme ale locuitorilor localității sale natale, realizând

un șir de proiecte și lucruri foarte frumoase și benefice pentru întreaga comunitate. Fapt pentru care a fost apreciat și va rămâne în memoria consătenilor. Iar în calitate de unul din fondatorii și vicepreședinte a CALM, întotdeauna a fost un susținător și promotor ferm al autonomiei locale reale, drepturilor și intereselor autorităților locale din Republica Moldova și un exemplu de persoană cu un grad deosebit de înalt de CULTURĂ, DEMNITATE și VERTICALITATE .

Poate că de undeva de sus, avînd gândul și grija celor rămași, le va îndrepta pașii urmașilor săi spre continuitate.

Congresul Autorităților Locale din Moldova regretă mult trecerea în lumea celor dreți a lui Ion Neagu și exprimă adîncă durere, condoleanțe rudelor și apropiaților săi.

Bunul nostru coleg și prieten, Ion Neagu, cu zămbitul său luminos și ironic, va rămâne în memoria noastră drept o prezență constantă, apreciată și respectată. Deoarece a fost un OM, un PRIMAR adevărat, un exemplu demn de urmat în toate și care a lăsat o urmă veșnică în sufletele noastre.

Toți cei care l-au cunoscut îi vor păstra vie amintirea.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

Congresul Autorităților Locale din Moldova

Как нашей стране выйти на новый путь развития

Екатерина КОЖУХАРЬ
27 июня

Могут ли реформы юстиции и экономики привести к коренным переменам при полной нефункциональности местных органов публичной власти? Местная администрация в республике играет роль марионеток, не способных самостоятельно решать проблемы на местах.

О том, что помогло бы нашей стране выйти на новый путь разви-

тия, рассказал **Виорел ФУРДУЙ, исполнительный директор Конгресса местных властей Молдовы (CALM).**

Местная власть не властвует Необходимость децентрализации власти исходит из общеизвестных фактов: Молдова уже много лет пытается найти свой экономический путь развития, и, как мы видим, — безуспешно. Сколько бы ни были интересны программы приходящей к власти партии, в итоге они не выполняются. Не учитывается то, что кто-то должен реализовывать эти программы. А, как правило, это местная публичная власть.

У нас очень сильная властная вертикаль и бюрократизированная система, которая хочет держать всё в своих руках — и не может.

Проблемы бизнеса и местной власти очень взаимосвязаны. Одна из её задач — создавать условия для предпринимательства. Для этого нужны административные и финансовые возможности. Необходимо развязать местным руководителям руки — и энергия освободится. В Конституции Австрии еще 200 лет назад прописали, что фундамент развития страны строится на местных сообществах. Польша является одним из самых удачных примеров децентрализации — это единственная страна, которую практически не затронул кризис.

Если местные сообщества не будут рассматриваться в качестве основы государства, мы будем постоянно топтаться на месте. Двадцать лет бесконечных и безрезультатных реформ в Молдове — достаточный тому пример. При реальной децентрализации может появиться серьезный стимул для местного развития, основанный на свободе действий и повышении конкуренции.

В то же время на центральном уровне у нас установилась абсолютная монополия, использующая местную власть исключительно в политических краткосрочных целях, без какой-либо стратегической пер-

спективы. Похоже, ещё нет осознания того, что без сильного руководства на местах, обеспеченного ресурсами, свободой, компетентными работниками, невозможно продвигать развитие страны в целом.

Мы часто слышим о недоверии центральной власти к местной: дескать, там неподготовленные, притом воруемые специалисты. Это совершенно ошибочный подход. Если говорить о том, где и сколько воруют, можно найти массу аргументов не в пользу центральной власти, особенно в плане масштабов. Местную же контролируют раз в пять жёстче — избиратели, местный совет, Министерство финансов, Центр по борьбе с коррупцией, МВД.

Интересно, что по результатам социологических опросов доверие людей к местной власти очень высокое и в рейтинге находится сразу после церкви. Доверие же к центральной — на последних строчках. Думаю, вопрос недоверия — это формальный аргумент.

По замкнутому кругу Важно определить, кто и чем должен заниматься, каковы основные функции центральной и местной властей. Возникнет любопытная модель: центральное руководство должно заниматься только внешней политикой, образованием, социальной сферой, обороной и безопасностью. Всё остальное нужно передать в руки местных властей.

Без реформирования центра дело с мертвой точки не сдвинется. Недавно была принята Стратегия развития РМ до 2020 года, где в приоритетах развития отсутствует реформа центральной и местной властей. Это говорит о том, что на центральном уровне еще не понимают важности этих изменений. Какой смысл тогда говорить о других реформах?

Необходимо изменить структуру власти, потому что некоторые ее звенья просто не работают. По идее второй уровень — районные власти — должен помогать первому. В реальности же все средства оседают в районах, откуда руководство, как правило, «отстегивает» селам, ориентируясь на партийную принадлежность их мэров.

Первые шаги Мы настаиваем на создании новой системы публичных средств, на изменении финансовых отношений между территориями и центром.

Положительный сдвиг всё же наблюдается — несколько месяцев назад была принята Национальная стратегия по децентрализации и созданы две специальные комиссии, существует уже целый ряд пакетов по изменению законодательства. Если сбудутся обещания, то уменьшится политизированность местных властей, а предполагаемые прямые отношения между бюджетом и местной администрацией создадут больше возможностей для решения проблем на местах, пробудят инициативу местного руководства.

ANUNȚ

Secretariatul CALM are plăcerea să vă anunțe despre lansarea primei platforme online de socializare și comunicare pentru toți cei interesați de administrația publică locală — primari, consilieri, funcționari, experți și mulți alții.

Acest site reprezintă o platformă interactivă, dezvoltată de CALM în parteneriat cu UNDP, vă oferă posibilitatea să comunicați, să faceți cunoștință cu materiale, documente plasate de alți utilizatori și de secretariatul CALM, puteți voi înșivă să adăugați materialele pe care doriți să le distribuiți și altor colegi, puteți să comentați, să participați la discuții pe forum. Rețeaua creată de CALM oferă multe alte resurse și posibilități — puteți să comentați și să vă expuneți opinia referitor la proiectele de legi și de avize plasate de secretariatul CALM, puteți să purtați discuții private pe chat-ul site-ului cu colegii dvs., puteți încărca poze și video, etc., etc. Platforma este încă în curs de dezvoltare, dar ea poate crește doar cu suportul Dumneavoastră.

Pentru înregistrare, accesați linkul <http://congresul.ning.com>. Tot procesul de înregistrare va ia mai puțin de un minut. Aveți nevoie doar de o adresa email, alegeți o parolă și o poză și atât. Pentru asistență tehnică, vă rugăm să contactați pe DI Ion Beschieru, administratorul rețelei (telefon — 022 22 35 09, email — ion.beschieru@calm.md). Va invităm să faceți parte din prima rețea profesională și socială a reprezentanților și experților din APL din Moldova. Navigare plăcută. Secretariatul CALM.

Redacția „Vocea autorităților locale” Responsabil pentru ediție: Aliona Juncu
Adresa: str. Columna, 106, Chișinău, MD 2004, Republica Moldova,
Tel.: + (373 22) 223509 Fax: + (373 22) 223529, + (373 22) 213235
www.calm.md, info@calm.md, aliona.juncu@calm.md

Congresul Autorităților Locale din Moldova

APEL

Către toate comunitățile, care doresc să încheie acorduri de cooperare/parteneriat/înfrățire cu localități din România, Cehia, Suedia, Letonia, Bulgaria, Polonia. Doritorii sunt rugați să transmită la CALM, via fax sau e-mail, următoarea informație despre comunități: numărul de locuitori, mărime localitate, etc., domeniile de cooperare și țara, din care ar dori să fie viitorii parteneri de cooperare.

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM)

acordă servicii reprezentanților Administrației Publice Locale în vederea elaborării Planurilor Strategice, consultanță juridică, alte servicii, care pot avea un impact important asupra dezvoltării comunităților locale, a promovării descentralizării și consolidării autonomiei locale. Pentru detalii nu ezitați să ne contactați.

CALM e mereu alături!

Radio Vocea Basarabiei

În fiecare Sâmbătă, la ora 14.00, la postul de radio Vocea Basarabiei ascultați

„Antena Administrației Publice Locale”

cu Victor Rusu

De asemenea, puteți asculta această emisiune on-line prin internet la <http://voceabasarabiei.net/> sau în înregistrare la <http://voceabasarabiei.net/antena-administratiei-publice-locale-cu-vrusu.html>